UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Katarina Avguštin

Prisilni nadzor kot sistematična oblika nasilja v intimnopartnerskih odnosih

Diplomsko delo

Ljubljana, 2025

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Katarina Avguštin

Prisilni nadzor kot sistematična oblika nasilja v intimnopartnerskih odnosih

Diplomsko delo

Mentorica: doc. dr. Alenka Gril

Ljubljana, 2025

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem svoji mentorici, doc. dr. Alenki Gril, za strokovno podporo, spodbudne povratne informacije, namenjen čas in potrpežljivost pri nastajanju tega dela.

Hvala vsem posameznicam in posameznikom, ki so sodelovali v raziskavi ter podali svoj glas.

Zahvaljujem se svojim bližnjim za razumevanje in podporo skozi celoten študij.

Zahvalila bi se tudi Leji, Nini in Jerneji za nesebično pomoč, podporo ter lepe trenutke na skupni študijski poti.

In hvala tebi, dragi Aldijan, za vse ... iz srca.

PODATKI O DIPLOMSKEM DELU

Ime in priimek: Katarina Avguštin

Naslov diplomskega dela: *Prisilni nadzor kot sistematična oblika nasilja v intimnopartnerskih odnosih*

Kraj: Ljubljana

Leto: 2025

Število strani:

Število prilog: 1

Mentorica: doc. dr. Alenka Gril

Ključne besede: nadzorovalno vedenje, duševno zdravje, socialna izolacija, normalizacija nasilja, pomoč žrtvam, kvantitativna raziskava.

Povzetek: Diplomsko delo obravnava prisilni nadzor kot sistematično in pogosto spregledano obliko nasilja v intimnopartnerskih odnosih. Namen raziskave je bil preučiti razširjenost različnih oblik prisilnega nadzora, njihove posledice in odnos anketirancev do nadzorovalnega vedenja. Posebno pozornost sem namenila povezavam med doživljanjem nadzora in spremenljivkami, kot so spol, starost, izobrazba, finančna stabilnost, duševno počutje, socialna mreža ter iskanje in dostop do pomoči.

V teoretičnem delu sem predstavila ključne definicije nasilja, koncept prisilnega nadzora, njegove značilnosti in psihosocialne posledice, ki jih pušča pri žrtvah. Opisane so tudi družbene norme, ki prispevajo k njegovi normalizaciji, in pomen prepoznave prikritih oblik nasilja v strokovni praksi socialnega dela.

Empirični del temelji na kvantitativni raziskavi, izvedeni s spletno anketo med 281 odraslimi osebami z izkušnjo intimnopartnerskega razmerja. Rezultati kažejo, da so ženske pogosteje kot moški poročale o doživljanju prisilnega nadzora in hujših psihosocialnih posledicah. Večina anketirancev pomoči ni poiskala ali pa so se zanašali na neformalne vire. Statistično značilne razlike med spoloma so se pokazale tudi v stopnji normalizacije nadzora, kar potrjuje hipotezo o spolni razliki v dojemanju nadzorovalnih vedenj.

Ugotovitve uresničujejo namen raziskave in poudarjajo potrebo po večji ozaveščenosti o prisilnem nadzoru, njegovi pravočasni prepoznavi ter dostopni in ustrezni strokovni podpori za žrtve.

INFORMATION ON THE DEGREE THESIS

Author's full name: Katarina Avguštin

Title of the degree thesis: *Coercive Control as a Systematic Form of Violence in Intimate Partner Relationships*

Place: Ljubljana

Year: 2025

Number of pages:

Number of appendices: 1

Advisor: doc. dr. Alenka Gril

Keywords: controlling behaviour, mental health, social isolation, normalization of violence, victim support, quantitative research.

Abstract of the graduation thesis:

The thesis addresses coercive control as a systematic and often overlooked form of violence in intimate partner relationships. The aim of the research was to examine the prevalence of various forms of coercive control, their consequences, and the respondents' perceptions of controlling behaviour. Special attention was given to the correlations between the experience of coercive control and variables such as gender, age, education, financial stability, mental well-being, social support, and access to professional help.

The theoretical part presents key definitions of violence, the concept and characteristics of coercive control, and its psychosocial consequences for victims. It also discusses social norms that contribute to the normalization of such behaviour, and the importance of recognising hidden forms of violence within the professional practice of social work.

The empirical part is based on a quantitative study conducted through an online survey. The results show that women more frequently report experiences of coercive control and more severe psychosocial effects. The majority of respondents did not seek professional help or relied on informal sources. Statistically significant gender differences were also observed in the degree of normalization of controlling behaviours, supporting the hypothesis of differing perceptions between men and women.

The findings fulfil the purpose of the research and highlight the need for greater awareness of coercive control, its timely recognition, and the provision of accessible and adequate professional support for victims.

Kazalo vsebine

1 PREGLED PROBLEMATIKE 1
1.1 OPREDELITEV NASILJA V INTIMNOPARTNERSKIH ODNOSIH 1
1.1.1 Splošna definicija nasilja v intimnopartnerskih odnosih 1
1.1.2 Razlikovanje med nasiljem in nadzorom v intimnopartnerskih odnosih 2
1.2 VRSTE NASILJA V INTIMNOPARTNERSKIH ODNOSIH 3
1.2.1 Fizično nasilje 3
1.2.2 Psihično nasilje (vključujoč prisilni nadzor, čustveno zlorabo) 5
1.2.3 Spolno nasilje 6
1.2.4 Ekonomsko nasilje 7
1.3 PRISILNI NADZOR KOT SISTEMATIČNA OBLIKA INTIMNOPARTNERSKEGA NASILJA 8
1.3.1 Opredelitev prisilnega nadzora 8
1.3.2 Primerjava prisilnega nadzora z drugimi oblikami nasilja 9
1.3.3 Dinamika in tehnike prisilnega nadzora 11
1.4 POSLEDICE PRISILNEGA NADZORA ZA ŽRTVE 12
1.4.1 Psihološke posledice 12
1.4.2 Fizične posledice 13
1.4.3 Socialne posledice 13
1.4.4 Ekonomske posledice 13
1.4.5 Pravne posledice in izkoriščanje sistema 14
1.4.6 Vpliv na materinstvo in starševstvo 15
1.4.7 Dolgoročne posledice in okrevanje 15
1.5 ZAKONODAJA IN ZAŠČITA ŽRTEV V SLOVENIJI 16
1.5.1 Pregled slovenske zakonodaje na področju nasilja nad ženskami 16
1.5.2 Pomanjkljivosti trenutne zakonodaje pri obravnavi prisilnega nadzora 22
1.6 PRIMERJAVA Z ZAKONODAJO DRUGIH DRŽAV 22
1.6.1 Združeno kraljestvo – pionirska zakonodaja 23
1.6.2 Irska – zakonodaja s poudarkom na zaščiti žrtev 23
1.6.3 Avstralija – postopno uvajanje zakonodaje 23
1.6.4 ZDA – fragmentiran pristop 24
1.6.5 Kanada – premiki v smeri zakonodajne prepoznave 24
1.6.6 Severna Evropa – napredne zakonodajne rešitve 25
1.7 VLOGA SOCIALNEGA DELA PRI OBRAVNAVI PRISILNEGA NADZORA V SLOVENIJI 25
1.7.1 Vloga centrov za socialno delo (CSD) pri obravnavi prisilnega nadzora 25
1.7.2 Vloga nevladnih organizacij (NVO) pri nudenju podpore žrtvam prisilnega nadzora 26
2 FORMULACIJA PROBLEMA 28
2.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA 28
2.2 HIPOTEZE 29
3 METODOLOGIJA 31
3.1 VRSTA RAZISKAVE 31
3.2 SPREMENLJIVKE 31
3.3 MERSKI INSTRUMENT 32
3.4 POPULACIJA IN VZOREC 33
3.5 ZBIRANJE PODATKOV 33
3.6 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV 33
4 REZULTATI 35
4.1 OSNOVNE ZNAČILNOSTI ANKETIRANCEV 35

4.1.1 Izkušnja intimnopartnerskega odnosa *35*
4.1.2 Spol *35*
4.1.3 Starost *35*
4.1.4 Stopnja izobrazbe *36*
4.1.5 Trenutni zaposlitveni status *37*
4.2 POGOSTOST DOŽIVETIH OBLIK PRISILNEGA NADZORA V INTIMNOPARTNERSKEM_IH ODNOSU_IH 38
4.3 PRIČETEK PRISILNEGA NADZORA V INTIMNOPARTNERSKEM_IH ODNOSU_IH 40
4.4 VPLIV NA SOCIALNO MREŽO 41
4.5 ZAUPANJE STISKE 41
4.6 ISKANJE STROKOVNE POMOČI 43
4.7 VRSTE PREJETE STROKOVNE POMOČI 43
4.8 PREVERJANJE HIPOTEZ 45
RAZISKOVALNO VPRAŠANJE 1: KAKO SE RAZLIKUJE POGOSTOST DOŽIVLJANJA PRISILNEGA NADZORA GLEDE NA SPOL, STAROST IN STOPNJO IZOBRAZBE ANKETIRANCEV? 45
5 RAZPRAVA 67
5.1 POVEZAVA MED EMPIRIČNIMI UGOTOVITVAMI IN TEORIJO 67
5.2 KRITIČNA ANALIZA METODOLOGIJE 69
6 SKLEPI 74
7 PREDLOGI 76
8 SEZNAM VIROV IN LITERATURE: 78
9 PRILOGE 83
9.1 PRILOGA A (TABELA SPREMENLJIVK) 83
9.2 PRILOGA B (MERSKI INSTRUMENT) 88

KAZALO SLIK

Slika 1: Spol....35
Slika 2: Starost....36
Slika 3: Stopnja izobrazbe....36
Slika 4: Zaposlitveni status....38
Slika 5: Povprečna pogostost doživetih oblik prisilnega nadzora v intimnopartnerskem_ih razmerju_ih....39
Slika 6: Zaupanje stiske....42
Slika 7: Viri strokovne pomoči pri doživljanju prisilnega nadzora v intimnopartnerskem_ih odnosu_ih....44
Slika 8: Primerjava opazovanih in pričakovanih frekvenc glede na zaznan čas pričetka prisilnega nadzora v intimnoparterskem odnosu....51
Slika 9: Povprečne ocene psiholoških posledic prisilnega nadzora....54
Slika 10: Povprečne ocene strinjanja s trditvami o nadzorovalnem vedenju v intimnopartnerskem odnosu po spolu....59
Slika 11: Primerjava opazovanih in pričakovanih frekvenc glede na oceno zaščite žrtev nasilja v Sloveniji....61

KAZALO TABEL

Tabela 1: Stopnja izobrazbe....37
Tabela 2: Pogostost doživetih oblik prisilnega nadzora v intimnopartnerskem_ih odnosu_ih 39
Tabela 3: Čas zaznave prisilnega nadzora v intimnopartnerskem odnosu (n=230)....40
Tabela 4: Vpliv prisilnega nadzora na socialno mrežo in delo (N= 72)....41
Tabela 5: Zaupanje stiske....42
Tabela 6: Iskanje strokovne pomoči....43
Tabela 7: Viri strokovne pomoči in pogostost uporabe....44
Tabela 8: Doživljanje oblik prisilnega nadzora po spolu....45
Tabela 9: χ2- test razlik med spoloma v doživljanju različnih oblik prisilnega nadzora....46
Tabela 10: χ2- test razlik glede na stopnjo izobrazbe v doživljanju različnih oblik prisilnega nadzora....48
Tabela 11: χ2- test razlik glede na starost v doživljanju različnih oblik prisilnega nadzora....48
Tabela 12: Rezultati χ2-testa za zaznan začetek prisilnega nadzora pred in po 1. letu partnerskega odnosa....50
Tabela 13: Frekvence odgovorov "da" po finančni stabilnosti za posamezne oblike nadzora.51
Tabela 14: Rezultati χ2-testa glede na finančno stabilnost anketirancev v doživljanju različnih oblik prisilnega nadzora....52
Tabela 15: Pogostost občutenja različnih psiholoških izrazov stiske ob prisilnem nadzoru....53
Tabela 16: Povprečne ocene psiholoških posledic prisilnega nadzora....54
Tabela 17: Vpliv prisilnega nadzora na socialno in poklicno delovanje....55
Tabela 18: Povprečne ocene vpliva prisilnega nadzora na družbene, družinske in poklicne vidike....55
Tabela 19: Ocene zaznane podpore s strani družine....56
Tabela 20: Povprečne ocene strinjanja z nadzorovalnimi trditvami po spolu....60
Tabela 21: χ2-test razlik med spoloma v strinjanju s trditvami o nadzorovalnem vedenju....60

Tabela 22: Porazdelitev posameznih ocen zaščite žrtev nasilja v Sloveniji 61
Tabela 23: Kategorije odprtih odgovorov o predlogih za izboljšavo zaščite žrtev nasilja v Sloveniji 63
Tabela 24: Frekvence kategorij o predlogih za izboljšavo zaščite žrtev nasilja v Sloveniji 64
Tabela 25: Frekvence odzivov na prisilni nadzor 64
Tabela 26: Poskus prekinitve odnosa na podlagi časovnega zaznavanja pričetka prisilnega nadzora 65
Tabela 27: Tabela spremenljivk 83

»*Freeing yourself was one thing, claiming ownership of that freed self was another*.«

– Toni Morrison, *Beloved*

1 PREGLED PROBLEMATIKE

1.1 Opredelitev nasilja v intimnopartnerskih odnosih

1.1.1 Splošna definicija nasilja v intimnopartnerskih odnosih

Nasilje v intimnopartnerskih odnosih je kompleksen družbeni pojav, ki vključuje različne oblike zlorabe in nadzora ter ima dolgotrajne posledice za posameznike in družbo kot celoto. Kljub različnim definicijam se avtorji strinjajo v pogledu, da gre za vzorec vedenja, ki vključuje fizično, psihološko, spolno in ekonomsko nasilje ter prisilni nadzor, s katerim eden od partnerjev vzpostavlja in ohranja dominacijo nad drugim (WHO, 2021, str. 6).

Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) nasilje v intimnopartnerskih odnosih opredeljuje kot vsako vedenje znotraj intimnega odnosa, ki povzroča fizično, spolno ali psihološko škodo, vključno s fizično agresijo, spolno prisilo, psihološko zlorabo in z nadzorovalnim vedenjem (WHO, 2021, str. 6). Združeni narodi poudarjajo, da je nasilje v intimnopartnerskih odnosih pogosto del širšega pojava nasilja nad ženskami in ga definirajo kot vsako dejanje spolno pogojenega nasilja, ki lahko povzroči telesno, spolno ali psihološko škodo, vključno z grožnjami, s prisilo ali z omejevanjem svobode (United Nations, 1993).

V sodobnih raziskavah se pojavlja vse več poudarka na konceptu prisilnega nadzora, ki ga je prvi definiral Evan Stark (2007). Po njegovem mnenju nasilje v intimnopartnerskih odnosih ni omejeno zgolj na fizične oblike nasilja, temveč vključuje tudi sistematično omejevanje svobode žrtve prek nadzora nad njenimi aktivnostmi, socialne izolacije, finančne odvisnosti in dolgotrajne psihološke manipulacije (Stark, 2007, str. 5). Podobno ugotavlja tudi Youngs (2015), ki opozarja, da pravni sistemi pogosto obravnavajo nasilje kot skupek posameznih incidentov, namesto da bi prepoznali njegovo vztrajno in sistematično naravo (Youngs, 2015, str. 57).

Kljub razlikam v pristopih avtorji poimenujejo nekaj skupnih značilnosti definicij nasilja v intimnopartnerskih odnosih. Prvič, večina opredelitev vključuje različne oblike nasilja: fizično nasilje (npr. udarci, davljenje), spolno nasilje (npr. prisila v spolni odnos), psihološko nasilje (npr. ustrahovanje, poniževanje) in ekonomsko nasilje (npr. omejevanje dostopa do finančnih sredstev) (WHO, 2021, str. 6; Stark, 2007, str. 5). Drugič, številni avtorji izpostavljajo, da je nadzor ključna komponenta nasilnih razmerij, kjer storilec z različnimi oblikami manipulacije omejuje žrtev in ohranja svojo prevlado (Ignjatović, 2019, str. 390).

Razlike med definicijami se kažejo predvsem v obsegu vključenih dimenzij nasilja in poudarku na spolni dinamiki. Medtem ko nekateri avtorji, kot je Stark (2007), vidijo nasilje v intimnopartnerskih odnosih predvsem kot posledico patriarhalnih družbenih struktur, drugi opozarjajo, da to nasilje doživljajo tudi moški, čeprav v manjšem obsegu (WHO, 2012, str. 2). Prav tako se definicije razlikujejo glede na vlogo nadzorovalnega vedenja – nekatere raziskave izpostavljajo, da je prisilni nadzor osrednji element nasilja, medtem ko pravni sistemi pogosto ločeno obravnavajo fizično nasilje in druge oblike zlorabe (Youngs, 2015, str. 61). Poleg tega je institucionalni odziv na nasilje ključen dejavnik pri obravnavi žrtev – Ignjatović (2019) ugotavlja, da so obstoječe zakonodajne in socialne intervencije pogosto neustrezne ter ne zagotavljajo dolgotrajne zaščite in podpore (Ignjatović, 2019, str. 395).

Na podlagi navedene literature povzemam, da nasilje v intimnopartnerskih odnosih presega zgolj fizične oblike zlorabe in vključuje širši kontekst nadzora ter dominacije. Različni avtorji poudarjajo, da je ključno prepoznati sistematičnost tega nasilja in zagotoviti ustrezne zakonodajne ter socialne odzive, ki bodo žrtvam omogočili izhod iz nasilnih razmerij in dolgotrajno podporo.

1.1.2 Razlikovanje med nasiljem in nadzorom v intimnopartnerskih odnosih

Razlikovanje med nasiljem in nadzorom v intimnopartnerskih odnosih je ključnega pomena za razumevanje dinamike nasilja ter ustrezno odzivanje nanj. Čeprav sta pojma med seboj povezana in se pogosto prepletata, številni avtorji poudarjajo, da prisilni nadzor ni zgolj oblika nasilja, temveč sistematičen način uveljavljanja moči ter prevlade nad partnerjem. Medtem ko je nasilje pogosto epizodično in vidno, je nadzor kontinuiran, subtilen ter dolgotrajno bolj škodljiv za žrtve (Stark, 2007, str. 5).

Večina avtorjev razlikuje med nasiljem kot neposredno uporabo sile in nadzorom kot sredstvom dolgotrajne dominacije nad partnerjem. Michael P. Johnson (1995) je razvil tipologijo intimnopartnerskega nasilja, kjer razlikuje med situacijskim nasiljem (*situational couple violence*), ki izhaja iz konfliktov in je lahko obojestransko, ter prisilnim nadzorom (*coercive controlling violence*), ki je sistematična oblika zlorabe, kjer povzročitelj, po navadi moškega spola, uporablja različne taktike za ohranjanje popolne kontrole nad partnerko (Johnson, 1995, str. 285).

Tudi Evan Stark (2007) opozarja, da prisilni nadzor presega zgolj fizično nasilje, saj vključuje omejevanje socialnih stikov, ekonomsko odvisnost, stalno nadziranje in manipulacijo, s katerimi storilec žrtev postopoma izolira ter ji odvzame občutek samostojnosti (Stark, 2007, str. 12). Proces nadzora pogosto temelji na ustvarjanju občutka strahu: povzročitelj ne rabi

kontinuirano izvajati fizičnega nasilja, saj že grožnje in pretekle izkušnje žrtev prisilijo v podrejenost (Wiener, 2017, str. 97).

Prisilni nadzor ni le del nasilja, temveč je posebna, ločena oblika zlorabe, ki ima dolgoročne psihološke in socialne posledice za žrtev. Raziskave kažejo, da se nadzor lahko vzpostavi brez uporabe fizične sile, saj storilci uporabljajo manipulacijo, grožnje in ekonomske mehanizme za doseganje prevlade (Myhill, 2015, str. 45). V tem kontekstu Stark (2012) prisilni nadzor opisuje kot »mikroupravljanje« življenja žrtve, ki vključuje nadzor nad njenimi financami, omejevanje gibanja, spremljanje komunikacije in vsiljevanje določenih vedenjskih vzorcev (Stark, 2012, str. 9).

Dutton in Goodman (2005) poudarjata, da storilci pogosto ne potrebujejo fizične sile, saj žrtve podredijo z ustvarjanjem neprestanega občutka grožnje ter nemoči (Dutton in Goodman, 2005, str. 38). Ključna razlika med fizičnim nasiljem in prisilnim nadzorom je, da slednji deluje na način postopnega omejevanja žrtvine avtonomije, pri čemer se žrtev pogosto ne zaveda, da je ujeta v sistemski vzorec zlorabe.

Tudi Društvo SOS v svojem priročniku izpostavlja, da se prisilni nadzor kaže v več oblikah, pri čemer je ključna psihološka manipulacija, ki žrtvi onemogoča samostojno odločanje in ustvarja občutek odvisnosti od storilca (Društvo SOS, 2023, str. 10). Posebej poudarjajo, da se številne ženske, ki poiščejo pomoč, soočajo s situacijami, kjer nadzor vključuje ekonomsko izčrpavanje, omejevanje socialnih stikov in grožnje s posledicami, če bi želele prekiniti odnos.

1.2 Vrste nasilja v intimnopartnerskih odnosih

1.2.1 Fizično nasilje

Fizično nasilje v intimnopartnerskih odnosih predstavlja eno najprepoznavnejših oblik nasilja in pogosto vsebuje vidno manifestacijo globlje uveljavitve nadzora nad žrtvijo. Raziskovalci in organizacije, kot so Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) ter feministični kriminologi, opredeljujejo fizično nasilje kot telesno agresijo, ki vključuje dejanja, kot so udarci, brce, davljenje, uporaba orožja in druge oblike nasilnih napadov na partnerja (WHO, 2021, str. 15). Fizično nasilje pogosto sovpada z drugimi oblikami zlorabe, kot sta psihološko nasilje in prisilni nadzor, pri čemer raziskave kažejo, da je lahko stopnjevanje nasilja napovedovalec hujših posledic, vključno s femicidom (Johnson idr., 2017, str. 16).

Različni avtorji pristopajo k definiranju fizičnega nasilja na različne načine, pri čemer se večina strinja, da zajema telesno škodovanje žrtvi s ciljem povzročitve bolečine, poškodbe ali smrti. Raziskave kažejo, da je nasilje v intimnopartnerskih odnosih specifično zaradi kontinuiranega značaja in ciklične narave, kar pomeni, da se nasilna dejanja pogosto ponavljajo ter stopnjujejo skozi čas (Garcia-Moreno idr., 2005).

WHO v svojih študijah razlikuje med blagimi in hujšimi oblikami fizičnega nasilja, pri čemer blage oblike vključujejo klofute, porivanje ter vlečenje za lase, medtem ko hujše oblike vključujejo pretepe, poškodbe z orožjem in poskuse davljenja (WHO, 2021, str. 6).

Raziskave kažejo, da je fizično nasilje razširjeno po vsem svetu, vendar se njegova razširjenost razlikuje glede na regijo in družbene norme. WHO navaja, da je 10–69 % žensk, starih od 15 do 49 let, vsaj enkrat v življenju doživelo fizično nasilje s strani intimnega partnerja, pri čemer so najvišje stopnje zabeležene v regijah, kjer je družbeno sprejemanje nasilja večje (Garcia-Moreno idr., 2005, str. 1170). V Severni Ameriki raziskave kažejo, da je približno 25 % žensk v določenem obdobju partnerskega odnosa doživelo fizično nasilje (Stewart idr., 2020, str. 22). V Egiptu je raziskava iz leta 2015 pokazala, da več kot 70 % žensk navaja svojega moža kot glavnega povzročitelja fizičnega nasilja (WHO, 2021, str. 39).

Femicid predstavlja skrajno obliko nasilja nad ženskami, pri čemer raziskave kažejo, da je v večini primerov predhoden nasilni vzorec ključen »napovedovalec« umora. V Avstraliji so raziskave pokazale, da je v obdobju od 2008 do 2010 kar 51 % vseh ženskih umorov storjenih s strani intimnega partnerja, kar kaže na močno povezanost med fizičnim nasiljem in femicidom (Chan in Payne, 2013, str. 7). Druga, prav tako avstralska, raziskava, ki je analizirala 68 primerov femicida, je ugotovila, da so v 75 % primerov storilci že prej izvajali fizično nasilje nad svojimi partnerkami (Johnson idr., 2017, str. 18). WHO navaja, da 38 % vseh umorov žensk po svetu povzroči intimni partner, pri čemer so najpogostejši vzroki dolgotrajno fizično nasilje, ekonomska odvisnost žrtve in družbene norme, ki opravičujejo moško nasilje nad ženskami (WHO, 2016, str. 39). Raziskave v Kanadi kažejo, da so bili v skoraj 80 % primerov femicida storilci predhodno nasilni do žrtev (Stewart idr., 2020, str. 25). Vendar se v približno 20 % primerov fizično nasilje pred femicidom ni pojavljalo, kar nakazuje na pomen drugih oblik nadzora, kot sta psihološka manipulacija in ekonomska odvisnost (Johnson idr., 2017, str. 22). Campbell idr. (2003, str. 19) so identificirali davljenje kot enega najbolj alarmantnih napovedovalcev femicida, saj so povzročitelji, ki so predhodno izvajali davljenje, imeli 700 % večjo verjetnost, da bodo v prihodnosti ubili svojo partnerko.

Kljub splošnemu strinjanju avtorjev, da fizično nasilje zajema telesne napade in povzročanje poškodb, obstajajo razlike med njihovimi razlagami dinamike ter posledic le-tega. Medtem ko WHO fizično nasilje obravnava kot javno-zdravstveni problem in se osredotoča na njegove zdravstvene posledice, feministični kriminologi, kot so Johnson ter sodelavci, fizično nasilje vidijo kot sredstvo dominacije, ki je pogosto del širšega vzorca prisilnega nadzora (Johnson idr., 2017, str. 21).

1.2.2 Psihično nasilje (vključujoč prisilni nadzor, čustveno zlorabo)

Psihično nasilje v intimnopartnerskih odnosih predstavlja eno najbolj prikritih, a hkrati najpogostejših in najbolj škodljivih oblik nasilja, ki ima pogosto dolgoročne posledice za duševno zdravje žrtev. Raziskovalci in organizacije, kot sta Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) ter Društvo SOS, poudarjajo, da psihično nasilje vključuje vzorce vedenja, ki žrtev ponižujejo, ustrahujejo, izolirajo in sistematično zmanjšujejo njeno avtonomijo ter občutek lastne vrednosti (WHO, 2021, str. 39). Psihično nasilje pogosto vključuje prisilni nadzor, čustveno manipulacijo, verbalne grožnje, omejevanje dostopa do socialnih stikov in nadzor nad vsakodnevnimi odločitvami žrtve (Društvo SOS, 2023, str. 76).

Avtorji uporabljajo različne definicije za opis psihičnega nasilja, vključno s čustveno zlorabo, prisilnim nadzorom in psihološko agresijo. WHO psihično nasilje opredeljuje kot »dejanja, kot so žalitve, poniževanje, grožnje, uničevanje osebnih stvari in grožnje s škodovanjem otrokom, ki žrtvi povzročajo dolgotrajno psihološko škodo.« (WHO, 2021, str. 5). Evropski inštitut za enakost spolov (EIGE) psihično nasilje razume kot »vsako dejanje ali vedenje, ki povzroča psihološko škodo partnerju ali bivšemu partnerju.« (EIGE, 2017, str. 45).

Evan Stark (2007) v svojem delu konceptualizira prisilni nadzor kot obliko nasilja, kjer storilec postopoma žrtvi odvzame sposobnost samostojnega odločanja in nadzoruje njene vsakodnevne aktivnosti (Stark, 2007, str. 12). Podoben pogled izraža Društvo SOS, ki poudarja, da psihično nasilje pogosto deluje kot uvod v druge oblike nasilja in je vpleteno v dolgotrajne vzorce zlorabe, kjer storilec uporablja različne strategije manipulacije za popolno podreditev žrtve (Društvo SOS, 2023, str. 76).

Psihično nasilje je izjemno razširjeno, a pogosto ostane neprijavljeno, saj po navadi ne pušča takojšnih in jasno vidnih poškodb. WHO ocenjuje, da več kot 35 % žensk po vsem svetu doživlja neko obliko psihičnega nasilja s strani intimnega partnerja, pri čemer so verbalne grožnje, zasmehovanje in ekonomsko omejevanje najpogostejše oblike zlorabe (WHO, 2021, str. 39). Raziskave v Avstraliji kažejo, da je skoraj četrtina žensk doživela čustveno zlorabo s

strani intimnega partnerja od 15. leta starosti, pri čemer je 6,1 % žensk poročalo o psihičnem nasilju s strani trenutnega partnerja, 18 % pa s strani bivšega partnerja (ABS, 2022).

Društvo SOS poroča, da so v 80 % primerov, kjer ženske poiščejo pomoč zaradi nasilja v partnerskem odnosu, prisotni elementi psihične zlorabe, pri čemer storilci pogosto uporabljajo manipulacijo, grožnje in socialno izolacijo kot osnovne taktike nadzora (Društvo SOS, 2023, str. 76).

Psihično nasilje pogosto deluje v kombinaciji s prisilnim nadzorom, kjer storilec sistematično žrtvi odvzema sposobnost odločanja in jo vodi v popolno odvisnost. Myhill (2015) ugotavlja, da je 30 % vseh prijavljenih primerov nasilja v partnerskih odnosih povezanih s prisilnim nadzorom, pri čemer storilci uporabljajo taktike, kot so finančna kontrola, omejevanje socialnih stikov in grožnje z odvzemom otrok (Myhill, 2015, str. 362). Johnson in sodelavci (2017) ugotavljajo, da je v 41 % primerov nasilja nad ženskami prisoten prisilni nadzor, ki vključuje grožnje, omejevanje socialnih stikov ter nadzor nad finančnimi viri (Johnson idr., 2017, str. 22).

1.2.3 Spolno nasilje

Spolno nasilje v intimnopartnerskih odnosih je ena najbolj tabuiziranih in hkrati pogosto prisotnih oblik nasilja, ki ostaja premalo prijavljena ter obravnavana. Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) spolno nasilje opredeljuje kot »vsak nezaželen spolni akt, poskus spolnega akta, spolne pripombe ali prisilo k spolnim dejanjem, ki jih povzročitelj uveljavlja z uporabo sile, ustrahovanja ali psihološke manipulacije.« (WHO, 2021, str. 11). Spolno nasilje v intimnopartnerskih odnosih je močno povezano s prisilnim nadzorom, kjer storilec žrtev podredi z omejevanjem svobode in nadzorom nad njenim telesom, kar pogosto vodi v dolgotrajne psihološke ter fizične posledice (Garcia-Moreno idr., 2005, str. 117).

Avtorji se strinjajo, da spolno nasilje vključuje prisiljeni spolni odnos, spolne napade in druge oblike spolne prisile. WHO razlikuje med prisilnim spolnim odnosom, ki vključuje fizično prisilo, in spolno prisilo, ki temelji na ustrahovanju, manipulaciji ali ekonomskem nadzoru (WHO, 2021, str. 10). Raziskava Heise in Garcia-Moreno (2002) ugotavlja, da je pravna opredelitev posilstva različna v različnih državah, pri čemer nekateri pravni sistemi še vedno ne priznavajo posilstva v zakonskih ter partnerskih odnosih kot kaznivo dejanje (Heise in Garcia-Moreno, 2002, str. 27).

Društvo SOS opozarja, da je spolno nasilje pogosto del širšega vzorca nasilja, kjer storilec uporablja spolno prisilo kot orodje nadzora in dominacije nad partnerico. V priročniku Društva SOS je zapisano, da mnoge ženske poročajo o tem, da jih partner prisili v spolne odnose, čeprav

tega ne želijo, pogosto pa spolno nasilje spremlja fizična in psihična zloraba (Društvo SOS, 2023, str. 98).

Podatki WHO kažejo, da med 6 % in 59 % žensk poroča o spolnem nasilju v intimnopartnerskih odnosih, pri čemer so najvišje stopnje zabeležene v revnejših državah, kjer obstajajo močne patriarhalne norme (WHO, 2021, str. 13). V Sloveniji podatki Društva SOS kažejo, da je vsaka četrta ženska doživela spolno nasilje v partnerskem odnosu, vendar jih le malo prijavi, saj se bojijo odziva družine in družbe (Društvo SOS, 2023, str. 102). Raziskave v Srbiji kažejo, da je več kot 40 % žensk doživelo neko obliko spolne prisile, pri čemer so najpogostejše grožnje in ekonomska prisila (Ignjatović, 2019, str. 402).

Čeprav večina avtorjev priznava, da je spolno nasilje sestavni del nasilja v partnerskih odnosih, obstajajo razlike v poudarkih posameznih študij. WHO se bolj fokusira na zdravstvene posledice spolnega nasilja, vključno s povečanim tveganjem za spolno prenosljive bolezni, z neželeno nosečnostjo in duševnimi motnjami (WHO, 2021, str. 17). Društvo SOS pa spolno nasilje povezuje s psihološkim nasiljem in prisilnim nadzorom, kjer povzročitelj žrtev izolira ter jo prisili v podreditev z manipulacijo in grožnjami (Društvo SOS, 2023, str. 103).

Ignjatović (2019) v svoji študiji ugotavlja, da se spolno nasilje pogosto dojema kot nekaj normalnega v patriarhalnih družbah, kjer se pričakuje, da bo ženska zadovoljevala partnerjeve potrebe, ne glede na njeno željo ali soglasje (Ignjatović, 2019, str. 406). Johnson s sodelavci dodaja (2017), da je spolno nasilje pogosto povezano s fizičnim nasiljem, pri čemer storilci uporabljajo fizično silo, da prisilijo žrtev v spolne odnose (Johnson idr., 2017, str. 32).

1.2.4 Ekonomsko nasilje

Ekonomsko nasilje v intimnopartnerskih odnosih je pogosto manj prepoznana, a izjemno škodljiva oblika zlorabe, ki omejuje žrtvino finančno avtonomijo in jo postavlja v popolno odvisnost od storilca. Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) ekonomsko nasilje opredeljuje kot »vsako vedenje, ki omejuje dostop žrtve do finančnih virov, omejuje njeno zmožnost za zaposlovanje ali izobraževanje in jo postavlja v stanje ekonomske odvisnosti.« (WHO, 2021, str. 22). Raziskave kažejo, da je ekonomsko nasilje pogosto sestavni del prisilnega nadzora, kjer storilec manipulira z ekonomskimi viri žrtve, ji preprečuje samostojno odločanje o financah in omejuje dostop do osnovnih življenjskih potrebščin (Postmus idr., 2020, str. 261).

Ekonomsko nasilje se v literaturi pojavlja pod različnimi izrazi, vključno z ekonomsko zlorabo, s finančno manipulacijo in z nadzorom nad osebnimi viri. WHO poudarja, da ekonomsko nasilje vključuje prepoved zaposlitve, nadzor nad dohodki, prisvajanje denarja in prisilno

zadolževanje žrtve (WHO, 2021, str. 18). Društvo SOS opredeljuje ekonomsko nasilje kot sistematično preprečevanje dostopa do finančnih sredstev, nadzor nad porabo in odvzem nadzora nad lastnino, kar vodi v popolno odvisnost žrtve od storilca (Društvo SOS, 2023, str. 112). Srbska raziskava Ignjatović (2019) poudarja, da je ekonomsko nasilje v patriarhalnih družbah pogosto nevidno, saj se pričakuje, da bodo ženske finančno odvisne od partnerja, kar storilci izkoriščajo za vzdrževanje moči in nadzora (Ignjatović, 2019, str. 410).

Raziskave kažejo, da je ekonomsko nasilje ena najpogostejših oblik nasilja v intimnopartnerskih odnosih. WHO ocenjuje, da je med 20 % in 50 % žensk po svetu doživelo neko obliko ekonomskega nasilja s strani partnerja (WHO, 2021, str. 24). Društvo SOS navaja, da 37 % žensk, ki poiščejo pomoč zaradi nasilja, navaja ekonomsko odvisnost kot ključni dejavnik, ki jim onemogoča odhod iz nasilnega razmerja (Društvo SOS, 2023, str. 115). Podobni vzorci so prisotni tudi v Srbiji, kjer raziskave kažejo, da 42 % žensk, ki doživljajo nasilje, nima nadzora nad svojimi finančnimi sredstvi, 29 % pa jih poroča, da jim partner preprečuje zaposlitev (Ignjatović, 2019, str. 413).

Avtorji se strinjajo, da je ekonomsko nasilje ključen del zlorabe v intimnopartnerskih odnosih, se raziskovalci razlikujejo glede njegove vloge in posledic. WHO ga obravnava kot pomemben javnozdravstveni problem, ki vpliva na socialno-ekonomski položaj žrtev ter njihovo dolgoročno finančno stabilnost (WHO, 2021, str. 20). Društvo SOS poudarja, da ekonomsko nasilje pogosto deluje v kombinaciji z drugimi oblikami nasilja, kot sta psihološka in spolna zloraba, saj storilci uporabljajo finančno odvisnost žrtve kot orodje za ohranjanje nadzora (Društvo SOS, 2023, str. 118). Myhill (2015) ugotavlja, da je ekonomsko nasilje neposredno povezano s prisilnim nadzorom, pri čemer storilci uporabljajo omejevanje dostopa do financ kot sredstvo za preprečevanje odhoda žrtve (Myhill, 2015, str. 364).

1.3 Prisilni nadzor kot sistematična oblika intimnopartnerskega nasilja

1.3.1 Opredelitev prisilnega nadzora

Prisilni nadzor v intimnopartnerskih odnosih predstavlja kompleksno in sistematično obliko nasilja, kjer storilec s pomočjo različnih taktik omejuje svobodo ter avtonomijo žrtve. Raziskovalci poudarjajo, da gre za vzorec vedenja, ki ne vključuje nujno fizičnega nasilja, ampak preko manipulacije, socialne izolacije, finančne kontrole, groženj in ustrahovanja ustvarja stanje trajne podrejenosti (Stark, 2007, str. 81). Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) prisilni nadzor opredeljuje kot kontinuirano vedenje, namenjeno prevladi nad

partnerjem s pomočjo nadzorovanja, ustrahovanja in omejevanja dostopa do osebnih virov, pri čemer se pogosto prepleta s psihološkim nasiljem ter z ekonomsko zlorabo (WHO, 2021, str. 12).

Evan Stark je v svoji temeljni študiji o prisilnem nadzoru poudaril, da ta oblika nasilja presega zgolj posamezne incidente nasilja, saj vključuje sistematično »mikroupravljanje« vsakodnevnega življenja žrtve, kar vodi v popolno izgubo njene avtonomije in občutka lastne vrednosti (Stark, 2007, str. 81). Johnson idr. (2017) so definirali prisilni nadzor kot nabor taktik, vključno z izolacijo, ekonomsko odvisnostjo in nadzorom nad odločitvami žrtve, pri čemer so ugotovili, da je prisoten v 41 % primerov nasilja nad ženskami (Johnson idr., 2017, str. 22). Druge definicije prisilnega nadzora poudarjajo, da je lahko ta oblika nasilja prisotna tudi brez fizičnega nasilja, pri čemer storilec uporablja psihološko manipulacijo in grožnje, da žrtev ostane v podrejenem položaju (ANROWS, 2021, str. 1).

Raziskave kažejo, da je prisilni nadzor ena najpogostejših oblik nasilja v intimnih odnosih. Podatki iz ZDA kažejo, da je 41 % žensk doživelo prisilni nadzor s strani intimnega partnerja, pri čemer so bile najpogostejše taktike omejevanje dostopa do financ, grožnje in nadzor nad socialnimi stiki (Black idr., 2011, str. 46). Myhill (2015) je v britanski študiji ugotovil, da je 30 % vseh prijavljenih primerov nasilja v partnerskih odnosih vključevalo prisilni nadzor, pri čemer so storilci uporabljali različne oblike manipulacije in ustrahovanja (Myhill, 2015, str. 362). V Avstraliji so raziskave pokazale, da se prisilni nadzor uporablja kot sredstvo za ustrahovanje in nadzorovanje žensk tudi po razpadu partnerskih odnosov, kar nakazuje predvsem na dolgoročne posledice tega nasilja (Boxall in Morgan, 2021, str. 3).

Čeprav se raziskovalci strinjajo, da predstavlja prisilni nadzor vzorec nasilnega vedenja, ki temelji na prevladi nad žrtvijo, obstajajo razlike v interpretacijah njegovih sestavnih delov in posledic. WHO prisilni nadzor prepoznava kot ključno komponento nasilja v družini, ki lahko ima resne zdravstvene in psihološke posledice za žrtve, vključno z depresijo, anksioznostjo ter s posttravmatsko stresno motnjo (WHO, 2021, str. 14). Stark (2007) poudarja, da je prisilni nadzor primarno usmerjen v omejevanje svobode in avtonomije žrtve, kar vodi v občutek ujetosti ter nemoči, ne glede na prisotnost fizičnega nasilja (Stark, 2007, str. 81). Myhill (2015) ugotavlja, da je lahko prisilni nadzor hujši od fizičnega nasilja, saj se žrtve pogosto ne zavedajo njegovega vpliva in težje zapustijo takšne odnose (Myhill, 2015, str. 364).

1.3.2 Primerjava prisilnega nadzora z drugimi oblikami nasilja

Prisilni nadzor se v znanstveni literaturi vse pogosteje obravnava kot posebna oblika nasilja v intimnopartnerskih odnosih, ki se bistveno razlikuje od drugih oblik, kot so npr. fizično, spolno

in psihološko nasilje. Medtem ko fizično nasilje vključuje neposredno telesno poškodovanje, spolno nasilje prisilne ali nezaželene spolne interakcije, psihološko nasilje pa verbalne napade in poniževanje, prisilni nadzor presega posamezna dejanja ter tvori vzorec sistematične dominacije in omejevanja avtonomije žrtve (Stark in Hester, 2018). V tej luči se prisilni nadzor razlikuje od drugih oblik nasilja, saj ni nujno povezan s fizičnimi napadi, ampak temelji na strateškem omejevanju svobode, nadzoru nad vsakodnevnimi dejavnostmi in ustvarjanju trajne atmosfere strahu (Youngs, 2015).

Raziskave so pokazale, da prisilni nadzor pogosto vključuje ekonomsko izolacijo, socialno omejevanje in manipulativno nadziranje, kar ga razlikuje od občasnih izbruhov nasilja, ki so značilni za tako imenovano situacijsko partnersko nasilje (Verschuere, van Horn & Buitelaar, 2018). Po definiciji Johnsona (1995) obstajata dve glavni kategoriji nasilja v intimnopartnerskih odnosih: situacijsko nasilje, ki je običajno obojestransko in izhaja iz konflikta, ter prisilni nadzor (imenovan tudi »intimni terorizem«), ki ga običajno izvaja en partner z namenom vzpostavitve popolne dominacije. V raziskavi, izvedeni na vzorcu žensk, ki so zapuščale nasilne odnose, je bilo ugotovljeno, da je prisilni nadzor močno povezan z dolgotrajnimi psihološkimi posledicami, kot so depresija, anksioznost in posttravmatska stresna motnja, medtem ko so ženske, ki so doživljale situacijsko nasilje, poročale o manj dolgotrajnih posledicah (Schultz idr., 2020).

Prisilni nadzor je tesno povezan tudi z drugimi oblikami nasilja, vendar se pojavlja kot strukturen mehanizem, ki vključuje večplastne oblike ustrahovanja in izolacije. Na primer, raziskave so pokazale, da se v primerih intimnega femicida skoraj vedno pojavljajo elementi prisilnega nadzora pred smrtnim izidom (Johnson idr., 2017). Poleg tega je bil prisilni nadzor prepoznan kot ključni dejavnik pri reproduktivni prisili, kjer povzročitelj nadzoruje žrtvino spolno in reproduktivno avtonomijo, kar pogosto vodi do nezaželenih nosečnosti ter nezmožnosti dostopa do kontracepcije (Kelly in Westmorland, 2016).

Zakonodajne spremembe v nekaterih državah, kot so Združeno kraljestvo, Avstralija in Kanada, so že prepoznale prisilni nadzor kot kaznivo dejanje, ločeno od fizičnega nasilja (Youngs, 2015). Takšno pravno priznanje potrjuje, da prisilni nadzor ni zgolj intenzivnejša oblika psihološkega nasilja, temveč povsem specifičen vzorec vedenja, ki ima dolgoročne posledice za žrtve in pogosto vodi do stopnjevanja v druge oblike nasilja, vključno s fizičnim napadom ter femicidom (Stark in Hester, 2018).

1.3.3 Dinamika in tehnike prisilnega nadzora

Prisilni nadzor predstavlja specifično obliko nasilja v intimnopartnerskih odnosih, ki presega posamezna nasilna dejanja in se kaže kot dolgotrajen vzorec omejevanja avtonomije, manipulacije ter nadzora nad žrtvijo (Stark in Hester, 2018). Medtem ko se fizično in psihično nasilje pogosto prepoznata kot akutni dogodki, je prisilni nadzor sistemska strategija, ki spodkopava žrtvino sposobnost samostojnega delovanja ter iskanja pomoči (Beckwith idr., 2023).

Eden ključnih mehanizmov prisilnega nadzora je izolacija žrtve od socialnega okolja. Povzročitelji pogosto preprečujejo stike z družino in s prijatelji, nadzorujejo komunikacijo ter omejujejo dostop do informacij ali transporta (Schultz, Callender, Schwer Canning in Collins, 2020). Poleg tega ekonomski nadzor vključuje prisilno odvisnost od povzročitelja – nadzor nad financami, omejevanje dostopa do denarja ali celo namerno povzročanje dolgov (Verschuere idr., 2018). Ti dejavniki dodatno zmanjšujejo žrtvine možnosti za izhod iz nasilnega odnosa.

Psihološka manipulacija je osrednji element prisilnega nadzora, pri čemer povzročitelji uporabljajo strategije, kot je »*gaslighting*«, da bi žrtev prepričali, da napačno interpretira realnost (Kelly in Westmorland, 2016). Povzročitelji lahko pri izvajanju »*gaslightinga*« zanikajo svoja dejanja, manipulirajo z informacijami ali žrtev prepričajo, da je ona kriva za nasilje (Johnson idr., 2017). To vodi v občutek zmedenosti, izgubo samozavesti in močno odvisnost od povzročitelja (Gutowski in Goodman, 2022).

Reproduktivna prisila je ena od tehnik prisilnega nadzora, ki se kaže v nadzoru nad spolnostjo in reproduktivnimi odločitvami žrtve. Povzročitelji lahko preprečujejo dostop do kontracepcije, prisiljujejo v nezaželene nosečnosti ali silijo v splav (Tarzia in Hegarty, 2021). Takšen nadzor ima dolgoročne posledice za telesno in duševno zdravje žrtve, povečuje njeno odvisnost od povzročitelja ter otežuje izhod iz nasilnega odnosa.

V sodobnem kontekstu je tudi digitalni nadzor postal ključen element prisilnega nadzora. Povzročitelji uporabljajo tehnologijo za spremljanje elektronskih naprav, nadzor družbenih omrežij in vohunjenje s pomočjo aplikacij za sledenje (Beckwith idr., 2023). Takšne taktike žrtvi onemogočajo iskanje pomoči in jo postavljajo v stanje stalnega strahu pred nadzorom.

Prisilni nadzor se pogosto nadaljuje tudi po razhodu skozi zlorabo sodnega sistema. Povzročitelji vlagajo neutemeljene tožbe, manipulirajo s skrbništvom nad otroki in izčrpavajo žrtev s sodnimi postopki (Gutowski in Goodman, 2022). Tako imenovana pravna zloraba (*legal abuse*) deluje kot sredstvo podaljšanja nadzora nad žrtvijo tudi po koncu odnosa.

Raziskave potrjujejo, da je prisilni nadzor eden najmočnejših napovednikov hujših oblik nasilja, vključno z intimnim femicidom (Johnson idr., 2017). V primerih, ko žrtve poskušajo zapustiti

odnos, se nasilje pogosto stopnjuje, pri čemer se povečuje tveganje za smrtni izid (Stark in Hester, 2018). Raziskave kažejo, da se elementi prisilnega nadzora pojavljajo v skoraj vseh primerih intimnega femicida, kar poudarja nujnost zgodnjega prepoznavanja in intervencije (Beckwith idr., 2023).

1.4 Posledice prisilnega nadzora za žrtve

Prisilni nadzor povzroča obsežne in dolgotrajne posledice, ki vplivajo na psihološko, fizično, socialno, ekonomsko ter pravno področje življenja žrtev. Raziskave kažejo, da so posledice prisilnega nadzora pogosto hujše kot posledice epizodičnega fizičnega nasilja (Stark in Hester, 2018). Le-te se kažejo na več ravneh, od psiholoških in fizičnih, do socialnih, ekonomskih ter pravnih, pri čemer je stopnja škode pogosto večja in dolgotrajnejša kot pri drugih oblikah nasilja v družini (Schultz idr., 2020, str. 9).

1.4.1 Psihološke posledice

Prisilni nadzor pri žrtvah povzroča tesnobo, depresijo in posttravmatsko stresno motnjo (PTSM) (Hegarty idr., 2013). PTSM se lahko kaže v obliki pretirane opreznosti, ponavljajočih se misli o nasilju in občutka stalne ogroženosti (Stark in Hester, 2018). Tudi Pitman (2017, str. 55) ugotavlja, da kar 60 % žrtev prisilnega nadzora razvije PTSM, kar je primerljivo s stopnjami, ugotovljenimi pri vojnih veteranih. Kelly in Westmorland (2016) opozarjata, da »*gaslighting*«, ena od oblik izvajanja prisilnega nadzora, povzroča močan dvom vase, kar vodi v depresijo ter občutek nemoči (str. 287). Kar 90 % žensk, ki so doživele prisilni nadzor, poroča o slabem duševnem počutju, ki se pogosto ne izboljša niti po koncu odnosa (Moulding idr., 2021). Pogosti so tudi destruktivni mehanizmi obvladovanja, kot so samopoškodovanje in zloraba substanc (Hing idr., 2022). T. i. »*gaslighting*« dodatno povzroča izgubo samozavesti in dvom v lastno presojo (Pitman, 2017).

V nasprotju s fizičnim nasiljem, kjer je grožnja bolj otipljiva in prepoznavna, pri prisilnem nadzoru žrtve pogosto ne zaznajo takojšnje nevarnosti, ampak se počasi prilagajajo manipulativnim vzorcem (Verschuere idr., 2018, str. 78). Schultz in sodelavci (2020) poročajo, da je pri žrtvah prisilnega nadzora verjetnost razvoja hude depresije 82 % višja kot pri ženskah, ki so bile izpostavljene izključno fizičnemu nasilju (str. 11). Avtorji se strinjajo, da je prisilni nadzor izjemno uničujoč za duševno zdravje žrtev, pri čemer so njegove posledice pogosto dolgotrajnejše in težje prepoznavne kot posledice fizičnega nasilja.

1.4.2 Fizične posledice

Dolgotrajna izpostavljenost stresu in stalnemu občutku grožnje povzroča tudi številne fizične težave, kot so kronične bolečine, nevrološke motnje, srčno-žilne bolezni ter reproduktivne težave. Žrtve prisilnega nadzora pogosto trpijo za spalnimi in gastrointestinalnimi motnjami ter imajo večje tveganje za hipertenzijo in kap. Kar 50 % žrtev prisilnega nadzora ima diagnosticirane kronične bolečine, vključno s fibromialgijo, z migrenami in s sindromom kronične utrujenosti (Tarzia in Hegarty, 2021). Poročajo tudi o povečani verjetnosti za nastanek prebavnih težav, kot je sindrom razdražljivega črevesja, kar je posledica stalne aktivacije stresnega odziva (str. 25). Poleg tega Tarzia in Hegarty (2021) raziskujeta vpliv prisilnega nadzora na reproduktivno zdravje žrtev ter ugotavljata, da povzročitelji pogosto uporabljajo reproduktivno prisilo, kar vodi do nezaželenih nosečnosti in omejenega dostopa do kontracepcije (str. 67). Johnson, Gilboe in Dawson (2017) navajajo, da je stopnja nezaželenih nosečnosti med žrtvami prisilnega nadzora dvakrat višja kot pri ženskah, ki niso izpostavljene tej obliki nasilja (str. 312).

1.4.3 Socialne posledice

Izolacija od družine in prijateljev je ena izmed glavnih strategij povzročiteljev, ki omejujejo žrtvine socialne stike (Verschuere idr., 2018). To vodi v osamljenost, oteženo oblikovanje novih odnosov in zmanjšano iskanje pomoči zaradi strahu pred maščevanjem povzročitelja nasilja. Kelly in Westmorland (2016) navajata, da je 70 % žrtev prisilnega nadzora popolnoma izgubilo stike z družino in s prijatelji zaradi manipulativnih taktik povzročitelja (str. 290). Verschuere in sodelavci (2018) poudarjajo, da povzročitelji pogosto uporabljajo tehnike, kot so preprečevanje uporabe telefona, omejevanje dostopa do prevoznih sredstev ter nadzor nad družabnimi aktivnostmi, da bi žrtve ostale popolnoma odvisne od njih (str. 82).

Poleg tega Schultz in sodelavci (2020) izpostavljajo, da osamitev žrtev ni zgolj posledica dejanj povzročitelja, temveč tudi posledica družbenih predsodkov ter pomanjkanja razumevanja, kar dodatno otežuje njihovo reintegracijo v družbo. Socialna izključenost žrtev povečuje tveganje za revščino, brezdomstvo in ponoven vstop v nasilne odnose (str. 13).

1.4.4 Ekonomske posledice

Povzročitelji pogosto nadzorujejo finance žrtve, kar vodi v izgubo finančne neodvisnosti, prisilno ekonomsko izključenost in revščino po izhodu iz nasilnega odnosa (Postmus idr.,

2020). Pogoste so tudi omejitve dostopa do bančnih računov, zaposlitve ali izobraževanja. Ekonomska zloraba je eden ključnih mehanizmov prisilnega nadzora, saj povzročitelji nadzorujejo finančna sredstva žrtev, omejujejo njihovo zaposlitev ali jih silijo v dolgove. Postmus, Plummer in Stylianou (2020) navajajo, da 67 % žrtev prisilnega nadzora po odhodu iz odnosa ostane brez finančnih sredstev, kar bistveno otežuje njihovo neodvisnost ter okrevanje (str. 214).

1.4.5 Pravne posledice in izkoriščanje sistema

Povzročitelji prisilnega nadzora pogosto izrabljajo pravni sistem kot orodje za nadaljnjo kontrolo nad žrtvami. Pravna zloraba se kaže skozi neutemeljene tožbe, dolgotrajne sodne postopke, manipulacije v skrbniških sporih in ekonomsko izčrpavanje preko sodnih procesov (Gutowski in Goodman, 2022, str. 92). Raziskave kažejo, da povzročitelji pogosto vlagajo ponavljajoče se sodne pritožbe, zahteve za skrbništvo in kazenske ovadbe proti žrtvam, s čimer jih silijo v dolgotrajne pravne postopke, ki ne služijo reševanju sporov, temveč zgolj nadaljnjemu nadzoru ter nadlegovanju (Schultz idr., 2020, str. 16).

Velik problem predstavlja pomanjkanje učinkovitosti pravnega sistema pri prepoznavanju in obravnavi prisilnega nadzora. V številnih državah prisilni nadzor ni jasno opredeljen kot kaznivo dejanje, kar otežuje pregon povzročiteljev in zaščito žrtev (Stark in Hester, 2018, str. 134). Pogosto se zgodi, da sodniki in pravosodni organi ne prepoznajo subtilnih oblik prisilnega nadzora ter obravnavajo posamezne incidente, namesto da bi prepoznali širši vzorec nadzorovanja in ustrahovanja (Verschuere idr., 2018, str. 78).

Raziskave kažejo, da se pravna zloraba pogosto prepleta z ekonomskim nadzorom. Postmus in sodelavci (2020, str. 214) ugotavljajo, da povzročitelji pogosto uporabljajo sodne postopke kot taktiko ekonomske izčrpanosti žrtve, saj jo silijo v nenehne sodne stroške ter izgubo prihodkov zaradi ponavljajočih se obravnav. To vodi v situacijo, kjer žrtve pogosto odnehajo s pravnimi postopki ali sprejemajo zanje neugodne dogovore zgolj zato, da bi končale sodne bitke in si zagotovile minimalno stabilnost.

Poleg sodnih postopkov se pravna zloraba kaže tudi v uporabi organov pregona proti žrtvi. Povzročitelji pogosto vlagajo lažne prijave zoper žrtev, jo obtožujejo zanemarjanja otrok ali drugih kaznivih dejanj, da bi jo očrnili pred sodiščem in ji otežili boj za pravice (Schultz idr., 2020, str. 19). Učinkovite strategije za zaščito žrtev vključujejo specializirane pravne programe za prepoznavanje prisilnega nadzora v sodnih postopkih in zakonodajne spremembe, ki bi omogočile hitrejše ukrepanje ter večjo zaščito žrtev pred pravno zlorabo (Gutowski in Goodman, 2022, str. 95).

1.4.6 Vpliv na materinstvo in starševstvo

Prisilni nadzor ima močan vpliv na materinstvo, saj povzročitelji pogosto uporabljajo skupne otroke kot sredstvo manipulacije in nadzora nad žrtvijo. Raziskave kažejo, da povzročitelji grozijo z odvzemom skrbništva, omejujejo starševske pravice žrtve in uporabljajo otroke za nadaljnjo psihološko zlorabo (Gutowski in Goodman, 2022, str. 92). Kelly in Westmorland (2016, str. 290) poudarjata, da povzročitelji pogosto izkoriščajo skrbništvo nad otroki kot orodje za ohranjanje nadzora nad žrtvijo tudi po koncu partnerskega odnosa, pri čemer se pogosto poslužujejo manipulativnih strategij, kot so očrnitev matere pri socialnih službah ali vložitev neutemeljenih pravnih zahtevkov.

Verschuere in sodelavci (2018, str. 82) ugotavljajo, da se otroci, ki odraščajo v okoljih prisilnega nadzora, pogosto soočajo z večjimi tveganji za razvoj travmatskih vedenjskih vzorcev. Otroci, ki so priča prisilnemu nadzoru, razvijejo povečano toleranco do nasilja in pogosto ponavljajo podobne vzorce vedenja v odrasli dobi. Raziskave so pokazale, da ima 56 % otrok, ki so bili priča prisilnemu nadzoru enega od staršev, v odraslosti težave z oblikovanjem zdravih partnerskih odnosov (Schultz idr., 2020, str. 21).

Poleg čustvenih in psiholoških posledic imajo matere, ki so preživele prisilni nadzor, pogosto tudi težave pri vzpostavljanju stabilnega starševstva. Postmus, Plummer in Stylianou (2020, str. 217) opozarjajo, da je pri ženskah, ki so izpostavljene prisilnemu nadzoru, večja verjetnost, da bodo doživljale materinsko izgorelost, saj se soočajo z izjemnimi pritiski pri skrbi za otroke, hkrati pa se borijo s travmatskimi posledicami nasilja.

Učinkoviti ukrepi za zaščito mater in otrok vključujejo specializirane programe za podporo staršev, ki so preživeli prisilni nadzor, zakonodajne spremembe, ki omogočajo hitrejše reševanje skrbniških sporov v primerih družinskega nasilja, ter večjo dostopnost psihosocialnih storitev za otroke, ki so bili izpostavljeni nasilju (Gutowski in Goodman, 2022, str. 98).

1.4.7 Dolgoročne posledice in okrevanje

Proces okrevanja po izhodu iz nasilnega odnosa je dolgotrajen in zahteva celostni pristop, ki vključuje psihosocialno podporo, ekonomsko neodvisnost ter ponovno vzpostavitev socialne mreže (Beckwith idr., 2023, str. 114).

Pomemben dejavnik pri okrevanju je dostop do ustrezne podpore. Kelly in Westmorland (2016, str. 292) ugotavljata, da žrtve, ki imajo dostop do svetovalnih storitev in podpornih skupin, hitreje okrevajo ter lažje vzpostavijo občutek samostojnosti. Vendar pa Verschuere in sodelavci

(2018, str. 85) opozarjajo, da številne žrtve po odhodu iz nasilnega odnosa doživljajo sekundarno viktimizacijo s strani institucij, saj se srečujejo z birokratskimi ovirami pri dostopu do socialnih storitev ter pravne zaščite.

Poleg psihološke podpore je ključna tudi ekonomska neodvisnost. Postmus in sodelavci (2020, str. 220) ugotavljajo, da imajo žrtve, ki dobijo finančno pomoč ter dostop do zaposlitvenih programov, večje možnosti za dolgoročno stabilnost. Raziskave kažejo, da ženske, ki so po izhodu iz nasilnega odnosa vključene v programe ekonomske pomoči, v 75 % primerov dosežejo finančno neodvisnost v petih letih (Schultz idr., 2020, str. 24).

Skupnostna podpora igra ključno vlogo pri okrevanju žrtev. Beckwith idr. (2023, str. 117) poudarjajo, da imajo žrtve, ki se vključijo v podporne mreže, občutno nižje stopnje ponovne viktimizacije. Zato je nujno, da družba razvija strategije, ki omogočajo dostop do celostnih podpornih storitev, vključno s stanovanjsko podporo, finančno pomočjo in psihosocialnim svetovanjem.

1.5 Zakonodaja in zaščita žrtev v Sloveniji

1.5.1 Pregled slovenske zakonodaje na področju nasilja nad ženskami

Prisilni nadzor se po svetu vse pogosteje priznava kot sistematična oblika nasilja v intimnopartnerskih odnosih, a v slovenski zakonodaji ni eksplicitne določbe, ki bi jo kriminalizirala kot samostojno obliko nasilja. Vendar določeni zakoni vseeno vključujejo elemente, ki bi se lahko uporabili pri prepoznavi prisilnega nadzora.

1.5.1.1 Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (Istanbulska konvencija)

Istanbulska konvencija, uradno imenovana Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima, je najobsežnejši mednarodni pravni instrument, namenjen preprečevanju in odpravljanju nasilja nad ženskami. Sprejeta je bila 11. maja 2011 v Istanbulu in je stopila v veljavo 1. avgusta 2014. Njen glavni cilj je zaščita žensk pred vsemi oblikami nasilja, preprečevanje, pregon in odpravljanje nasilja ter zagotavljanje celovitega in usklajenega pristopa k zaščiti žrtev (Svet Evrope, 2011). Slovenija je konvencijo podpisala leta 2011 in jo ratificirala leta 2015, s čimer se je zavezala k njenemu uresničevanju na nacionalni ravni.

Konvencija temelji na štirih glavnih stebrih delovanja: preprečevanju nasilja, zaščiti žrtev, pregonu storilcev in celostnih politikah ter medinstitucionalnem sodelovanju. Člen 1 določa njen namen: *»Zaščititi ženske pred vsemi oblikami nasilja in preprečevati, preganjati ter odpravljati nasilje nad ženskami in nasilje v družini; prispevati k odpravljanju vseh oblik diskriminacije žensk in spodbujati udejanjanje stvarne enakosti žensk in moških.«* (Svet Evrope, 2011, čl. 1).

Konvencija posebej poudarja, da je nasilje nad ženskami kršitev človekovih pravic in oblika diskriminacije, ki je posledica zgodovinsko neenakih razmerij moči med spoloma. V 3. členu konvencija opredeljuje *nasilje nad ženskami* kot *»vsako dejanje nasilja zaradi spola, ki povzroči ali bi lahko povzročilo fizične, spolne, psihične ali ekonomske posledice ali trpljenje žensk, vključno z grožnjo s takimi dejanji, prisilo ali samovoljnim odvzemom prostosti, ne glede na to, ali se zgodi v javnem ali zasebnem življenju.«* (Svet Evrope, 2011, čl. 3). Poleg tega opredeljuje *nasilje v družini* kot *»vsako dejanje fizičnega, spolnega, psihološkega ali ekonomskega nasilja, ki se dogodi v družini ali med bivšimi ali trenutnimi partnerji, ne glede na to, ali storilec še stanuje ali je stanoval v istem gospodinjstvu kot žrtev.«* (Svet Evrope, 2011, čl. 3).

Pomemben prispevek konvencije je njeno priznanje prisilnega nadzora kot oblike nasilja, ki ga povzročitelji izvajajo nad ženskami. Čeprav ta koncept ni izrecno poimenovan v konvenciji, ga pokrivajo določbe o psihološkem nasilju, zalezovanju in nadzoru nad ekonomskimi viri žrtve. Člen 33 konvencije določa, da morajo pogodbenice *»sprejeti potrebne zakonodajne ali druge ukrepe, da se zagotovi, da se naklepno ravnanje, ki s silo ali z grožnjo resno prizadene psihološko celovitost osebe, opredeli kot kaznivo dejanje.«* (Svet Evrope, 2011, čl. 33). Ta določba zagotavlja pravni okvir za kazenski pregon prisilnega nadzora, čeprav v nekaterih državah, vključno s Slovenijo, še ni bila celovito implementirana.

Konvencija poudarja tudi pomembnost zbiranja podatkov in raziskav, ki so ključne za oblikovanje učinkovitih politik. Člen 11 določa, da morajo pogodbenice *»redno zbirati ustrezne statistične podatke o vseh oblikah nasilja, vključno s pojavnostjo, stopnjo obsodb in z učinkovitostjo sprejetih ukrepov.«* (Svet Evrope, 2011, čl. 11). Ta določba je pomembna za prepoznavanje vzorcev nasilja in prilagajanje politik na podlagi empiričnih podatkov.

V sklopu preprečevanja konvencija zahteva, da države uvedejo izobraževalne programe o enakosti spolov in preprečevanju nasilja, tako v šolskem sistemu kot v usposabljanju strokovnjakov, ki delajo z žrtvami. Člen 14 določa, da morajo pogodbenice *»v formalne učne načrte na vseh ravneh izobraževanja vključiti vsebine o enakosti spolov, nestereotipnih vlogah spolov, medsebojnem spoštovanju in pravici do osebne integritete.«* (Svet Evrope, 2011, čl. 14).

Slovenija je z ratifikacijo Istanbulske konvencije prevzela obveznost, da svojo zakonodajo in institucije prilagodi njenim standardom. Čeprav je bila sprejeta vrsta ukrepov, še vedno obstajajo pomanjkljivosti pri izvajanju nekaterih določb, zlasti v zvezi s prepoznavanjem prisilnega nadzora kot samostojne oblike nasilja. Celovita implementacija konvencije bi zahtevala dodatne zakonodajne spremembe, usposabljanje strokovnjakov in okrepljeno medinstitucionalno sodelovanje pri zaščiti žrtev ter pregonu storilcev.

1.5.1.2 Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND)

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND) je osrednji pravni akt v Sloveniji, ki ureja področje nasilja v družinskih in intimnopartnerskih odnosih. Sprejet je bil leta 2008, kasneje pa dopolnjen z več novelami, s katerimi je zakonodajalec želel izboljšati zaščito žrtev in povečati učinkovitost ukrepov za preprečevanje nasilja. Zakon določa opredelitev nasilja v družini, zaščitne ukrepe za žrtve, dolžnosti institucij in postopke obravnave nasilnih dejanj.

V skladu z ZPND se nasilje v družini opredeljuje kot *»vsaka uporaba fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega družinskega člana proti drugemu.«* (Uradni list RS, 2008). Med oblike nasilja zakon uvršča tudi omejevanje svobode, nadzor nad financami, ustrahovanje in grožnje. Kljub široki definiciji ZPND ne vsebuje eksplicitne opredelitve prisilnega nadzora, ki v tujini že predstavlja samostojno kaznivo dejanje. To pomeni, da slovenski pravni okvir še ne omogoča sistematičnega prepoznavanja in pregona prisilnega nadzora kot specifične oblike nasilja v intimnopartnerskih razmerjih.
V kontekstu prisilnega nadzora se lahko določbe ZPND uporabljajo v povezavi s psihičnim nasiljem, ki ga zakon opredeljuje kot *»dejanja, ki povzročajo ogroženost, stisko ali ponižanje druge osebe.«* (Uradni list RS, 2017). Kljub temu zakon ne določa kazenskih sankcij za tovrstna dejanja, kar pomeni, da je pregon storilcev v veliki meri odvisen od razlage sodišč in uporabe drugih zakonodajnih aktov, kot je Kazenski zakonik.

ZPND določa več zaščitnih ukrepov, ki jih lahko odredijo sodišča, policija in centri za socialno delo, da bi zaščitili žrtve nasilja. Med njimi so:

- prepoved približevanja in stikovanja, ki se lahko uporablja za preprečevanje nadaljnjega nadlegovanja žrtve;
- ukrep odstranitve povzročitelja nasilja iz skupnega gospodinjstva, ki žrtvi omogoča varno bivanje v domačem okolju;

- obvezna vključitev povzročitelja nasilja v programe za spremembo vedenja, kar vključuje psihosocialno terapijo.

Ti ukrepi so učinkoviti pri zaščiti žrtev pred fizičnim nasiljem, vendar so pomanjkljivi pri obravnavi prisilnega nadzora, saj se ta pogosto izvaja brez neposrednega fizičnega nasilja. Prisilni nadzor je v veliki meri povezan s psihičnim nasiljem in z nadzorom nad osebnimi odločitvami žrtve, kar pomeni, da je potrebna posebna zakonodajna obravnava te oblike nasilja.

1.5.1.3 Kazenski zakonik

Kazenski zakonik (KZ-1) Republike Slovenije je osrednji pravni akt, ki določa kazenske sankcije za različne oblike nasilja, vključno z nasiljem v intimnopartnerskih razmerjih. Čeprav prisilni nadzor ni eksplicitno opredeljen kot samostojno kaznivo dejanje, zakon vsebuje določbe, ki so lahko relevantne pri pregonu takšnega ravnanja. Kazenski zakonik kriminalizira različne oblike nasilja, groženj, zalezovanja in omejevanja osebne svobode, ki lahko predstavljajo sestavne dele prisilnega nadzora.

Ena izmed ključnih določb Kazenskega zakonika, ki bi lahko zajemala prisilni nadzor, je 191. člen KZ-1, ki ureja kaznivo dejanje nasilja v družini:
»Kdor z uporabo nasilja, grožnje ali kakršnegakoli drugega omejevanja osebne svobode povzroči trpljenje drugemu družinskemu članu ali drugi osebi, s katero živi v skupnem gospodinjstvu, se kaznuje z zaporno kaznijo do petih let.« (Uradni list RS, 2023).
Čeprav ta določba vključuje različne oblike nasilja v družinskem in intimnopartnerskem kontekstu, se pogosto osredotoča na fizično nasilje ali neposredne grožnje, pri čemer je prisilni nadzor težje dokazljiv kot oblika dolgotrajnega psihološkega ter čustvenega nasilja.
Poleg tega 134. člen KZ-1 opredeljuje kaznivo dejanje zalezovanja:
»Kadar ponavljajoče se zalezovanje, nadlegovanje ali drugo nezaželeno ravnanje pri drugi osebi povzroči občutek ogroženosti, strahu ali tesnobe, se kaznuje z zaporno kaznijo do treh let.« (Uradni list RS, 2023).
Zalezovanje je pogosto del prisilnega nadzora, saj povzročitelj vzpostavi nadzor nad žrtvino komunikacijo, gibanjem in vsakodnevnimi dejavnostmi, kar pri žrtvi povzroča trajen občutek ogroženosti. Kljub temu ta določba ne pokriva vseh vidikov prisilnega nadzora, zlasti kadar storilec izvaja nadzor prek ekonomskih mehanizmov, omejevanja dostopa do informacij ali psihološkega ustrahovanja brez neposrednega nasilja.

Čeprav prisilni nadzor ni samostojno kaznivo dejanje, lahko storilci odgovarjajo na podlagi drugih kazenskih določb. V nekaterih primerih se lahko pregon izvaja na podlagi 135. člena KZ-1 (protipravno omejevanje gibanja), ki določa:
»Kdor komu protipravno odvzame ali omeji svobodo gibanja, se kaznuje z zaporno kaznijo do treh let.« (Uradni list RS, 2023).
Ta člen bi se lahko uporabil v primerih, ko povzročitelj fizično preprečuje žrtvi zapustiti dom ali omejuje njene stike z zunanjim svetom. Vendar ne pokriva primerov, kjer je omejevanje gibanja rezultat dolgotrajne manipulacije in psihološke kontrole.

Uporaba zaščitnih ukrepov v okviru kazenskega postopka

Kazenski zakonik omogoča uporabo zaščitnih ukrepov za žrtve nasilja v družini in intimnopartnerskih razmerjih. Med njimi so:

- izrek prepovedi približevanja in nadlegovanja (ki preprečuje povzročitelju vzpostavljanje kakršnegakoli stika z žrtvijo);
- odreditev pripora v posebej hudih primerih, če obstaja nevarnost ponavljanja kaznivih dejanj;
- začasni odvzem starševske skrbi, če nasilje v intimnopartnerskem odnosu vpliva na varnost otrok.

Ti ukrepi so lahko pomembni pri zaščiti žrtev prisilnega nadzora, vendar njihova učinkovitost v praksi ni vedno zadostna, saj je dokazovanje prisilnega nadzora pogosto oteženo zaradi pomanjkanja fizičnih dokazov in nizke ozaveščenosti o tej obliki nasilja.

1.5.1.4 Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol) ter Pravilnik o prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju

Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol) ter Pravilnik o prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju opredeljujeta naloge policije pri obravnavi nasilja in pooblastila za odreditev zaščitnih ukrepov, s čimer se zagotavlja takojšnja zaščita žrtev ter omejevanje stikov s povzročiteljem nasilja.
ZNPPol v 1. členu določa, da policija svoje naloge opravlja zaradi zagotavljanja varnosti posameznikov in skupnosti ter spoštovanja človekovih pravic (Uradni list RS, 2023). Eden

izmed osrednjih ukrepov pri obravnavi nasilja v intimnopartnerskih razmerjih je prepoved približevanja, ki jo določa 60. člen zakona:
»Če obstaja nevarnost, da bo oseba nadaljevala z ogrožanjem varnosti druge osebe, ji policist lahko izreče ukrep prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju, če za to obstajajo utemeljeni razlogi.« (Uradni list RS, 2023).
Prepoved približevanja se lahko izreče za največ 48 ur, preiskovalni sodnik jo lahko na predlog policije podaljša do 15 dni. Ta ukrep je ključen za zaščito žrtev prisilnega nadzora, saj omogoča takojšnjo ločitev povzročitelja nasilja od žrtve in preprečuje nadaljnjo kontrolo nad njenim življenjem.

Pravilnik o prepovedi približevanja in njegova uporaba

Pravilnik o prepovedi približevanja določa podrobnosti o izvajanju tega ukrepa in kriterije za njegovo izrekanje. V skladu s 3. členom pravilnika policisti pri odločanju o izreku ukrepa upoštevajo:

- dosedanje grdo ravnanje povzročitelja (ponavljanje nasilnih dejanj);
- neposredne grožnje ali izvajanje nasilja na kraju dogodka;
- zbiranje obvestil od žrtve, prič in drugih relevantnih oseb (npr. strokovnih delavcev centrov za socialno delo);
- podatke krajevno pristojnega centra za socialno delo (Uradni list RS, 2023).

Eden od pomembnih vidikov pravilnika je tudi nadzor nad spoštovanjem prepovedi približevanja. Policija lahko izvaja nadzor na mestih, kjer je ukrep izrečen, v primeru kršitve pa ima pravico kršitelja pridržati in predlagati podaljšanje prepovedi približevanja.

Vloga policije pri zaščiti žrtev prisilnega nadzora

Policija igra ključno vlogo pri izvajanju zaščitnih ukrepov za žrtve prisilnega nadzora. Poleg prepovedi približevanja zakon določa tudi možnost izreka opozorila, privedbe ali pridržanja povzročitelja nasilja v primeru nadaljnjega ogrožanja žrtve (Uradni list RS, 2023). Policisti so dolžni obvestiti žrtev o možnostih zaščite in jo napotiti na pristojne institucije, kot so centri za socialno delo ali nevladne organizacije.
Poleg tega pravilnik določa, da policisti obvestijo vzgojno-izobraževalne zavode, če je žrtev otrok ali mladoletnik, in zagotovijo ukrepe za zaščito otroka, kadar je to potrebno. Prav tako mora center za socialno delo nemudoma navezati stik z žrtvijo in ji ponuditi pomoč pri zagotavljanju varnega bivanja.

1.5.2 Pomanjkljivosti trenutne zakonodaje pri obravnavi prisilnega nadzora

Ena ključnih težav pri obravnavi prisilnega nadzora v Sloveniji je odsotnost jasne pravne definicije, kar otežuje kaznovanje povzročiteljev in zaščito žrtev. Čeprav ZPND priznava psihično nasilje, je njegova definicija preširoko zastavljena in ne zajema specifičnih vzorcev nadzora, ki jih povzročitelji izvajajo nad žrtvami. Drugo težavo predstavlja težavnost dokazovanja prisilnega nadzora. V državah, kjer je prisilni nadzor kriminaliziran, so razvili posebne preiskovalne metode in sodne prakse za prepoznavanje dolgotrajnih vzorcev nadzora. V Sloveniji se pogosto zahteva dokaz fizičnega nasilja, kar pomeni, da mnoge žrtve prisilnega nadzora ne morejo doseči ustrezne pravne zaščite. Prav tako posledično pomanjkanje usposobljenosti institucij za prepoznavanje prisilnega nadzora pomeni, da strokovni delavci pogosto ne prepoznajo te oblike nasilja kot resne grožnje za žrtve. Policija, centri za socialno delo in sodni organi pogosto ne obravnavajo prijav prisilnega nadzora kot nujnih primerov, saj zakonodaja ne ponuja jasnih pravnih smernic za ukrepanje.

1.6 Primerjava z zakonodajo drugih držav

V številnih državah se pravni sistem še vedno osredotoča na fizično nasilje, pri čemer spregleda dolgotrajno škodljiv vpliv prisilnega nadzora. Wiener (2017) opozarja, da zakonodaja pogosto ne prepoznava prisilnega nadzora kot neodvisnega kaznivega dejanja, kar otežuje zaščito žrtev, saj pravni okvir temelji na posameznih nasilnih incidentih in ne na dolgotrajnem vzorcu zlorabe (Wiener, 2017, str. 104). Tudi WHO opozarja, da se prisilen nadzor pogosto ne prepozna kot neodvisno kaznivo dejanje, zaradi česar žrtve nimajo ustrezne zaščite (WHO, 2021, str. 8). Dejstvo je, da nekatere države prisilni nadzor prepoznavajo kot samostojno kaznivo dejanje, druge pa še vedno obravnavajo zgolj kot del splošne zakonodaje o nasilju v družini. Kriminalizacija prisilnega nadzora predstavlja pomemben pravni in družbeni premik, saj priznava, da nasilje v intimnopartnerskih odnosih presega zgolj fizične napade ter vključuje tudi dolgotrajno psihološko ustrahovanje in nadzor (Stark in Hester, 2018, str. 134). Vendar pa se v zadnjih letih pojavljajo spremembe. V naslednjih podpoglavjih bom opisala države, ki predstavljajo primere dobrih praks na področju kriminalizacije prisilnega nadzora kot sistematične oblike nasilja.

1.6.1 Združeno kraljestvo – pionirska zakonodaja

Združeno kraljestvo predstavlja eno prvih držav, ki je pravno opredelila prisilni nadzor kot samostojno kaznivo dejanje. Leta 2015 je začel veljati *Serious Crime Act*, ki v 76. členu kriminalizira prisilni nadzor kot obliko nasilja v družini. Zakon določa, da je kaznivo vsako vedenje, ki povzroči psihološko škodo, ustrahovanje, izolacijo ali finančno odvisnost žrtve, pri čemer ni potrebno, da je povzročitelj uporabljal fizično nasilje (Kelly in Westmorland, 2016, str. 289). Kazni za prisilni nadzor v Združenem kraljestvu segajo do petih let zaporne kazni, pri čemer se sodniki osredotočajo na vzorec obnašanja in ne le na posamezne incidente (Schultz idr., 2020, str. 16). Učinkovitost zakonodaje je v veliki meri odvisna od usposobljenosti policije in pravosodnih organov, saj je dokazovanje prisilnega nadzora pogosto kompleksno ter zahteva podrobno analizo vzorca nadzorovanja (Verschuere idr., 2018, str. 82).

V praksi so bile zaznane tudi nekatere težave pri implementaciji zakonodaje. Raziskave kažejo, da je dokazovanje prisilnega nadzora pogosto zapleteno, saj zahteva zbiranje obsežnih dokazov o vzorcu nadzorovanja skozi daljše časovno obdobje (Schultz idr., 2020, str. 16). Poleg tega številni policisti in sodniki niso ustrezno usposobljeni za prepoznavanje prisilnega nadzora, kar pomeni, da se zakon še ne izvaja v polnem obsegu (Verschuere idr., 2018, str. 82). Kljub tem izzivom je zakonodaja Združenega kraljestva ena izmed najbolj naprednih na svetu, saj priznava prisilni nadzor kot ločeno obliko nasilja v družini.

1.6.2 Irska – zakonodaja s poudarkom na zaščiti žrtev

Irska je leta 2019 uvedla zakon *Domestic Violence Act*, ki je kriminaliziral prisilni nadzor kot samostojno kaznivo dejanje, podobno kot v Združenem kraljestvu. Kar zakonodajo Irske razlikuje od drugih držav, je poudarek na zaščitnih ukrepih za žrtve. Le-te lahko prejmejo sodno odredbo za zaščito pred povzročiteljem brez potrebe po fizičnih dokazih nasilja, kar je pomembna izboljšava v primerjavi z drugimi pravnimi sistemi (Stark in Hester, 2018, str. 134). Zakonodaja Irske vključuje tudi boljše mehanizme za usposabljanje sodnikov in pravosodnih organov, kar omogoča učinkovitejši pregon ter zaščito žrtev. Raziskave kažejo, da so po uvedbi zakona žrtve prisilnega nadzora pogosteje prijavljale svoje izkušnje, saj se je povečalo zaupanje v pravosodni sistem (Schultz idr., 2020, str. 19).

1.6.3 Avstralija – postopno uvajanje zakonodaje

V Avstraliji se zakonodaja o prisilnem nadzoru razlikuje med zveznimi državami. Leta 2020 je Tasmania postala prva avstralska zvezna država, ki je kriminalizirala prisilni nadzor, pri čemer

so druge države, kot sta New South Wales in Victoria, šele v procesu sprejemanja podobnih zakonov (Tarzia in Hegarty, 2021, str. 69). Avstralski pravni okvir se sicer osredotoča na preprečevanje nasilja v družini in vključuje široke zaščitne ukrepe, vendar še vedno ni enotnega zveznega zakona, ki bi priznaval prisilni nadzor kot samostojno kaznivo dejanje (Postmus idr., 2020, str. 214). Avtorji pri tem opozarjajo, da so brez jasne kriminalizacije primeri prisilnega nadzora pogosto obravnavani kot manj resni in ne pritegnejo enake stopnje zaščite kot fizično nasilje.

Avtorji navajajo, da izkušnje iz Avstralije kažejo, da zakonodaja, ki kriminalizira prisilni nadzor, ni dovolj sama po sebi, temveč je ključnega pomena tudi izobraževanje policistov in sodnikov. Raziskave so pokazale, da v Tasmaniji kljub obstoječi zakonodaji številni primeri prisilnega nadzora niso uspešno preganjani, saj policisti pogosto ne razumejo kompleksnosti vzorca nasilja (Schultz idr., 2020, str. 21).

1.6.4 ZDA – fragmentiran pristop

V Združenih državah Amerike ni enotne zakonodaje o prisilnem nadzoru na zvezni ravni, temveč se zakonodaja, primerljivo s stanjem v Avstraliji, razlikuje po posameznih zveznih državah. Nekatere države, kot sta California in Hawaii, so sprejele zakone, ki vključujejo elemente prisilnega nadzora v zakonodajo o nasilju v družini, vendar ni splošne kriminalizacije prisilnega nadzora, kot jo poznajo v Združenem kraljestvu (Gutowski in Goodman, 2022, str. 97). Pravni strokovnjaki opozarjajo, da pomanjkanje enotne zakonodaje otežuje pregon povzročiteljev in žrtve pogosto ostanejo brez ustrezne zaščite (Schultz idr., 2020, str. 19). Kljub temu sodni primeri v nekaterih državah že vključujejo obravnavo prisilnega nadzora kot oteževalne okoliščine pri kaznivih dejanjih nasilja v družini (Stark in Hester, 2018, str. 145).

1.6.5 Kanada – premiki v smeri zakonodajne prepoznave

Kanada se je v zadnjih letih začela intenzivneje ukvarjati s problematiko prisilnega nadzora, vendar ta še ni posebej kriminaliziran. V letu 2021 je bil predlagan zakon, ki bi prisilni nadzor vključil v kazensko zakonodajo, vendar do sprejetja še ni prišlo (Beckwith idr., 2023, str. 112). Trenutno kanadski pravni sistem obravnava prisilni nadzor kot del širšega nasilja v družini, vendar številne nevladne organizacije opozarjajo, da je pomanjkanje jasne definicije ovira pri učinkovitem pregonu povzročiteljev (Johnson idr., 2017, str. 315).

1.6.6 Severna Evropa – napredne zakonodajne rešitve

Severno evropske države, kot so Švedska, Norveška in Finska, imajo dobro razvite zakonodajne okvire za zaščito žrtev nasilja v družini, pri čemer nekatere že prepoznavajo prisilni nadzor kot specifično obliko nasilja. Švedska je leta 2018 sprejela zakon, ki kriminalizira psihično nasilje v družini, pri čemer je poudarek na vzorcu nadzorovanja in ustrahovanja, ne le na posameznih dejanjih (Verschuere idr., 2018, str. 86). Švedski pravni sistem je primer dobre prakse, saj ne obravnava zgolj kriminalizacije prisilnega nadzora, temveč vključuje tudi obsežne podporne storitve za žrtve, vključno s psihološko pomočjo, pravno podporo in finančno pomočjo za ženske, ki zapustijo nasilne odnose (Stark in Hester, 2018, str. 139).

1.7 Vloga socialnega dela pri obravnavi prisilnega nadzora v Sloveniji

1.7.1 Vloga centrov za socialno delo (CSD) pri obravnavi prisilnega nadzora

Centri za socialno delo (CSD) v Sloveniji predstavljajo osrednjo strokovno institucijo na področju zaščite žrtev nasilja v družini, vključno s tistimi, ki doživljajo prisilni nadzor. Njihovo delovanje izhaja predvsem iz Zakona o preprečevanju nasilja v družini (ZPND), ki v 3. členu določa, da morajo vsi organi, organizacije in nevladne organizacije, ki pri svojem delu zaznajo nasilje, ravnati hitro, usklajeno ter v korist žrtve (ZPND, 2008). Centri za socialno delo so ob tem odgovorni za oceno ogroženosti, sprejemanje ukrepov zaščite, napotitev žrtev k drugim oblikam pomoči in vodenje ter usklajevanje multidisciplinarnih timov (ZPND, 2008, 10. člen). Po katalogu nalog, ki jih izvajajo CSD, je obravnava nasilja v družini opredeljena kot samostojna strokovna naloga z več fazami. Med te sodijo vzpostavitev prvega stika z žrtvijo, izvedba pogovorov, presoja tveganj, izdelava individualnega načrta pomoči in povezovanje z drugimi deležniki, kot so policija, tožilstvo, sodišča, zdravstvene ustanove ter nevladne organizacije (Skupnost CSD, 2024, str. 141). Pomemben element te naloge je tudi možnost krizne namestitve žrtev, ki se izvaja v sodelovanju z drugimi izvajalci socialnovarstvenih storitev, na primer varnimi hišami ali kriznimi centri (Skupnost CSD, 2024, str. 143).

Posebno vlogo imajo CSD kot nosilci organizacije in vodenja multidisciplinarnih timov. Ti timi vključujejo različne strokovnjake (socialni delavci, zdravniki, učitelji, policisti, predstavniki NVO), ki sodelujejo pri presoji primera in oblikovanju usklajenega načrta pomoči žrtvi (Skupnost CSD, 2024, str. 246). Tak pristop omogoča bolj celostno in strokovno utemeljeno podporo žrtvam, zlasti kadar gre za subtilne oblike nasilja, kot je prisilni nadzor.

Pomembno je poudariti tudi vlogo CSD pri povezovanju v lokalne mreže pluralnih programov pomoči. Kot koordinatorji teh mrež usmerjajo uporabnike v ustrezne oblike pomoči, tudi kadar

sami ne izvajajo določene storitve, s čimer zagotavljajo kontinuiran dostop do varnih namestitev, svetovanja in drugih podpornih mehanizmov (Skupnost CSD, 2024, str. 241–243). CSD pogosto sodelujejo z nevladnimi organizacijami, zlasti pri nameščanju žrtev v krizne centre in varne hiše. Ta povezava je pomembna tudi zaradi delitve pristojnosti – medtem ko CSD ocenjuje ogroženost in izdaja odločbe, so nevladne organizacije pogosto izvajalke neposredne pomoči. Katalog nalog CSD to jasno opredeljuje kot sodelovanje z zunanjimi izvajalci, kar v praksi pomeni tesno povezavo med javnim in nevladnim sektorjem (Skupnost CSD, 2024, str. 143).

Sistemska umeščenost CSD omogoča, da so ti centri eden izmed ključnih dejavnikov za zgodnje prepoznavanje in preprečevanje prisilnega nadzora. Strokovni delavci znotraj CSD so usposobljeni za opazovanje ponavljajočih se vzorcev kontrolirajočega vedenja, ki pogosto niso jasno vidni, a imajo za žrtev dolgotrajne psihosocialne posledice. S pravilno izvedeno oceno ogroženosti, z vzpostavitvijo načrta pomoči in s povezovanjem žrtve s podporno mrežo izvajajo svojo vlogo v duhu temeljnih vrednot socialnega dela, kot so spoštovanje človekovih pravic, opolnomočenje ter preprečevanje ponovne viktimizacije.

»*CSD mora vsak sum nasilja v družini obravnavati kot nujno zadevo in mora takoj ukrepati, če ugotovi, da so ogroženi življenje, zdravje ali varnost žrtve*.« (Zakon o preprečevanju nasilja v družini [ZPND], 2008, 10. člen).

»*Obravnava nasilja v družini je posebna strokovna naloga, ki jo CSD izvajajo samostojno ali v sodelovanju z drugimi izvajalci. Vključuje oceno ogroženosti, načrt pomoči, obveščanje pristojnih institucij in krizno nameščanje.«* (Skupnost centrov za socialno delo Slovenije, 2024, str. 141).

1.7.2 Vloga nevladnih organizacij (NVO) pri nudenju podpore žrtvam prisilnega nadzora

Nevladne organizacije (NVO) v Sloveniji imajo ključno vlogo pri nudenju neposredne in celostne podpore žrtvam nasilja v družini, zlasti v primerih prisilnega nadzora, ki pogosto ostaja neviden za uradne institucije. Organizacije, kot so Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja, Društvo za nenasilno komunikacijo, Ženska svetovalnica in Zavod Emma, nudijo številne storitve, ki dopolnjujejo ter nadgrajujejo delo CSD.

Temeljna vloga NVO je v zagotavljanju psihosocialne podpore in krizne namestitve. Po podatkih Društva SOS (2023) organizacija nudi 24-urno krizno pomoč, varne hiše in svetovanje, pri čemer pogosto deluje kot prva varna točka za žensko, ki se odloči prekiniti

nasilno razmerje (Društvo SOS, 2023, str. 14). NVO prevzemajo tudi vlogo socialnega zagovorništva, kar pomeni, da žrtve spremljajo pri obiskih institucij (CSD, policija, sodišče) in jim nudijo čustveno ter pravno podporo.

V priročniku, *Psihosocialna podpora žrtvam nasilja v družini*, je navedeno, da je podporna vloga NVO ključna zlasti pri oblikovanju odnosa zaupanja in opolnomočenja žrtve. V dokumentu je zapisano: »*Nevladne organizacije pogosto omogočajo prostor, kjer lahko žrtve prvič spregovorijo o svojih izkušnjah in začnejo proces okrevanja v varnem okolju.*« (Štirn in Minič, 2017, str. 6).

Poleg individualne pomoči številne NVO izvajajo preventivne in izobraževalne aktivnosti, namenjene ozaveščanju o dinamiki nasilja ter razbijanju stereotipov o žrtvah. Tako prispevajo k spremembi družbenega odnosa do nasilja, kar je pomembno tudi za prepoznavanje prisilnega nadzora kot enakovredne in nevarne oblike nasilja v intimnopartnerskih odnosih.

Značilnost delovanja NVO je tudi večja prilagodljivost in odzivnost na specifične potrebe posameznic. Tako lahko, denimo, Društvo SOS sprejme žensko, ki doživlja nadzor nad gibanjem, financami ali komunikacijo, tudi če fizičnega nasilja (še) ni bilo, kar je včasih pogoj za ukrepanje s strani formalnih institucij (Društvo SOS, 2023, str. 19).

NVO pogosto opozarjajo, da so ravno zaradi svoje neformalne narave dostopnejše za ženske, ki se zaradi strahu, sramu ali nezaupanja še ne želijo obrniti na uradne institucije. Prav tako pogosto služijo kot most do CSD, saj uporabnice informirajo o možnostih institucionalne pomoči in jih včasih tudi spremljajo tja.

Poleg centrov za socialno delo se lahko žrtve prisilnega nadzora obrnejo tudi na druge strokovne in varne vire pomoči v okviru nevladnega sektorja:

- Varne hiše in krizni centri, ki jih upravljajo Društvo SOS, Zavod Emma in druge organizacije, nudijo umik ter celostno podporo (Društvo SOS, 2023, str. 14).
- Dnevni centri in svetovalnice, kjer je možna anonimna obravnava ter brez napotitve (Štirn in Minič, 2017, str. 6).
- 24-urni telefoni za pomoč:
    - SOS telefon,
    - Društvo za nenasilno komunikacijo (DNK).
- Spremljanje in zagovorništvo, kjer prostovoljci ter svetovalke žrtve spremljajo na sodišča, CSD ali policijo (Društvo SOS, 2023, str. 19).

»Nevladne organizacije so pogosto prve, ki prepoznajo subtilne oblike nadzora in žrtvi nudijo prostor, kjer je njena izkušnja priznana ter razumljena.« (Štirn in Minič, 2017, str. 7).

2 FORMULACIJA PROBLEMA

Pobuda za izbiro te teme je izhajala iz osebnega interesa za področje nasilja v intimnopartnerskih odnosih, predvsem pa iz želje po boljši prepoznavi manj očitnih oblik nasilja, ki pogosto ostajajo prikrite in premalo raziskane. Tako v osebnem življenju in med študijem socialnega dela sem skozi različne izkušnje, tako v vsakdanjih pogovorih, kot pri strokovni praksi, večkrat zaznala, da številne osebe doživljajo nadzorovalna vedenja v intimnopartnerskih odnosih, a jih ne prepoznajo kot nasilje. To me je spodbudilo k raziskovanju fenomena prisilnega nadzora.

V slovenskem prostoru je prisilni nadzor pogosto neprepoznan kot oblika nasilja in posledično spregledan, tako v praksi kot v zakonodaji. S to raziskavo želim prispevati k boljšemu razumevanju prisilnega nadzora v intimnopartnerskih odnosih, predvsem z vidika doživljanja posameznikov, ki so mu bili izpostavljeni. Zato sem si v diplomski nalogi zastavila raziskovalni problem, kako posamezniki doživljajo prisilni nadzor v intimnopartnerskih odnosih in kako to vpliva na njihovo duševno počutje, socialne stike ter iskanje podpore in pomoči. Poleg tega me zanima, ali posamezniki takšna vedenja prepoznajo kot nesprejemljiva ali jih dojemajo kot normalen del dinamike intimnopartnerskega odnosa.

Z raziskavo želim poudariti, da lahko ima prisilni nadzor, kot ostale oblike nasilja, resne posledice za posameznikovo življenje in blagostanje. Kot bodoča socialna delavka vidim pomembnost v tem, da se ta oblika nasilja bolje prepoznava, o njej več govori in se razvijajo pristopi pomoči, ki so prilagojeni njenim specifičnostim. Verjamem, da je že samo poimenovanje izkušnje lahko pomemben korak pri okrevanju in s tem, ko damo ljudem glas ter prostor, da spregovorijo, pripomoremo k spremembam.

2.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Raziskovalno vprašanje 1: Kako se razlikuje pogostost doživljanja prisilnega nadzora glede na spol, starost in stopnjo izobrazbe anketirancev?

Raziskovalno vprašanje 2: V katerem obdobju trajanja intimnopartnerskega odnosa se najpogosteje pojavi začetek prisilnega nadzora?

Raziskovalno vprašanje 3: Kako je finančna odvisnost povezana z izpostavljenostjo prisilnem nadzorom v intimnopartnerskem odnosu?

Raziskovalno vprašanje 4: Kako je s pojavnostjo prisilnega nadzora povezano duševno zdravje partnerja/partnerke?
Raziskovalno vprašanje 5: Kako je prisotnost prisilnega nadzora v odnosu povezana s študijskim ali z delovnim področjem posameznika?
Raziskovalno vprašanje 6: Kako je prisotnost prisilnega nadzora v odnosu povezana s prejemanjem formalne in neformalne podpore?
Raziskovalno vprašanje 7: Kako osebe ocenjujejo nadzorovalna vedenja v intimnopartnerskem odnosu?
Raziskovalno vprašanje 8: Kako posamezniki ocenjujejo učinkovitost zaščite žrtev nasilja v Sloveniji in kakšne spremembe predlagajo?
Raziskovalno vprašanje 9: Kako so se osebe odzivale na prisilni nadzor s strani partnerja/partnerke v intimnopartnerskem odnosu?

2.2 HIPOTEZE

Hipoteza 1: Ženske v intimnopartnerskih odnosih pogosteje doživljajo prisilni nadzor kot moški.
Hipoteza 2: Osebe z nižjo stopnjo izobrazbe pogosteje doživljajo prisilni nadzor v intimnopartnerskem odnosu kot osebe z višjo stopnjo izobrazbe.
Hipoteza 3: Osebe, stare od 18 do 25 let, pogosteje doživljajo prisilni nadzor v intimnopartnerskem odnosu kot starejše osebe.
Hipoteza 4: Prisilni nadzor se pogosteje začne v zgodnjih fazah intimnopartnerskih odnosov (v manj kot 1 letu) kot v kasnejših fazah.
Hipoteza 5: Osebe, ki so (bile) med nasilnim odnosom popolnoma finančno nestabilne, pogosteje poročajo o izkušnjah s prisilnim nadzorom kot finančno stabilne osebe.
Hipoteza 6: Osebe, ki so (bile) izpostavljene prisilnem nadzoru v intimnopartnerskih odnosih, poročajo o večji stopnji tesnobe, strahu in depresije.
Hipoteza 7: Posamezniki/posameznice, ki so bili/bile izpostavljene prisilnemu nadzoru v intimnopartnerskem odnosu poročajo o občutnem zmanjšanju samospoštovanja in samozavesti.
Hipoteza 8: Med osebami, ki so bile izpostavljene prisilnemu nadzoru, večina poroča o težavah pri delu ali študiju.
Hipoteza 9: Med osebami, ki so bile izpostavljene prisilnemu nadzoru, večina poroča o pomanjkanju podpore s strani družine.

Hipoteza 10: Ženske, ki doživljajo prisilni nadzor v intimnopartnerskem odnosu, pogosteje poiščejo formalno podporo kot moški s to izkušnjo.

Hipoteza 11: Osebe, ki so doživele prisilni nadzor s strani partnerja/partnerke poročajo o zmanjšanju socialne mreže (prijatelji, družina, sodelavci ...).

Hipoteza 12: Moški pogosteje ocenjujejo nadzorovalna vedenja v intimnopartnerskih odnosih kot normalna (pričakovana) v primerjavi z ženskami.

Hipoteza 13: Večina anketirancev ocenjuje zaščito žrtev nasilja kot zelo slabo.

Hipoteza 14: Večina anketirancev predlaga izboljšave na področju zakonodaje, dostopa do pomoči in ozaveščanja javnosti o nasilju v intimnopartnerskih odnosih.

Hipoteza 15: Velik delež oseb, ki so bile izpostavljene prisilnemu nadzoru, poroča, da vedenj med odnosom niso prepoznavale kot nadzorovalnih.

Hipoteza 16: Osebe, ki so zaznale prisilni nadzor že v zgodnji fazi odnosa (manj kot 1 leto), pogosteje poročajo o prekinitvi odnosa, kot tiste, ki so ga zaznale pozneje.

3 METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE

Moja raziskava je opisna (deskriptivna), saj želim opredeliti in predstaviti osnovne značilnosti pojava prisilnega nadzora v intimnopartnerskih odnosih, kot jih doživljajo posameznice ter posamezniki. Ugotavljala sem, kako pogosto se pojavljajo različne oblike prisilnega nadzora v intimnopartnerskem razmerju in kako ta vpliva na duševno zdravje, socialne odnose ter občutek lastne vrednosti. Raziskava je kvantitativna, saj sem zbirala številčne podatke in jih kvantitativno analizirala. Pojav sem preučevala kvantitativno oziroma opredelila, ocenila in ugotavljala obstoj ter jakost zveze med dvema ali več spremenljivkami.

Ker nisem posegala v spremenljivke ali izvajala nadzora nad pogoji, gre za neeksperimentalno raziskavo, ki temelji na opazovanju že obstoječih vzorcev. Hkrati bo moja raziskava eksplorativna, saj je tema zelo neraziskana. Uporabila sem priložnostni vzorec, sestavljen iz polnoletnih oseb, ki so bile ali so še v intimnopartnerskih odnosih. Zaradi občutljive narave teme sem pri izvedbi raziskave upoštevala osnovna etična načela, kot so prostovoljna udeležba, možnost prekinitve sodelovanja in zagotavljanje popolne anonimnosti.

3.2 SPREMENLJIVKE

V raziskavi sem uporabila več vrst spremenljivk, ki sem jih za preglednost razvrstila v vsebinske sklope. V oklepaju je za vsako spremenljivko navedena raven merjenja. Podrobnejši prikaz vseh spremenljivk, indikatorjev in njihovih modalitet se nahaja v Tabeli 19 (*glej Priloga A*).

Demografske značilnosti:

- Spol (nominalna)
- Starost (ordinalna)
- Stopnja izobrazbe (ordinalna)
- Trenutni zaposlitveni status (nominalna)

Intimnopartnerski odnos:

- Prisotnost v intimnopartnerskem razmerju (nominalna)
- Pričetek prisilnega nadzora (ordinalna)
- Razmišljanje o prekinitvi odnosa (ordinalna)

Izkušnje s prisilnim nadzorom:

- Izpostavljenost različnim oblikam prisilnega nadzora (ordinalna)
- Odziv na nadzorovalna vedenja partnerja (nominalna, več možnih odgovorov)
- Vpliv partnerskega odnosa na čustveno počutje in občutek lastne vrednosti (intervalna)
- Vpliv intimnopartnerskega odnosa na družabne odnose in delo (ordinalna)

Finančna situacija in podpora:

- Finančni položaj (ordinalna)
- Občutenje podpore družine (ordinalna)

Iskanje pomoči:

- Iskanje strokovne pomoči (nominalna)
- Vir strokovne pomoči (nominalna, več možnih odgovorov)
- Občutenje strokovne pomoči (ordinalna)

Stališča in ocene:

- Stališča do nadzorovalnega vedenja v intimnopartnerskih odnosih (ordinalna)
- Ocena kakovosti zaščite žrtev nasilja v Sloveniji (ordinalna)
- Predlogi za izboljšanje zaščite žrtev (nominalna – odprti odgovor)

3.3 MERSKI INSTRUMENT

Pri svoji raziskavi sem uporabila standardiziran anketni vprašalnik, ki sem ga sestavila sama glede na raziskovalna vprašanja in hipoteze v diplomski nalogi. Vprašalnik je bil pripravljen s pomočjo spletne platforme 1KA (www.1ka.si), ki omogoča enostavno urejanje vprašanj, strukturirano zbiranje podatkov in osnovno analizo odgovorov. Da bi zagotovila jasnost in razumljivost vprašanj, sem vprašalnik pred začetkom glavnega zbiranja podatkov testirala na manjši skupini udeležencev. Vsebinsko je bil vprašalnik sestavljen iz 21 vprašanj, razdeljenih na več sklopov. Vseboval je tako zaprta kot tudi polodprta in odprta vprašanja. Večina vprašanj je bila zaprtega tipa, kjer so anketiranci izbirali med ponujenimi odgovori. Pri odprtih vprašanjih so lahko svoj odgovor zapisali v prostem polju. Vključila sem tudi več 5-stopenjskih lestvic, ki so merile pogostost doživljanja (npr. od »nikoli« do »zelo pogosto«) ali stopnjo strinjanja z določenimi trditvami (od »sploh se ne strinjam« do »popolnoma se strinjam«). S temi lestvicami sem merila izkušnje prisilnega nadzora, psihološke in socialne posledice, stališča do nadzora ter oceno zaščite žrtev v Sloveniji.

V uvodu vprašalnika sem anketirance seznanila z namenom raziskave, poudarila, da je sodelovanje prostovoljno, anonimno in so podatki namenjeni izključno za potrebe diplomskega

dela. Anketni vprašalnik sem sestavila sama, pri čemer sem izhajala iz teoretičnih izhodišč, ciljev in raziskovalnih vprašanj. Merski instrument se nahaja v prilogi.

3.4 POPULACIJA IN VZOREC

Raziskava je bila usmerjena na populacijo odraslih oseb v Sloveniji, starih 18 let ali več, ki so bile ali so trenutno v intimnopartnerskem odnosu. Raziskava ni bila omejena na heteroseksualne odnose, temveč je vključevala tudi osebe iz LGBTQ+ skupnosti. Vprašalnik sem delila preko spletnih kanalov, predvsem preko družbenih omrežij (Facebook in Instagram), študentskih skupin ter osebnih stikov, pri čemer so nekateri sodelujoči povezavo posredovali naprej. Zato sem uporabila priložnostno vzorčenje in delno tudi metodo snežne kepe. Ker ni bilo enake možnosti vključitve za vse pripadnike populacije, vzorec ni reprezentativen, a vseeno omogoča vpogled v pomembne vzorce in izkušnje anketiranih. Anketni vprašalnik je pričelo izpolnjevati več kot 270 oseb, število respondentov zaradi narave vprašalnika variira med vprašanji. Nekatera vprašanja so namreč izpolnjevali le respondenti, ki so opredelili, da so doživeli ali doživljajo prisilni nadzor v intimnopartnerskem odnosu. Demografske značilnosti vzorca so predstavljene v poglavju Rezultati.

3.5 ZBIRANJE PODATKOV

Podatke sem zbirala v obdobju od 1. 4. 2025 do 1. 5. 2025, v obliki individualnega spraševanja s pomočjo spletne ankete na portalu 1KA. Pred začetkom zbiranja podatkov sem izvedla testno fazo na 10 osebah, da preverim razumljivost vprašanj in primernost lestvic za raziskovanje te tematike. Na podlagi povratnih informacij sem vprašanja prilagodila. Anketni vprašalnik sem delila preko socialnih omrežij Facebook in Instagram ter ob tem prosila za nadaljnjo delitev, da bi dosegla čim večji odziv.

3.6 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Podatke sem obdelovala in analizirala v mesecu maju 2025, s pomočjo programa IBM SPSS (verzija 30). Podatke sem prenesla iz orodja 1KA Arnes in jih obdelala z uporabo opisne ter inferenčne statistike. V okviru opisne statistike sem izračunavala frekvence, odstotke, aritmetične sredine in standardne odklone, kar mi je omogočilo osnovni vpogled v značilnosti

vzorca ter v razširjenost in intenzivnost doživljanja prisilnega nadzora. Za preverjanje hipotez o povezanosti med posameznimi spremenljivkami sem uporabila različne neparametrične statistične teste, saj so bili podatki večinoma nominalni in ordinalni. Za analizo razlik med skupinami (npr. po spolu, starosti, izobrazbi, finančni stabilnosti) sem uporabila hi-kvadrat test in Mann–Whitney U test. V primerih, kjer me je zanimalo, ali določen delež respondentov statistično izstopa (npr. večina), sem uporabila binomski test. Rezultate sem predstavila s pomočjo preglednic in tabel, ki vključujejo absolutne ter relativne frekvence, povprečja in statistične značilnosti.

4 REZULTATI

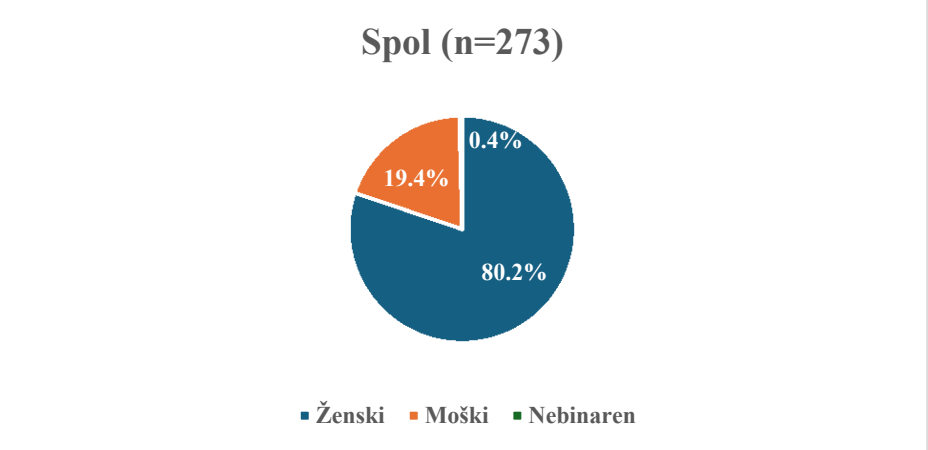
4.1 OSNOVNE ZNAČILNOSTI ANKETIRANCEV

4.1.1 Izkušnja intimnopartnerskega odnosa

Vprašanje, »Ali ste trenutno oziroma ste v preteklosti bili v intimnopartnerskem razmerju?«, je bilo v moji raziskavi, katere pogoj za udeležbo je bila izkušnja z intimnopartnerskim odnosom, namenjeno filtriranju ustreznih raziskovalnih enot. 277 oseb (99 %) je odgovorilo pritrdilno in 4 (1 %) nikalno.

4.1.2 Spol

V moji raziskavi je sodelovalo skupno 277 oseb. Med njimi jih je 273 odgovorilo na vprašanje o spolu. Največ anketirancev se je identificiralo kot ženskega spola – teh je bilo 219, kar predstavlja 80,2 % opredeljenih. Sledi 53 oseb moškega spola, kar predstavlja 19,4 %. Ena oseba se je opredelila kot nebinarni spol, kar predstavlja manj kot pol % vseh sodelujočih.

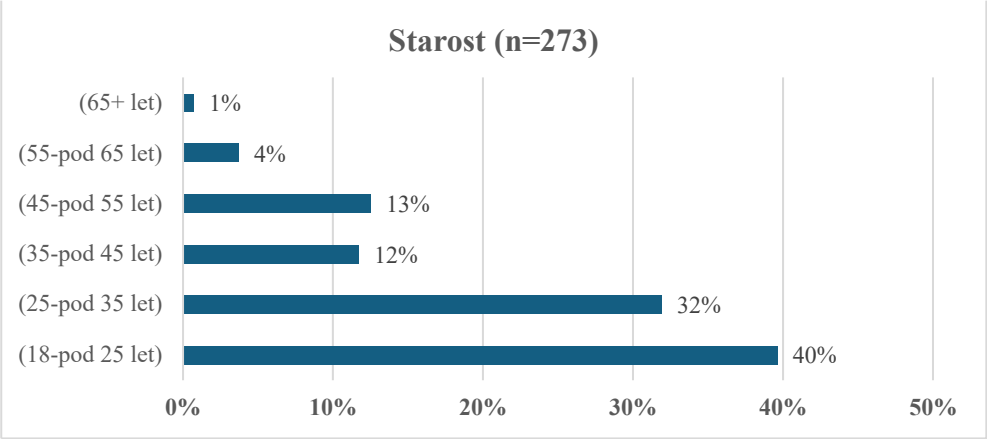

Slika 1: Spol

4.1.3 Starost

Na vprašanje o starosti je odgovorilo 273 anketirancev, kar predstavlja 97 % vseh sodelujočih. Največ anketirancev je bilo starih med 18 in 24 let – teh je bilo 108, kar predstavlja 33,6 % opredeljenih. Sledi starostna skupina med 25 in 34 let, ki jo je označilo 87 oseb (31,9 %). V starostno skupino od 35 do 44 let sodi 32 oseb (11,7 %), v skupino od 45 do 54 let pa 34 oseb

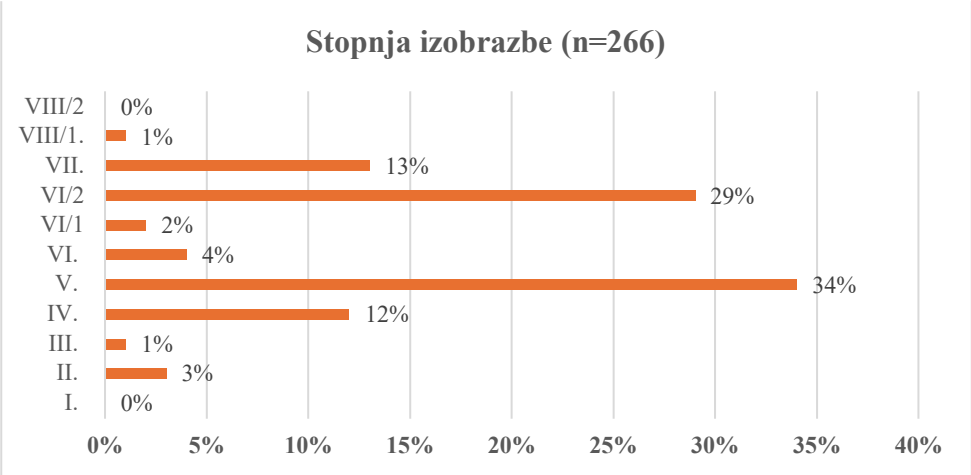
(12,5 %). Starostna skupina od 55 do 64 let vključuje 10 oseb (3,7 %), medtem ko sta v najstarejšo skupino (65 let in več) sodili 2 osebi (0,7 %).

Slika 2: Starost

4.1.4 Stopnja izobrazbe

Med udeleženci raziskave je bila najpogosteje zastopana V. stopnja izobrazbe (končana srednja šola z maturo ali enakovreden program, 32 %) in VI/2. stopnja izobrazbe (visokošolski strokovni ali univerzitetni program prve bolonjske stopnje, 27 %). Najmanj zastopani sta bili VIII/2. stopnja (doktorat znanosti) in I. stopnja (nedokončana osnovna šola), ki ju skorajda ni bilo. Razporeditev anketirancev po stopnji izobrazbe je prikazan na Sliki 3. Podrobnejši pregled odgovorov je prikazan v Tabeli 1 v prilogi.

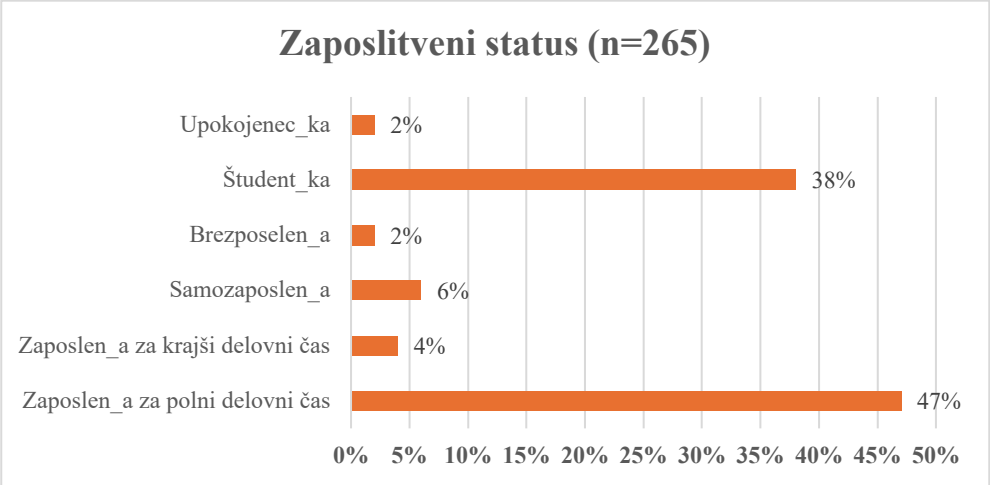
Slika 3: Stopnja izobrazbe

Tabela 1: Stopnja izobrazbe

Q4	"Vaša stopnja izobrazbe":				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (I. stopnja - Nedokončana osnovna šola (do zaključenega 7. ali 8. razreda))	0	0%	0%	0%
	2 (II. stopnja - Dokončana osnovna šola ali nedokončana srednja šola/NPK raven 2)	8	3%	3%	3%
	3 (III. stopnja - Dvoletni srednješolski program z zaključnim izpitom/NPK raven 3)	4	1%	2%	5%
	4 (IV. stopnja - Poklicna srednja šola z zaključnim izpitom/NPK raven 4)	3	11%	12%	17%
	5 (V. stopnja - Končana srednja šola (matura, 3+2 program)/Mojstrski, poslovodski ali delovodski izpit/NKP raven 5)	89	32%	33%	50%
	6 (VI. stopnja - Končana višja šola)	11	4%	4%	54%
	7 (VI/1. - Višješolski program (do 1994), višješolski strokovni program)	6	2%	2%	56%
	8 (VI/2. - Visokošolski strokovni ali univerzitetni program (1. bolonjska stopnja))	77	27%	29%	85%
	9 (VII. stopnja - Magisterij stroke (2. bolonjska stopnja) ali specializacija po visokošolskem programu)	34	12%	13%	98%
	10 (VIII/1. - Magisterij znanosti ali specializacija po univerzitetnem programu)	4	1%	2%	100%
	11 (VIII/2. - Doktorat znanosti)	1	0%	0%	100%
Veljavni	Skupaj	266	95%	100%	
Manjkajoči	Skupaj	15	5%		
SKUPAJ		281	100%		

4.1.5 Trenutni zaposlitveni status

Vprašanje o trenutnem zaposlitvenem statusu je izpolnilo 265 anketirancev, kar predstavlja 94 % vseh sodelujočih. Največ anketirancev, skupno 126, je navedlo, da so trenutno zaposleni za polni delovni čas, kar predstavlja približno 45 % vseh sodelujočih. Sledijo študenti in študentke, ki jih je bilo 101 oziroma 36 %. Samozaposlenih je bilo 15 (5 %), zaposlenih za krajši delovni čas 11 (4 %), brezposelnih 5 (2 %), upokojencev pa 7 (2 %). Ti podatki kažejo, da je večina anketirancev aktivna, bodisi v redni zaposlitvi, bodisi v študiju, medtem ko je delež brezposelnih in upokojenih precej nizek. Razporeditev anketirancev po zaposlitvenem statusu je prikazan na Sliki 4.

Slika 4: Zaposlitveni status

4.2 Pogostost doživetih oblik prisilnega nadzora v intimnopartnerskem_ih odnosu_ih

Udeleženci so na petstopenjski lestvici (od 1 – »nikoli« do 5 – »zelo pogosto«) poročali o pogostosti različnih oblik prisilnega nadzora, ki so jih doživeli s strani partnerja/partnerke. Le-te so v povprečju doživeli od nikoli do redko (Slika 5). Najpogosteje so navajali omejevanje prostočasnih dejavnosti in hobijev ter omejevanje stikov z družino ali s prijatelji. Pogosteje kot druge oblike so se pojavile tudi izkušnje omejevanja odločanja o telesu in zdravju ter kaznovanja ob izražanju nestrinjanja. Po drugi strani so anketiranci najredkeje poročali o uporabi pravnega sistema kot sredstva nadzora in o preprečevanju zaposlitve. Celoten pregled odgovorov je razviden iz Tabele 1. Vsi rezultati kažejo na to, da so nekatere oblike prisilnega nadzora prisotne pri manjšem delu anketirancev. Čeprav povprečja ostajajo relativno nizka, razporeditev odgovorov nakazuje, da obstaja podskupina posameznikov, ki so nadzorovalno vedenje partnerja/partnerke doživljali pogosto ali celo zelo pogosto.

Slika 5: Povprečna pogostost doživetih oblik prisilnega nadzora v intimnopartnerskem_ih razmerju_ih

**Opomba:* ocene temeljijo na 5-stopenjski ocenjevalni lestvici, kjer 1 pomeni »nikoli«, 5 pa »zelo pogosto«.

Tabela 2: Pogostost doživetih oblik prisilnega nadzora v intimnopartnerskem_ih odnosu_ih

Q6	**"V naslednjem vprašanju prosim označite, kako pogosto ste doživeli spodaj navedena vedenja s strani partnerja_ke".**						
	Podvprašanja	**Odgovori**					
		1- Nikoli	2- Redko	3- Včasih	4- Pogosto	5- Zelo pogosto	Skupaj
Q6a	Partner_ka mi je omejeval_a stike z družino ali prijatelji.	161	26	30	13	2	232
		69%	11%	13%	6%	1%	100%
Q6b	Partner_ka je nadzoroval_a mojo uporabo telefona, interneta ali družbenih omrežij.	162	35	28	3	4	232
		70%	15%	12%	1%	2%	100%
Q6c	Partner_ka mi je preprečeval_a da se zaposlim.	207	11	10	4	0	232
		89%	5%	4%	2%	0%	100%
Q6d	Partner_ka mi je preprečeval_a da se odločam o porabi denarja.	164	35	23	8	2	232
		71%	15%	10%	3%	1%	100%
Q6e	Partner_ka me je grozil_a (npr. z ločitvijo od otrok, samopoškodovanjem, fizičnim nasiljem), da ostanem v odnosu.	191	11	11	14	5	232
		82%	5%	5%	6%	2%	100%
Q6f	Partner_ka je uporabljal_a tehnologijo za nadzor nad mano (sledenje, vohunjenje).	196	17	10	5	4	232
		84%	7%	4%	2%	2%	100%

Q6g	Partner_ka me je kaznoval_a, če sem mu_ji nasprotoval_a ali se mu_ji uprl_a.	178	22	17	7	8	232
		77%	9%	7%	3%	3%	100%
Q6h	Partner_ka je omejeval_a moje pravice pri odločitvah o mojem telesu ali zdravju, vključno s telesno težo in/ali prehranjevalnimi navadami .	177	17	29	5	4	232
		76%	7%	13%	2%	2%	100%
Q6i	Partner_ka je uporabljal_a pravni sistem (npr. skrbništvo nad otroki) kot obliko nadzora.	219	6	4	3	0	232
		94%	3%	2%	1%	0%	100%
Q6j	Nadzor partnerja_ke se je sčasoma stopnjeval in prešel v fizično nasilje.	202	12	11	3	3	231
		87%	5%	5%	1%	1%	100%
Q6k	Partner_ka je omejeval_a moje prostočasne dejavnosti in hobije.	149	43	17	16	7	232
		64%	19%	7%	7%	3%	100%

4.3 Pričetek prisilnega nadzora v intimnopartnerskem_ih odnosu_ih

Na vprašanje, koliko časa po začetku intimnopartnerskega odnosa so se začela pojavljati vedenja prisilnega nadzora, je največji delež anketirancev (63 %) odgovoril, da takšnega nadzora niso doživeli. Med 84 osebami, ki so prisilni nadzor doživeli (to predstavlja 30 % vseh anketirancev oziroma 36 % med tistimi, ki so odgovorili na vprašanje), jih je največ poročalo, da so se takšna vedenja pojavila po nekaj mesecih (17 %) oziroma že v prvem mesecu odnosa (3 %). Nekateri so nasilna ali nadzorstvena vedenja zaznali po enem letu (5 %), po več kot enem letu do štirih let (7 %), po več kot štirih do petih letih (2 %) ali celo po več kot petih letih (2 %).

*Odgovor, »Nadzora nisem doživljal/a.«, je bil vključen kot ena od možnosti, kar omogoča jasnejšo ločitev med tistimi, ki so prisilni nadzor v partnerskem odnosu doživeli, in tistimi, ki ga niso; izbralo ga je 146 anketirancev, kar predstavlja 63 % vseh, ki so odgovorili na vprašanje. To razlikovanje bo upoštevano tudi v nadaljnjih analizah. Udeležencem, ki so navedli, da prisilnega nadzora v partnerskem odnosu niso doživeli, nadaljnja vprašanja o vsebini, vplivih prisilnega nadzora in podpori niso bila prikazana.

Tabela 3: Čas zaznave prisilnega nadzora v intimnopartnerskem odnosu (n=230)

Odgovor	Frekvenca	Veljavni %	Kumulativni %
V prvem mesecu	7	3 %	3 %
Po nekaj mesecih	40	17 %	20 %
Po letu dni	12	5 %	26 %
Po več kot 1 do 4 letih	17	7 %	33 %
Po več kot 4 do 5 letih	4	2 %	35 %
Po več kot 5 letih	4	2 %	37 %

Nadzora nisem doživljal_a	146	63 %	100 %

4.4 Vpliv na socialno mrežo

V spodnji tabeli 4 prikazujem ocene zaznanega vpliva prisilnega nadzora na različna področja vsakdanjega življenja anketirancev. Udeleženke in udeleženci so na 5-stopenjski lestvici (1 – v zelo majhni meri ali nič, 5 – v zelo veliki meri) ocenili, kako je odnos s prisilnim nadzorom vplival na njihove družbene odnose, stike z družino ter delo oziroma izobraževanje.

Največji vpliv prisilnega nadzora so udeleženci zaznali na področju družbenih stikov in poklicnega delovanja. Kar 43 % anketiranih je poročalo, da so zaradi odnosa z elementi prisilnega nadzora v zelo majhni meri ali nič zanemarjali delo, šolanje ali poklic, vendar je več kot tretjina udeležencev (skupaj 39 %) ta vpliv ocenila kot srednjega do zelo velikega. Podobno velja za zmanjšanje stikov z družino, kjer je vpliv v srednji do zelo veliki meri zaznalo 45 % sodelujočih. Na zmanjšanje kroga prijateljev in sodelavcev je 29 % anketiranih odgovorilo, da so ta vpliv doživljali srednje močno, dodatnih 38 % pa v veliki ali zelo veliki meri.

Podatki nakazujejo, da prisilni nadzor v intimnopartnerskem odnosu pogosto vpliva na socialno izolacijo, poslabšanje družinskih odnosov in zmanjšano delovno oziroma študijsko učinkovitost.

Tabela 4: Vpliv prisilnega nadzora na socialno mrežo in delo (N= 72)

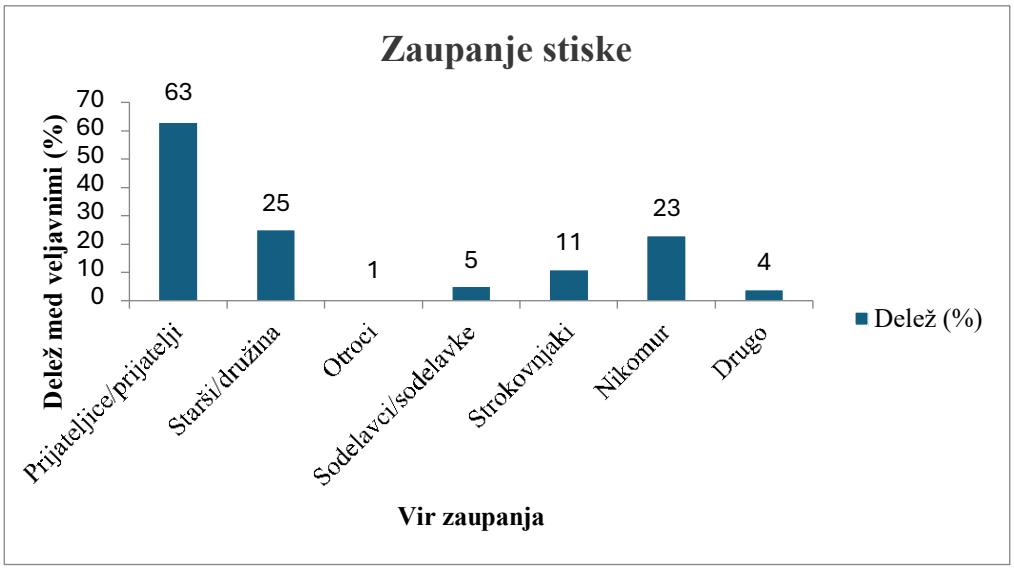
Opisna trditev	1 – Zelo majhni meri ali nič	2 – V majhni meri	3 – Srednje	4 – V veliki meri	5 – V zelo veliki meri
Moj krog prijateljev, družine ali sodelavcev se je bistveno zmanjšal.	12 (17 %)	12 (17 %)	21 (29 %)	17 (24 %)	10 (14 %)
Partner je neposredno ali posredno omejeval moje druženje, kar je vodilo v izolacijo.	19 (26 %)	14 (19 %)	22 (31 %)	11 (15 %)	6 (8 %)
Moji odnosi z družino so se poslabšali.	29 (40 %)	7 (10 %)	17 (24 %)	14 (19 %)	5 (7 %)
Moji stiki z družino so se zmanjšali.	26 (37 %)	13 (18 %)	16 (23 %)	10 (14 %)	6 (8 %)
Zanemarjal_a sem delo v službi, izobraževanje ali svoj poklic.	31 (43 %)	13 (18 %)	15 (21 %)	9 (12 %)	4 (6 %)
Moja sposobnost za delo ali študij se je zmanjšala.	16 (22 %)	16 (22 %)	17 (24 %)	13 (18 %)	10 (14 %)

4.5 Zaupanje stiske

Vprašanje Q13 je bilo namenjeno ugotavljanju, komu so anketiranci zaupali svojo stisko, povezano s prisilnim nadzorom v intimnopartnerskih odnosih. Odgovore je podalo 73

posameznikov (veljavni odgovori), ki so poročali, da so takšno izkušnjo imeli, pri čemer je bilo možno obkrožiti več odgovorov.

Največ anketirancev (63 % veljavnih odgovorov, kar predstavlja 16 % vseh udeležencev) je svojo stisko zaupalo prijateljici ali prijatelju (Q13a). Po pogostosti sledijo veljavni odgovori, da so se zaupali svojim staršem oziroma družini (25 %), nikomur (23 %), strokovnjakom (11 %) in sodelavkam ter sodelavcem (5 %). Le 1 % jih je navedel, da je stisko delil s svojimi otroki. Tri osebe (4 %) so izbrale možnost »drugo« in pri tem navajale, npr. družino bivšega partnerja. Opazna je visoka stopnja zanašanja na neformalne vire podpore (prijatelje in družino), medtem ko strokovno pomoč poišče manjšina (le 11 %). Skoraj četrtina oseb (23 %) ni zaupala svoje stiske nikomur.

Slika 6: Zaupanje stiske

Tabela 5: Zaupanje stiske

Q13	**Komu ste zaupali svojo stisko, povezano s prisilnim nadzorom v intimnopartnerskem razmerju?**							
	Podvprašanja	**Enote**					**Navedbe**	
		Frekvence	**Veljavni**	**% - Veljavni**	**Ustrezni**	**% - Ustrezni**	**Frekvence**	**%**
Q13a	Prijateljicam/prijateljem	46	73	63%	281	16%	46	47%
Q13b	Svojim staršem/družini	18	73	25%	281	6%	18	19%
Q13c	Svojim otrokom	1	73	1%	281	0%	1	1%
Q13d	Sodelavkam/sodelavcem	4	73	5%	281	1%	4	4%
Q13e	Strokovnjaku_inji (npr. terapevtu_ki, socialnem delavcu/delavki, svetovalcu_ki)	8	73	11%	281	3%	8	8%

Q13f	Nikomur nisem zaupal_a svoje stiske	17	73	23%	281	6%	17	18%
Q13g	Drugo:	3	73	4%	281	1%	3	3%
	SKUPAJ		73		281		97	100 %

4.6 Iskanje strokovne pomoči

V spodnji tabeli 6 prikazujem razdelitev odgovorov o iskanju formalne pomoči med osebami, ki so bile izpostavljene prisilnemu nadzoru, ločeno po spolu. Na vprašanje je odgovorilo 72 oseb. Ugotavljam, da je pomoč pri strokovnih institucijah (npr. policiji, CSD ipd.) poiskalo več žensk kot moških. Med ženskami je formalno strokovno pomoč poiskalo 21 %, in zgolj 7 % moških. Velika večina anketirancev obeh spolov pomoči ni poiskala. Nekatere osebe so sicer izrazile željo po pomoči, a niso vedele, kam se obrniti, ali pa so svojo stisko reševale po drugih poteh.

Tabela 6: Iskanje strokovne pomoči

Odgovor	**Frekvenca (ženske)**	**Veljavni % (ženske)**	**Frekvenca (moški)**	**Veljavni % (moški)**
Da	12	21 %	1	7 %
Ne	42	72 %	13	93 %
Želel_a sem, a nisem vedel_a, kje jo dobiti	1	2 %	0	0 %
Drugo	3	5 %	0	0 %

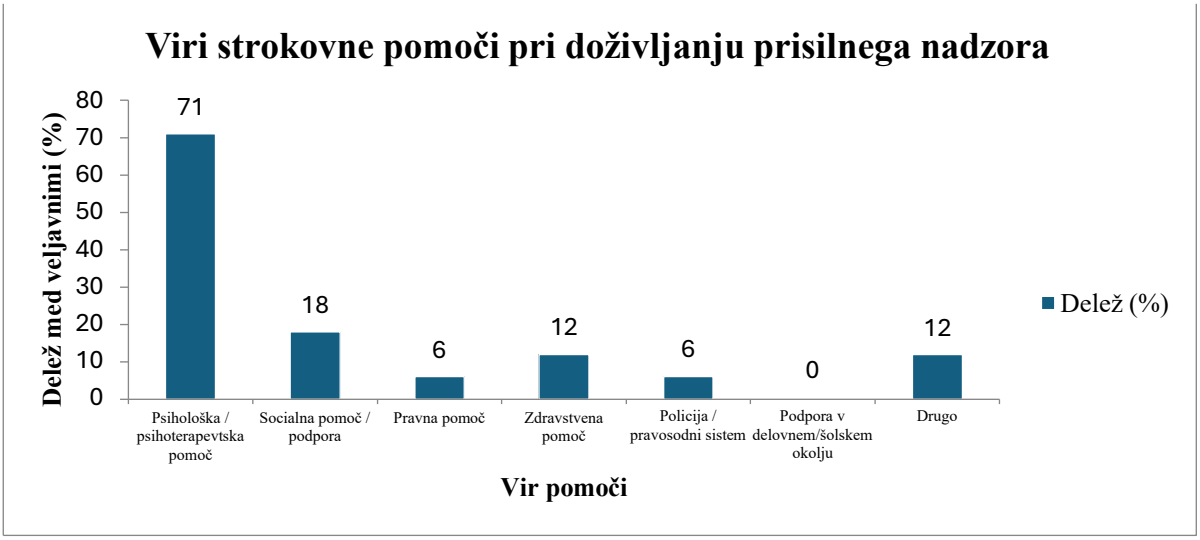
4.7 Vrste prejete strokovne pomoči

Vprašanje je bilo namenjeno ugotavljanju, na katere vire strokovne pomoči so se posamezniki obrnili zaradi prisilnega nadzora v intimnopartnerskem odnosu. Udeleženci so lahko izbrali več odgovorov. Izmed 84 anketirancev, ki so označili, da so doživeli izkušnjo nadzora, je bilo 17 tistih, ki so navedli vsaj en vir strokovne pomoči. Najpogosteje so pomoč poiskali v obliki psihološke ali psihoterapevtske pomoči, kar je označilo 12 od 17 posameznikov (71 % veljavnih odgovorov, 4 % vseh anketirancev). Po pogostosti sledi socialna pomoč (npr. CSD, nevladne organizacije), ki jo je izbralo 18 % tistih, ki so poiskali pomoč (3 osebe).

Drugi navedeni viri pomoči so: zdravstvena pomoč (2 osebi), pravna pomoč (1 oseba), policija ali pravosodni sistem (1 oseba) in drugi viri (2 osebi, 12 %). Nihče ni navedel, da bi pomoč poiskal v delovnem okolju ali izobraževalni ustanovi (0 %).

Skupno število navedb je bilo 21, kar pomeni, da so nekateri posamezniki navedli več kot en vir. Kljub možnosti več odgovorov večina ni poročala o iskanju strokovne pomoči, kar potrjuje tudi siceršnje ugotovitve glede nizkega iskanja formalne podpore.

Ti rezultati kažejo na precej omejeno iskanje strokovne pomoči med tistimi, ki so bili izpostavljeni prisilnemu nadzoru, in hkrati izpostavljajo pomen dostopnosti ter zaupanja v različne podporne institucije.

Slika 7: Viri strokovne pomoči pri doživljanju prisilnega nadzora v intimnopartnerskem_ih odnosu_ih

Tabela 7: Viri strokovne pomoči in pogostost uporabe

Q17	**Kje ste prejeli strokovno pomoč?**							
	Podvprašanja	**Enote**					**Navedbe**	
		Frekvence	**Veljavni**	**% - Veljavni**	**Ustrezni**	**% - Ustrezni**	**Frekvence**	**%**
Q17a	Psihološka ali prihoterapevtska pomoč (npr. individualna, skupinska ali družinska terapija ipd.).	12	17	71%	281	4%	12	57%
Q17b	Socialna pomoč ali podpora (npr. center za socialno delo, nevladne organizacije, varne hiše, krizni centri).	3	17	18%	281	1%	3	14%
Q17c	Pravna pomoč (npr. pravni nasveti, brezplačna pravna pomoč, postopki zaščite).	1	17	6%	281	0%	1	5%
Q17d	Zdravstvena pmoč (npr. osebni zdravnik,	2	17	12%	281	1%	2	10%

	psihiatrično zdravljenje, urgenca).							
Q17e	Policija ali pravosodni sistem (npr. prijava nasilja, prepoved približevanja, sodni postopki).	1	17	6%	281	0%	1	5%
Q17f	Podpora v delovnem okolju ali na izobraževalni ustanovi (npr. svetovalna služba, kadrovska služba).	0	17	0%	281	0%	0	0%
Q17g	Drugo:	2	17	12%	281	1%	2	10%
	SKUPAJ		17		281		21	100%

4.8 Preverjanje hipotez

Raziskovalno vprašanje 1: Kako se razlikuje pogostost doživljanja prisilnega nadzora glede na spol, starost in stopnjo izobrazbe anketirancev?

Hipoteza 1: Ženske v intimnopartnerskih odnosih pogosteje doživljajo prisilni nadzor kot moški.

Za preverjanje prve hipoteze sem analizirala povezanost med spolom anketirancev in posameznimi oblikami prisilnega nadzora, kot so bile operacionalizirane v postavkah od Q6a do Q6k. Za vsako postavko sem izvedla križno tabelo (Crosstabs) in Pearsonov χ^2-test za ugotavljanje statistično značilnih razlik med spoloma. Rezultati so pokazali, da so ženske v večini primerov pogosteje poročale o doživljanju prisilnega nadzora kot moški. Statistično značilne razlike so se pokazale pri naslednjih postavkah:

Q6b – Partner/ka je nadzoroval/a mojo uporabo telefona, interneta ali družbenih omrežij: nadzor je doživelo 49 žensk in 21 moških; $\chi^2(1) = 7{,}086$; $p = 0{,}008$; $\varphi = 0{,}175$.
Q6c – Partner/ka mi je preprečeval/a, da se zaposlim: doživelo ga je 24 žensk in 1 moški; $\chi^2(1) = 4{,}283$; $p = 0{,}038$; $\varphi = -0{,}136$.
Q6h – Partner/ka je omejeval/a moje pravice pri odločitvah o mojem telesu ali zdravju, vključno s telesno težo in prehranjevalnimi navadami: doživelo 50 žensk ter 5 moških; $\chi^2(1) = 4{,}968$; $p = 0{,}026$; $\varphi = -0{,}147$.

Pri teh treh oblikah prisilnega nadzora so razlike med spoloma statistično značilne na ravni $p < 0,05$. V vseh primerih so ženske pogosteje poročale, da so bile izpostavljene nadzoru.

V preostalih postavkah razlike med spoloma niso bile statistično značilne. Torej pri preostalih oblikah prisilnega nadzora, kot so omejevanje stikov z družino ali s prijatelji, nadzor nad porabo denarja, izsiljevanje, grožnje, tehnološki nadzor, uporaba pravnega sistema, stopnjevanje v fizično nasilje in omejevanje prostočasnih dejavnosti, statistično značilne razlike med spoloma niso bile ugotovljene. Vendar tudi pri teh postavkah rezultati kažejo, da so ženske pogosteje poročale o izkušnjah s prisilnim nadzorom kot moški, čeprav razlike niso dosegle ravni statistične značilnosti.

Na podlagi teh rezultatov hipoteze ne morem potrditi v celoti, saj razlike med ženskami in moškimi niso bile statistično značilne pri vseh oblikah nadzora. Vendar rezultati nakazujejo trend, da so ženske pogosteje izpostavljene določenim oblikam prisilnega nadzora, zlasti na področju digitalne kontrole, zaposlitvenih omejitev in odločanja o telesu ter zdravju.

Tabela 8: Doživljanje oblik prisilnega nadzora po spolu

Postavka (Q6)	Moški – DA (frekvenca)	Moški – DA (%)	Ženske – DA (frekvenca)	Ženske – DA (%)
Q6a – Omejevanje stikov	16	30.2	53	24.2
Q6b – Nadzor nad internetom	21	39.6	49	22.4
Q6c – Preprečevanje zaposlitve	1	1.9	24	11.0
Q6d – Finančni nadzor	16	30.2	46	21.0
Q6e – Grožnje	9	17.0	33	15.1
Q6f – Tehnološki nadzor	8	15.1	26	11.9
Q6g – Kaznovanje ob uporu	9	17.0	30	13.7
Q6h – Nadzor nad telesom/zdravjem	5	9.4	50	22.8
Q6i – Pravni sistem kot nadzor	3	5.7	8	3.7
Q6j – Prehod v fizično nasilje	6	11.3	27	12.3
Q6k – Omejevanje prostočasnih dejavnosti	18	34.0	63	28.8

Tabela 9: χ2- test razlik med spoloma v doživljanju različnih oblik prisilnega nadzora

Postavka (Q6)	*N*	χ^2	*df*	*p*	*Phi*	Statistično značilno (p < 0.05)
Q6a - Omejevanje stikov	231	1,302	1	0,254	0,075	
Q6b - Spletni nadzor	231	7,086	1	0,008	0,175	✓
Q6c - Preprečevanje zaposlitve	231	4,283	1	0,038	-0,136	✓
Q6d - Finančni nadzor	231	0,408	1	0,523	0,042	

Q6e - Grožnje	231	1,687	1	0,194	-0,085	
Q6f - Tehnološki nadzor	231	0,85	1	0,357	-0,061	
Q6g - Kaznovanje ob uporu	231	0,978	1	0,323	-0,065	
Q6h - Nadzor nad zdravjem	231	4,968	1	0,026	-0,147	✓
Q6i - Odločanje o telesu/zdravju	231	0,147	1	0,701	-0,025	
Q6j - Prehod v fizično nasilje	230	1,656	1	0,198	-0,085	
Q6k - Prostočasni nadzor	231	1,76	1	0,185	0,087	

Hipoteza 2: Osebe z nižjo stopnjo izobrazbe pogosteje doživljajo prisilni nadzor v intimnopartnerskem odnosu kot osebe z višjo stopnjo izobrazbe.

Za preverjanje druge hipoteze sem analizirala povezavo med stopnjo izobrazbe in posameznimi oblikami prisilnega nadzora v intimnopartnerskih odnosih, kot so bile opredeljene v postavkah od Q6a do Q6k. Izobrazbo sem prekategorizirala na dve ravni: nižja izobrazba (vključno s srednješolsko izobrazbo; n = 120) in višja izobrazba (višješolska ter več; n = 112). Analizo sem izvedla s pomočjo križnih tabel (Crosstabs) in Pearsonovega χ^2-testa za vsako postavko posebej, poleg tega sem vključila tudi koeficient φ kot mero moči povezanosti. V nobeni izmed posameznih postavk razlike med skupinama niso dosegle ravni statistične značilnosti ($p < 0,05$), čeprav so se pri nekaterih pokazali določeni trendi.

Najizrazitejši trend se je pokazal pri postavki:
Q6c – Preprečevanje zaposlitve: to obliko nadzora je doživelo 9 oseb z nižjo izobrazbo in 16 z višjo. Rezultat χ^2-testa je bil $\chi^2(1) = 2,774$; $p = 0,096$; $\varphi = 0,109$. Čeprav razlika ni statistično značilna, nakazuje na rahlo večjo izpostavljenost oseb z višjo izobrazbo v tej konkretni obliki nadzora.
V preostalih primerih so bile razlike minimalne in statistično nepomembne, kar potrjujejo primeri, navedeni v Tabeli 10.

Na podlagi celotne analize lahko sklenem, da hipoteze ni mogoče potrditi, saj se osebe z nižjo izobrazbo niso dosledno in statistično značilno pogosteje soočale s prisilnim nadzorom. Rezultati kažejo, da je prisilni nadzor razpršen med obe skupini izobrazbe in stopnja izobrazbe sama po sebi ni dejavnik za doživljanje takšnega nasilja v intimnopartnerskem odnosu.

Tabela 10: χ2- test razlik glede na stopnjo izobrazbe v doživljanju različnih oblik prisilnega nadzora

Postavka	Chi-Square (Pearson)	*df*	*p*	*Phi*	*N*	Stat. značilnost (p < 0.05)
Q6a	1,814	1	0,178	0,088	232	NE
Q6b	0,119	1	0,73	0,023	232	NE
Q6c	2,774	1	0,096	0,109	232	NE
Q6d	0,057	1	0,811	-0,016	232	NE
Q6e	0,381	1	0,537	-0,041	232	NE
Q6f	0,904	1	0,342	0,062	232	NE
Q6g	1,494	1	0,222	0,08	232	NE
Q6h	1,135	1	0,287	0,07	232	NE
Q6i	0,171	1	0,679	0,027	232	NE
Q6j	0,592	1	0,442	-0,051	231	NE
Q6k	1,827	1	0,177	0,089	232	NE

Hipoteza 3: Osebe stare od 18 do 25 let pogosteje doživljajo prisilni nadzor v intimnopartnerskem odnosu kot starejše osebe.

Za preverjanje tretje hipoteze sem analizirala povezavo med starostjo in posameznimi oblikami prisilnega nadzora v intimnopartnerskih odnosih. Starost sem kategorizirala na dve skupini: mlajši (18–25 let; n = 94) in starejši (več kot 26 let; n = 138). Za vsako od postavk Q6a–Q6k sem izvedla križno tabelo in χ^2-test (Pearson Chi-Square), pri čemer sem izračunala tudi koeficient φ kot mero moči povezanosti. Analiza ni pokazala statistično značilnih razlik med starostnima skupinama pri nobeni izmed posameznih postavk ($p > 0,05$), vendar so se pri nekaterih postavkah pokazali mejni trendi, ki nakazujejo, da bi starost lahko igrala določeno vlogo.

Najizrazitejša razlika se je pokazala pri naslednjih postavkah:
Q6d – Partner/ka mi je preprečeval/a, da odločam o porabi denarja: to obliko nadzora je doživelo 21 mlajših oseb in 47 starejših; $\chi^2(1) = 3,705$; $p = 0,054$; $\varphi = 0,126$. Čeprav vrednost p le malo presega mejo statistične značilnosti, razlika nakazuje večje tveganje za starejše osebe.
Q6i – Partner/ka je uporabljal/a pravni sistem (npr. skrbništvo nad otroki) kot obliko nadzora: doživeli sta jo 2 mlajši in 11 starejših oseb; $\chi^2(1) = 3,609$; $p = 0,057$; $\varphi = 0,125$.
Pri vseh ostalih postavkah pa starostnih razlik ni bilo, med drugim:
Q6a – Omejevanje stikov ($\chi^2 = 2,306$; $p = 0,129$);
Q6c – Preprečevanje zaposlitve ($\chi^2 = 1,533$; $p = 0,216$);

Q6e – Izsiljevanje ($\chi^2 = 1{,}411$; $p = 0{,}235$);
Q6k – Omejevanje prostočasnih dejavnosti ($\chi^2 = 0{,}031$; $p = 0{,}861$).

V nobeni od primerjanih oblik prisilnega nadzora ni bila ugotovljena statistično značilna razlika med mlajšimi in starejšimi anketiranci ($p > 0{,}05$). Najbolj izrazit, a še vedno mejno značilen rezultat, je bil pri postavki nadzor nad porabo denarja (Q6d), kjer je prisilni nadzor pogosteje navajala starejša skupina (34,1 % v primerjavi z 22,3 % mlajših; $p = 0{,}054$).
Podobno se pri postavki uporaba pravnega sistema kot nadzora (Q6i) kaže trend, da so starejši nekoliko pogosteje izkusili tovrstno obliko nadzora, vendar razlika ni bila statistično značilna ($p = 0{,}057$).
V nasprotju s pričakovano domnevo rezultati kažejo, da mlajše osebe niso bile pogosteje izpostavljene prisilnemu nadzoru kot starejše, temveč se trendi v nekaterih postavkah celo nagibajo v obratno smer.
Na podlagi rezultatov hipoteze ni mogoče potrditi. Starostna skupina sama po sebi ne predstavlja dejavnika tveganja za prisilni nadzor, vsaj ne v okviru tega vzorca. Možno je, da imajo starejše osebe več izkušenj z dolgotrajnejšimi odnosi, kar lahko prispeva k večji zaznavi določenih oblik nadzora skozi čas.

Tabela 11: χ2- test razlik glede na starost v doživljanju različnih oblik prisilnega nadzora

Postavka	***N***	**Pearson Chi-Square**	***df***	***p***	***Phi***
Q6a Omejevanje stikov	232	2,306	1	0,129	-0,1
Q6b Spletni nadzor	232	0,157	1	0,691	0,026
Q6c Zaposlitveni nadzor	232	1,533	1	0,216	-0,081
Q6d Finančni nadzor	232	3,705	1	0,054	0,126
Q6e Grožnje	232	1,411	1	0,235	-0,078
Q6f Tehnološki nadzor	232	0,047	1	0,829	0,014
Q6g Kaznovanje ob uporu	232	0,83	1	0,362	0,06
Q6h Nadzor nad zdravjem	232	0,729	1	0,393	-0,056
Q6i Pravni nadzor	232	3,609	1	0,057	0,125
Q6j Prehod v fizično nasilje	232	0,235	1	0,628	-0,032
Q6k Prostočasne dejavnosti	231	0,031	1	0,861	0,012

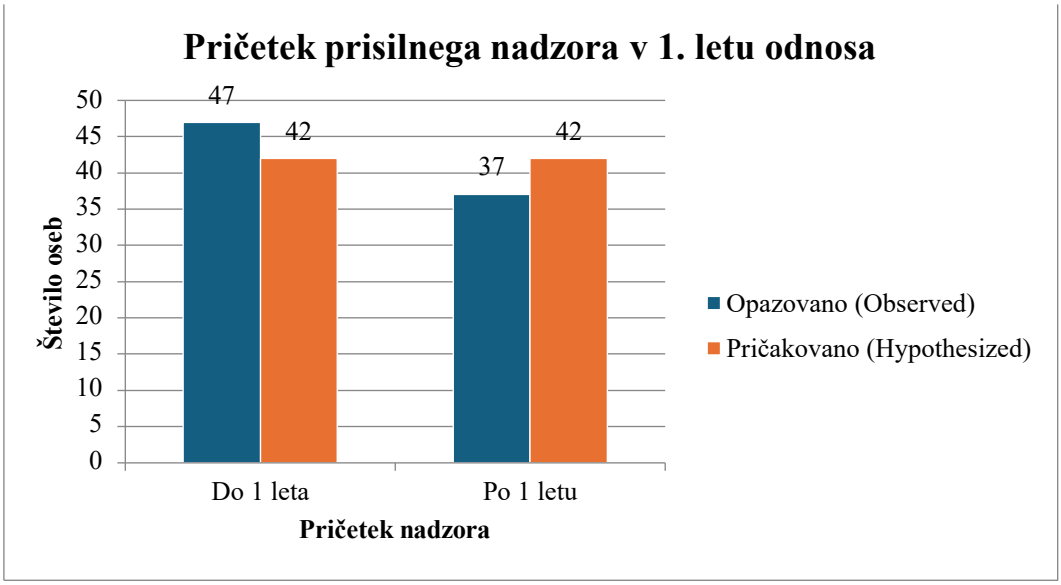
Raziskovalno vprašanje 2: V katerem obdobju trajanja intimnopartnerskega odnosa se najpogosteje pojavi začetek prisilnega nadzora?

Hipoteza 4: Prisilni nadzor se pogosteje začne v zgodnjih fazah intimnopartnerskih odnosov (v manj kot 1 letu) kot v kasnejših fazah.

Za preverjanje te hipoteze sem analizirala odgovore na vprašanje, ki meri časovni okvir začetka prisilnega nadzora (Q7Z). Anketiranci so opredelili, kdaj se je nadzor začel, pri čemer sem odgovore združila v dve kategoriji: do 1 leta po začetku odnosa in po 1 letu ali več.
V analizo je bilo vključenih 84 veljavnih primerov, kar predstavlja 29,8 % celotnega vzorca (N = 282). Ostale enote so bile izločene zaradi manjkajočih vrednosti, neizkušenosti z nadzorom ali drugih razlogov.
Od teh 84 oseb jih je 47 (56,0 %) poročalo, da se je prisilni nadzor začel v prvem letu odnosa, medtem ko jih je 37 (44,0 %) poročalo o začetku nadzora po enem letu ali več.
Za preverjanje hipoteze sem izvedla χ^2-test za eno vzorčno porazdelitev, s katerim sem primerjala, ali je opazovana porazdelitev (56 % : 44 %) statistično značilno odstopala od slučajne porazdelitve (50 % : 50 %). Rezultat testa je bil statistično neznačilen:
$\chi^2(1) = 1{,}190$; $p = 0{,}275$.
Dodatno sem izvedla tudi Runs test za preverjanje naključnosti porazdelitve odgovorov. Tudi ta test ni pokazal statistično značilnega odstopanja ($p = 0{,}928$).
Čeprav se več kot polovica (56,0 %) oseb, ki so doživele prisilni nadzor, spominja začetka nadzora že v prvem letu odnosa, razlika ni bila statistično značilna. Izračunane vrednosti ne omogočajo zavrnitve ničelne hipoteze o enakomerni porazdelitvi odgovorov.
Na podlagi teh rezultatov hipoteze ni mogoče potrditi. Kljub temu rezultati nakazujejo pomembno smer za nadaljnje raziskovanje, saj lahko začetki nadzora že v zgodnjih fazah odnosa vplivajo na razvoj dinamike nasilja v nadaljevanju odnosa.

Tabela 12: Rezultati χ2-testa za zaznan začetek prisilnega nadzora pred in po 1. letu partnerskega odnosa

Začetek nadzora	Frekvenca	Odstotek (%)	χ^2 p-vrednost	Runs test p-vrednost
Do 1 leta	47	56.0	0,275	0,928
Po 1 letu	37	44.0	0,275	0,928

Slika 8: Primerjava opazovanih in pričakovanih frekvenc glede na zaznan čas pričetka prisilnega nadzora v intimnoparterskem odnosu

Raziskovalno vprašanje 3: Kako je finančna odvisnost povezana z izpostavljenostjo prisilnem nadzorom v intimnopartnerskem odnosu?

Hipoteza 5: Osebe, ki so (bile) med nasilnim odnosom popolnoma finančno nestabilne, pogosteje poročajo o izkušnjah s prisilnim nadzorom kot finančno stabilne osebe.

Za preverjanje hipoteze sem uporabila spremenljivko Q11Z, ki meri subjektivno oceno finančne stabilnosti v času nasilnega odnosa. Anketirance sem razdelila v dve skupini: finančno stabilne (n = 51) in finančno nestabilne (n = 14). Povezanost med finančno stabilnostjo in posameznimi oblikami prisilnega nadzora sem preverila s križnimi tabelami (Crosstabs) ter χ^2 testi za vsako postavko od Q6a do Q6k posebej. V analizo je bilo vključenih 65 oseb.

Statistično značilna razlika se je pokazala pri postavki Q6d (partner/ka mi je preprečeval/a, da se odločam o porabi denarja), kjer so finančno nestabilne osebe bistveno pogosteje poročale o tej obliki nadzora (78,6 % v primerjavi s 43,1 % pri stabilnih; $p = 0{,}019$; $\varphi = 0{,}291$).

Pri ostalih oblikah prisilnega nadzora razlike med skupinama niso bile statistično značilne, čeprav so finančno nestabilne osebe pogosto navajale višje deleže doživljanja nadzora – zlasti pri izsiljevanju, preprečevanju zaposlitve in spletnem nadzoru.

Na podlagi rezultatov hipotezo delno potrjujem. Statistično značilna razlika se je pokazala pri finančnem nadzoru, kjer je bila izpostavljenost finančno nestabilnih oseb večja. Čeprav hipoteza ni potrjena pri vseh oblikah nadzora, rezultati nakazujejo, da lahko finančna nestabilnost predstavlja pomemben dejavnik ranljivosti v intimnopartnerskih odnosih.

Tabela 13: Frekvence odgovorov "da" po finančni stabilnosti za posamezne oblike nadzora

Postavka	DA_stabilni	DA (%) stabilni	DA_nestabilni	DA (%) nestabilni
Q6a – Omejevanje stikov	34	66.7	11	78.6
Q6b – Spletni nadzor	36	70.6	11	78.6
Q6c – Preprečevanje zaposlitve	11	21.6	5	35.7
Q6d – Nadzor nad porabo denarja	22	43.1	11	78.6
Q6e – Izsiljevanje	22	43.1	9	64.3
Q6f – Grožnje	23	45.1	7	50.0
Q6g – Tehnološki nadzor	30	58.8	10	71.4
Q6h – Kaznovanje ob uporu	28	54.9	7	50.0
Q6i – Pravni nadzor	9	17.6	3	21.4
Q6j – Fizično nasilje	17	33.3	6	42.9
Q6k – Prostočasni nadzor	41	80.4	11	78.6

Tabela 14: Rezultati χ2-testa glede na finančno stabilnost anketirancev v doživljanju različnih oblik prisilnega nadzora

Postavka	χ^2 (Pearson)	p	Phi	N
Q6a Omejevanje stikov	0,731	0,393	0,106	65
Q6b Spletni nadzor	0,35	0,554	0,073	65
Q6c Zaposlitveni nadzor	1,185	0,276	0,135	65
Q6d Finančni nadzor	5,518	0,019	0,291	65
Q6e Grožnje	1,969	0,161	0,174	65
Q6f Tehnološki nadzor	0,106	0,745	0,04	65
Q6g Kaznovanje ob uporu	0,737	0,39	0,107	65
Q6h Nadzor nad zdravjem	0,106	0,745	-0,04	65
Q6i Pravni nadzor	0,104	0,747	0,04	65
Q6j Fizično nasilje	0,373	0,542	0,076	64
Q6k Prostočasni nadzor	0,023	0,88	-0,019	65

Raziskovalno vprašanje 4: Kako je s pojavnostjo prisilnega nadzora povezano duševno zdravje partnerja_ke?

Hipoteza 6: Osebe, ki so (bile) izpostavljene prisilnemu nadzoru v intimnopartnerskih odnosih, poročajo o večji stopnji tesnobe, strahu in depresije.

Za preverjanje te hipoteze sem analizirala odgovore na vprašanja na 5-stopenjske lestvici, ki merijo doživljanje čustvene stiske: občutke tesnobe, strahu in depresije (spremenljivke Q10aZ, Q10bZ ter Q10cZ). V analizo je bilo vključenih 73 oseb, ki so predhodno poročale o doživljanju prisilnega nadzora. Vsaka izmed omenjenih spremenljivk je bila razdeljena v tri kategorije: nizka, srednja in visoka stopnja doživljanja posameznega občutka.

Podatki kažejo, da večina anketirancev, ki so bili izpostavljeni prisilnemu nadzoru, poroča o visoki ravni čustvene stiske. Najizrazitejša je bila prisotnost tesnobe (72,6 %) in depresije (71,2 %), medtem ko je o visoki stopnji strahu poročalo nekoliko manj (58,9 %), a še vedno večina. Nizke vrednosti so bile pri vseh treh čustvenih stanjih zastopane le pri manjšem deležu (okoli 14–25 %).

Na podlagi teh rezultatov Hipotezo 6 potrjujem. Osebe, ki so bile izpostavljene prisilnemu nadzoru, v večini primerov poročajo o visoki stopnji tesnobe, strahu in depresije, kar potrjuje domnevo o psiholoških posledicah nadzora.

Tabela 15: Pogostost občutenja različnih psiholoških izrazov stiske ob prisilnem nadzoru

Kategorija	Nizko (%)	Srednje (%)	Visoko (%)
Tesnoba	13,7	13,7	72,6
Strah	24,7	16,4	58,9
Depresija	20,5	8,2	71,2
Razdražljivost	11,0	13,7	75,3
Dvom v znanje	20,5	12,3	67,1
Negotovost	24,7	17,8	57,5
Samospoštovanje	24,7	11,0	64,4
Samozavest	26,0	8,2	65,8

Hipoteza 7: Posamezniki/posameznice, ki so bile izpostavljene prisilnemu nadzoru v intimnopartnerskem odnosu, poročajo o občutnem zmanjšanju samospoštovanja in samozavesti.

Za preverjanje te hipoteze sem analizirala odgovore na dve postavki iz vprašalnika, ki se nanašata na samospoštovanje (Q10gZ) in samozavest (Q10hZ). V analizo je bilo vključeno 73 oseb, ki so predhodno potrdile izpostavljenost eni ali več oblikam prisilnega nadzora v intimnopartnerskih odnosih.

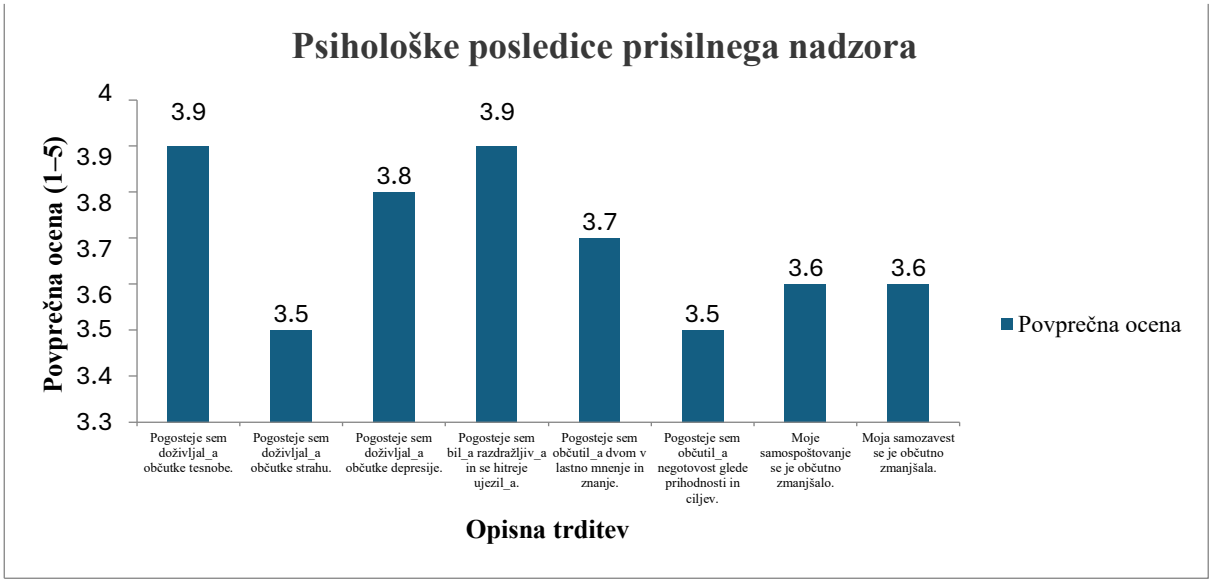
Vsaka od obeh postavk je bila razdeljena v tri ravni: nizko, srednje in visoko samoporočano stanje posamezne psihološke dimenzije. Podatki so predstavljeni v Tabeli 14 (v sklopu analize Hipoteze 13).

Čeprav večina anketirancev poroča o visoki ravni samospoštovanja (64,4 %) in samozavesti (65,8 %), je kljub temu opazno, da je več kot četrtina oseb zaznala nizko stopnjo samospoštovanja (24,7 %) in nizko samozavest (26,0 %). To pomeni, da približno vsak četrti

posameznik, ki je bil izpostavljen nadzoru, doživlja pomembno zmanjšanje lastne vrednosti in samozaupanja.

Čeprav večina poroča o ohranjenem ali visoko ocenjenem samovrednotenju, delež tistih, ki poročajo o nizki samopodobi, ni zanemarljiv in nakazuje na resne psihološke posledice za določeno skupino posameznikov/posameznic.

Na podlagi teh rezultatov lahko Hipotezo 7 delno potrdim. Pri pomembnem deležu oseb, ki so bile izpostavljene prisilnemu nadzoru, je zaznano zmanjšanje samospoštovanja in samozavesti, vendar ne pri večini. To kaže na raznolikost odzivov žrtev – nekateri ohranijo pozitivno samopodobo, drugi pa doživljajo upad lastne vrednosti.

Slika 9: Povprečne ocene psiholoških posledic prisilnega nadzora

**Opomba:* ocene temeljijo na 5-stopenjski ocenjevalni lestvici, kjer 1 pomeni »se popolnoma ne strinjam«, 5 pa »se popolnoma strinjam«.

Tabela 16: Povprečne ocene psiholoških posledic prisilnega nadzora

Opisna trditev	N	Povprečje	Std. odklon	Minimum	Maksimum
Pogosteje sem doživljal_a občutke tesnobe.	73	3.9	1.11	1	5
Pogosteje sem doživljal_a občutke strahu.	73	3.5	1.21	1	5
Pogosteje sem doživljal_a občutke depresije.	73	3.8	1.34	1	5
Pogosteje sem bil_a razdražljiv_a in se hitreje ujezil_a.	73	3.9	1.06	1	5
Pogosteje sem občutil_a dvom v lastno mnenje in znanje.	73	3.7	1.17	1	5
Pogosteje sem občutil_a negotovost glede prihodnosti in ciljev.	73	3.5	1.2	1	5
Moje samospoštovanje se je občutno zmanjšalo.	73	3.6	1.36	1	5
Moja samozavest se je občutno zmanjšala.	73	3.6	1.33	1	5

**Opomba:* ocene temeljijo na 5-stopenjski ocenjevalni lestvici, kjer 1 pomeni »se popolnoma ne strinjam«, 5 pa »se popolnoma strinjam«.

Raziskovalno vprašanje 5: Kako je prisotnost prisilnega nadzora v odnosu povezana s študijskim ali delovnim področjem posameznika?

Hipoteza 8: Med osebami, ki so bile izpostavljene prisilnemu nadzoru, večina poroča o težavah pri delu ali študiju.

Za preverjanje hipoteze sem analizirala odgovore 72 anketirancev, ki so bili izpostavljeni eni ali več oblikam prisilnega nadzora. Uporabila sem postavko Q14f, ki meri zaznano spremembo sposobnosti za delo ali študij. Odgovore sem razdelila v dve kategoriji, na nizek vpliv (Skupina 1) in visok vpliv (Skupina 2).
Za testiranje domneve, da večina oseb poroča o težavah, sem uporabila binomski test s slučajno referenčno porazdelitvijo (0,50).

Tabela 17: Vpliv prisilnega nadzora na socialno in poklicno delovanje

Kazalnik	Nizka stopnja (f)	Nizka stopnja (%)	Visoka stopnja (f)	Visoka stopnja (%)	Exact Sig. (2-tailed)
Vpliv na socialno mrežo	24	33	48	67	0,006
Omejevanje druženja	33	46	39	54	0,556
Poslabšanje družinskih odnosov	36	50	36	50	1,0
Zmanjšanje stikov z družino	39	55	32	45	0,477
Zanemarjanje dela	44	61	28	39	0,076
Sposobnost za delo/študij	32	44	40	56	0,41

Čeprav nekoliko več anketirancev poroča o visokem vplivu prisilnega nadzora na njihovo sposobnost za delo ali študij (56 %), razlika ni statistično značilna (p = 0,410). To pomeni, da glede na podatke ni dovolj dokazov za potrditev hipoteze**.**

Rezultati nakazujejo, da ima prisilni nadzor pri določenem deležu žrtev vpliv na njihovo poklicno ali študijsko delovanje, vendar težave pri delu ali študiju ne doživlja večina respondentov (tj. >50 % z zadostno statistično podporo). Hipoteze 8 zato ne morem potrditi.

Tabela 18: Povprečne ocene vpliva prisilnega nadzora na družbene, družinske in poklicne vidike

Opisna trditev	N	Povprečje	Std. odklon	Minimum	Maksimum

Moj krog prijateljev, družine ali sodelavcev se je bistveno zmanjšal.	72	3.0	1.28	1	5
Partner je neposredno ali posredno omejeval moje druženje, kar je vodilo v izolacijo.	72	2.6	1.26	1	5
Moji odnosi z družino so se poslabšali.	72	2.4	1.37	1	5
Moji stiki z družino so se zmanjšali.	71	2.4	1.34	1	5
Zanemarjal_a sem delo v službi, izobraževanje ali svoj poklic.	72	2.2	1.27	1	5
Moja sposobnost za delo ali študij se je zmanjšala (težave s koncentracijo, motivacijo ali psihičnim počutjem).	72	2.8	1.35	1	5

**Opomba:* ocene temeljijo na 5-stopenjski ocenjevalni lestvici, kjer 1 pomeni "v zelo majhni meri ali nič", 5 pa "v zelo veliki meri".

Raziskovalno vprašanje 6: Kako je prisotnost prisilnega nadzora v odnosu povezana s prejemanjem formalne in neformalne podpore?

Hipoteza 9: Med osebami, ki so bile izpostavljene prisilnemu nadzoru, večina poroča o pomanjkanju podpore s strani družine.

Za preverjanje hipoteze sem analizirala odgovore 70 anketirancev, ki so poročali o izpostavljenosti prisilnemu nadzoru v intimnopartnerskih odnosih. Vprašanje Q15a meri subjektivno oceno stopnje podpore s strani družine v času doživljanja nadzora. Odgovori so bili podani na lestvici od 1 (zelo nizka podpora) do 5 (zelo visoka podpora). Povprečna ocena podpore družine osebam, ki so doživele prisilni nadzor, znaša 2,9.

Za preverjanje hipoteze sem petstopenjsko oceno podpore s strani družine rekodirala v dve kategoriji: vrednosti 1–3 (nizka podpora) in vrednosti 4–5 (visoka podpora); podatki so prikazani v tabeli 19. Analizo sem izvedla z binomskim testom.

Rezultati potrjujejo, da statistično značilno več kot polovica anketirancev, ki so bili izpostavljeni prisilnemu nadzoru, poroča o nizki podpori s strani družine (p = 0,001). Le 30,0 % anketirancev je poročalo o visoki stopnji podpore, kar nakazuje, da družinsko okolje pogosto ne nudi zaščitne funkcije, ki bi jo žrtve v takih situacijah potrebovale.

Na podlagi teh ugotovitev lahko Hipotezo 9 potrdim. Pomanjkanje družinske podpore v času doživljanja nadzora predstavlja dodatno tveganje za psihosocialne posledice in otežuje iskanje pomoči.

Tabela 19: Ocene zaznane podpore s strani družine

Kategorija	**N**	**Delež (%)**	***p* (2-sided)**
Visoka podpora	21	30.0	

Nizka podpora	49	70.0	0,001
Skupaj	70	100.0	

Hipoteza 10: Ženske, ki doživljajo prisilni nadzor v intimnopartnerskem odnosu, pogosteje poiščejo formalno podporo, kot moški s to izkušnjo.

Za preverjanje te hipoteze sem analizirala odgovore 68 anketirancev, ki so poročali o izkušnji prisilnega nadzora v intimnopartnerskih odnosih. Uporabila sem združeno spremenljivko Q16Z, ki meri, ali je posameznik poiskal formalno pomoč – torej pomoč pri strokovnih institucijah, kot so policija, center za socialno delo, krizni centri, terapevti ipd.

Med ženskami, ki so bile izpostavljene prisilnemu nadzoru, je formalno pomoč poiskalo 22,2 %, medtem ko je bila ta delež pri moških bistveno nižji, le 7,1 %. Na splošno je pomoč poiskalo 19,1 % vseh sodelujočih z izkušnjo nadzora, 80,9 % pa ne.

Za preverjanje statistične značilnosti razlike sem uporabila χ^2-test. Rezultat ni pokazal statistično značilne razlike med spoloma ($\chi^2(1) = 1{,}635$; $p = 0{,}201$). Tudi učinek po φ koeficientu je bil šibek ($\varphi = 0{,}155$), brez statistične pomembnosti.

Rezultati kažejo, da so ženske, izpostavljene prisilnemu nadzoru, pogosteje poiskale formalno podporo kot moški, vendar razlika ni dosegla statistične značilnosti. Kljub opaznemu trendu je treba upoštevati majhno število moških v vzorcu, kar lahko vpliva na zanesljivost primerjave.

Na podlagi tega Hipoteze 10 ne morem potrditi, saj ni dovolj dokazov, da bi bila razlika v iskanju pomoči med ženskami in moškimi statistično značilna. Vendar rezultati vseeno nakazujejo pomembno usmeritev – da večina oseb, ne glede na spol, formalne pomoči ne poišče.

Hipoteza 11: Osebe, ki so doživele prisilni nadzor s strani partnerja_ke poročajo o zmanjšanju socialne mreže (prijatelji, družina, sodelavci...).

Za preverjanje te hipoteze sem uporabila spremenljivko Q14aZ, ki meri, kako močno je prisilni nadzor vplival na socialno mrežo anketiranca (tj. zmanjšanje stikov z družino, prijatelji, sodelavci). Odgovori so bili razdeljeni v dve skupini: nizka stopnja vpliva (ocene 1–3; $n = 24$; 33,3 %) in visoka stopnja vpliva (ocene 4–5; $n = 48$; 66,7 %). V analizo je bilo vključenih 72 anketirancev, ki so poročali o izkušnji prisilnega nadzora.

Za statistično preverjanje razlik sem uporabila binomski test, s katerim sem preverila, ali se delež anketirancev, ki poročajo o visokem vplivu, statistično razlikuje od enakomerne porazdelitve (50 % : 50 %). Rezultati analize so pokazali, da statistično značilno več anketirancev poroča o visoki stopnji vpliva prisilnega nadzora na socialno mrežo (*n = 72; k = 48; p = 0,006*), kot bi to pričakovali pri enakomerni porazdelitvi.

Delež oseb, ki je zaznal visok vpliv (66,7 %), je bistveno večji od tistih, ki so ocenili vpliv kot nizek (33,3 %), kar potrjuje, da ima prisilni nadzor pogosto za posledico zmanjšanje stikov z bližnjimi. Na podlagi teh ugotovitev lahko Hipotezo 11 potrdim.

Raziskovalno vprašanje 7: Kako osebe ocenjujejo nadzorovalna vedenja v intimnopartnerskem odnosu?

Hipoteza 12: Moški pogosteje ocenjujejo nadzorovalna vedenja v intimnopartnerskih odnosih kot normalna (pričakovana), v primerjavi z ženskami.

Hipoteza 12: Moški pogosteje ocenjujejo nadzorovalna vedenja v intimnopartnerskih odnosih kot normalna (pričakovana) v primerjavi z ženskami.

Za preverjanje hipoteze sem uporabila osem trditev iz vprašanja Q19 (Q19a–Q19h), ki merijo stopnjo normalizacije nadzorovalnega vedenja v intimnopartnerskih odnosih. Trditve vključujejo ocene o upravičenosti lokacijskega, spletnega in finančnega nadzora, nadzora zaradi »varnosti«, omejevanja druženja, poniževanja ter kaznovanja. Respondenti so se na 5-stopenjski lestvici opredelili od popolnega strinjanja do popolnega nestrinjanja.

Analizo sem izvedla na dveh ravneh.

Primerjava spolov po vsaki posamezni postavki (Q19a–Q19h) s pomočjo χ^2-testa.

Sestavljeni indeks normalizacije nadzora, ki povpreči ocene vseh osmih trditev, sem primerjala med spoloma z Mann–Whitney U testom.

V analizo je bilo za vsako trditev vključeno 208 anketirancev (166 žensk in 42 moških).

Rezultati po posameznih postavkah (Q19):

Statistično značilne razlike so se pokazale pri naslednjih trditvah:

Q19b – Spremljanje spletne dejavnosti ($p = 0,013$): strinjalo se je 19,0 % moških in 6,6 % žensk.

Q19c – Omejevanje druženja ($p < 0,001$): strinjanje je izrazilo 26,2 % moških in le 2,4 % žensk.

Q19d – Nadzor zaradi »varnosti« ($p < 0,001$): strinjanje je izrazilo 26,2 % moških in 4,2 % žensk.

Mejno značilne razlike so bile še pri:

Q19e – Finančni nadzor ($p = 0,065$),

Q19g – Poniževanje ($p = 0{,}056$).

Pri ostalih postavkah (npr. Q19a, Q19f, Q19h) razlike niso bile statistično značilne.

Rezultat sestavljenega indeksa (mnenje_indeks):

Za celostno preverjanje hipoteze sem izračunala povprečni indeks normalizacije nadzora (mnenje_indeks).

Rezultati Mann–Whitney U testa so pokazali statistično značilno razliko med spoloma:

Ženske: povprečni rang = 95,94,

Moški: povprečni rang = 138,32,

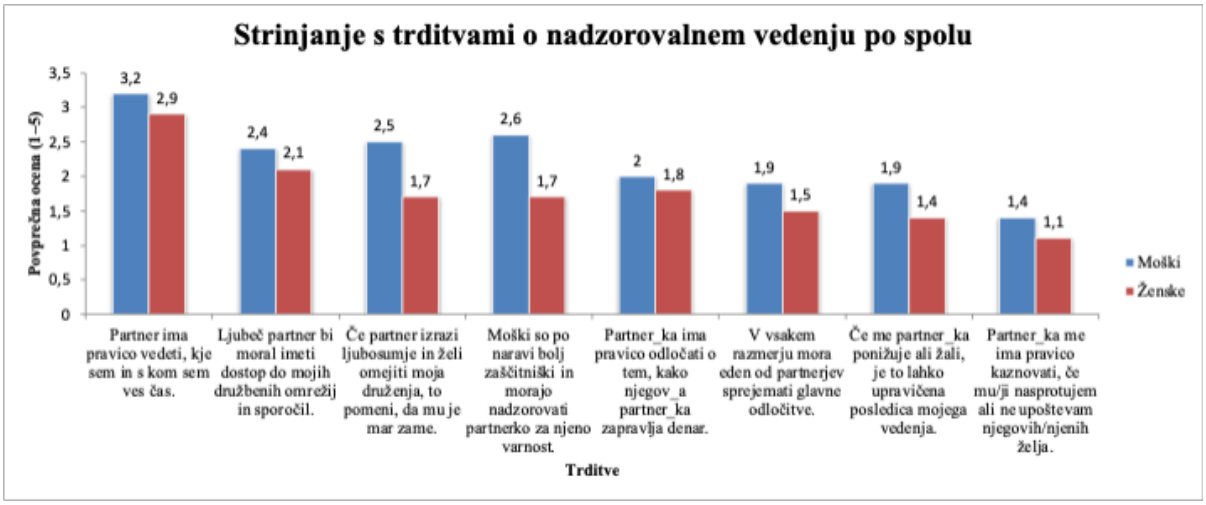
$U = 2065{,}5$; $Z = -4{,}087$; $p < 0{,}001$.

Moški v povprečju statistično značilno bolj normalizirajo nadzorovalna vedenja kot ženske.

Na podlagi posameznih postavk ne bi mogla potrditi hipoteze v celoti, saj razlike niso bile dosledno statistično značilne pri vseh trditvah. Vendar je bila pri več postavkah zaznana jasna smer razlike, ki je bila v treh primerih tudi statistično značilna ($p < 0{,}05$), pri dveh pa mejna ($p < 0{,}10$). To kaže, da je trend razmišljanja o nadzoru med spoloma različen.

Končna potrditev hipoteze prihaja iz primerjave sestavljenega indeksa po spolu, kjer so bile razlike med moškimi in ženskami statistično značilne. Moški so v povprečju bolj pogosto izražali strinjanje z nadzorovalnimi vedenji kot nekaj sprejemljivega ali razumljivega.

Hipotezo 12 zato potrjujem na podlagi celostnega rezultata indeksa, ki bolje zajema splošni odnos do nadzorovalnih vedenj kot posamezne postavke.

Slika 10: Povprečne ocene strinjanja s trditvami o nadzorovalnem vedenju v intimnopartnerskem odnosu po spolu

**Opomba:* ocene temeljijo na 5-stopenjski ocenjevalni lestvici, kjer 1 pomeni »se popolnoma ne strinjam«, 5 pa »se popolnoma strinjam«.

Tabela 20: Povprečne ocene strinjanja z nadzorovalnimi trditvami po spolu

Izjava	Moški			Ženske		
	Povpr.	Std. odklon	N	Povpr.	Std. odklon	N
Partner ima pravico vedeti, kje sem in s kom sem ves čas.	3.2	1.0	42	2.9	1.1	166
Ljubeč partner bi moral imeti dostop do mojih družbenih omrežij in sporočil.	2.4	1.2	42	2.1	1.0	166
Če partner izrazi ljubosumje in želi omejiti moja druženja, to pomeni, da mu je mar zame.	2.5	1.2	42	1.7	0.8	166
Moški so po naravi bolj zaščitniški in morajo nadzorovati partnerko za njeno varnost.	2.6	1.2	42	1.7	0.8	166
Partner_ka ima pravico odločati o tem, kako njegov_a partner_ka zapravlja denar.	2.0	1.0	42	1.8	0.9	166
V vsakem razmerju mora eden od partnerjev sprejemati glavne odločitve.	1.9	0.9	42	1.5	0.8	166
Če me partner_ka ponižuje ali žali, je to lahko upravičena posledica mojega vedenja.	1.9	1.1	42	1.4	0.8	166
Partner_ka me ima pravico kaznovati, če mu/ji nasprotujem ali ne upoštevam njegovih/njenih želja.	1.4	0.8	42	1.1	0.4	166

Tabela 21: χ2-test razlik med spoloma v strinjanju s trditvami o nadzorovalnem vedenju

Postavka	Pearson χ^2 (df=1)	*p*	Phi koef.	*p* (Phi)	Statistična značilnost
Lokacijski nadzor	2,624	0,105	0,112	0,105	Ne
Spletni nadzor	6,231	0,013	0,173	0,013	**Da**
Omejevanje druženja	28,329	0,000	0,369	0,000	**Da**
Nadzor v imenu varnosti	20,474	0,000	0,314	0,000	**Da**
Finančni nadzor	3,406	0,065	0,128	0,065	Ne
Sprejemanje odločitev namesto partnerja	0,662	0,416	0,056	0,416	Ne
Poniževanje	3,644	0,056	0,132	0,056	Ne
Pravica kaznovanja partnerja	1,113	0,291	0,073	0,291	Ne

Raziskovalno vprašanje 8: Kako posamezniki ocenjujejo učinkovitost zaščite žrtev nasilja v Sloveniji in kakšne spremembe predlagajo?

Hipoteza 13: Večina anketirancev ocenjuje zaščito žrtev nasilja kot zelo slabo.

Za namen preverjanja Hipoteze 13 sem analizirala odgovore, prvotno podane na petstopenjski lestvici (od 1 = zelo slabo do 5 = zelo dobro). V spodnji tabeli 22 so prikazane frekvence in odstotki za vsako kategorijo ocen.

Tabela 22: Porazdelitev posameznih ocen zaščite žrtev nasilja v Sloveniji

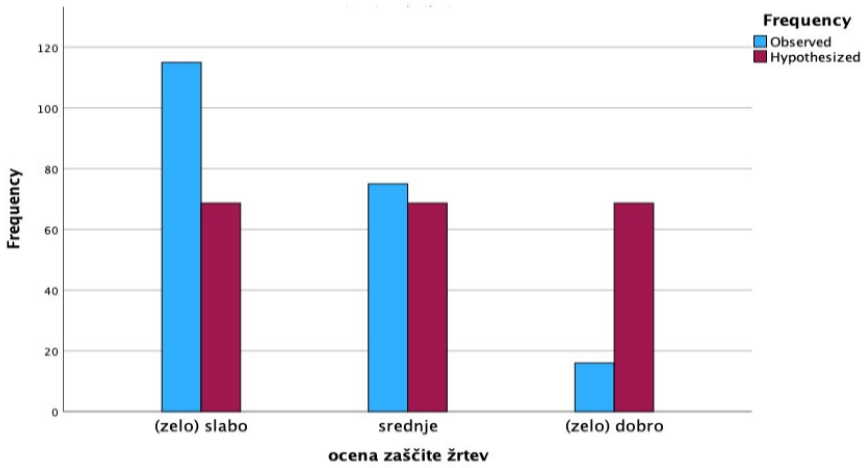
Odgovor	Frekvenca	Odstotek (%)
Zelo slabo	42	20 %
Slabo	73	35 %
Niti dobro niti slabo	75	36 %
Dobro	13	6 %
Zelo dobro	3	1 %
Povprečje / Std. odklon / N	2.3	0.9 / 206

Nato sem le te oblikovala v tri združene kategorije: (zelo) slabo, srednje in (zelo) dobro:

- (Zelo) slabo (odgovor 1+2 = 1),
- Srednje (odgovor 3 = 2),
- (Zelo) dobro (odgovori 4 + 5 = 3).

Večina anketirancev (55,8 %) je ocenila zaščito žrtev nasilja v Sloveniji kot (zelo) slabo, 36,4 % kot srednjo, le 7,8 % pa kot (zelo) dobro. Ti rezultati kažejo na kritično oceno obstoječega sistema zaščite. V analizo je bilo vključenih 206 anketirancev, kar predstavlja 73 % celotnega vzorca (N = 282).

Za preverjanje porazdelitve sem uporabila χ2-test enakomernosti porazdelitve (One-Sample Chi-Square Test), ki je pokazal statistično značilno odstopanje od enakomerno porazdeljenih odgovorov: $\chi^2(2) = 72{,}243$; $p < 0{,}001$ (slika 11).

Slika 11: Primerjava opazovanih in pričakovanih frekvenc glede na oceno zaščite žrtev nasilja v Sloveniji

Rezultati kažejo, da več kot polovica anketirancev (55,8 %) ocenjuje zaščito žrtev nasilja kot zelo slabo, kar je statistično značilno višje od pričakovane enakomernosti. Ocena srednje

kakovosti zaščite je bila podana v 36,4 % primerov, medtem ko je le 7,8 % anketirancev izrazilo pozitivno oceno (dobro ali zelo dobro).

Na podlagi rezultatov lahko Hipotezo 13 potrdim. Med anketiranimi prevladuje negativna ocena zaščite žrtev nasilja, kar odraža nizko zaupanje v učinkovitost in odzivnost institucij, odgovornih za varnost žrtev.

Hipoteza 14: Večina anketirancev predlaga izboljšave na področju zakonodaje, dostopa do pomoči in ozaveščanja javnosti o nasilju v intimnopartnerskih odnosih.

Za preverjanje te hipoteze sem analizirala odgovore na odprto vprašanje, v katerem so anketiranci opisali, kaj bi bilo po njihovem mnenju potrebno izboljšati na področju obravnave nasilja v intimnopartnerskih odnosih. Odgovore sem analizirala s pomočjo kvalitativnega kodiranja in jih razvrstila v 7 vsebinskih kategorij (K1–K7) ter dodatno kategorijo K8 – Ostalo, kamor so uvrščeni odgovori, ki ne sodijo v osrednje tematske sklope (tabela 23).

Kategorije so bile opredeljene na osnovi vsebine odgovorov, podteme znotraj posamezne kategorije pa natančneje prikazujejo raznolikost konkretnih predlogov. Kodiranje sem izvedla z uporabo osnega kodiranja, kjer sem določila vsebinsko središče vsake kategorije in mu pripisala semantične podkategorije.V analizo je bilo vključenih 110 veljavnih odgovorov. Frekvence odgovorov po kategorijah so predstavljene v tabeli 24.

Rezultati po kategorijah:

- K1 – Zakonodaja (22,9 %; n = 24): predlogi se nanašajo na strožje kazni, hitrejše sodne postopke, obvezne obravnave povzročiteljev in širšo zakonsko definicijo nasilja.
- K2 – Dostop do pomoči žrtvam (14,3 %; n = 15): izpostavljene so bile potrebe po brezplačni psihološki in pravni pomoči, več kriznih centrih ter boljši dostopnosti storitev.
- K3 – Ozaveščanje javnosti (19,0 %; n = 25): anketiranci so poudarili pomen kampanj, ozaveščanja v šolah in delovnih okoljih, detabuizacije nasilja in razumevanja zdravih odnosov.
- K4 – Ukrepi institucij (23,8 %; n = 17): vključujejo nujnost usposabljanja strokovnih delavcev, boljšo usklajenost institucij in takojšnje ukrepanje.
- K5 – Preprečevanje nasilja (8,6 %; n = 9): predlogi so usmerjeni v preventivno izobraževanje, zgodnjo prepoznavo vzorcev in vzgojo za nenasilje.

- K6 – Položaj žrtve (30,5 %; n = 32): največji delež predlogov je bil povezan z izboljšanjem psihološke podpore, varnimi umiki, odpravo krivdnih občutkov in opolnomočenjem žrtev.
- K7 – Položaj povzročitelja (8,6 %; n = 9): vključuje predvsem predloge o odstranitvi iz skupnega bivališča, obvezni psihoterapiji in zgodnji prepovedi približevanja.
- K8 – Ostalo (22,9 %; n = 24): sem sodijo odgovori, ki niso neposredno obravnavali področij iz osnovnih sedmih kategorij (npr. individualne izjave brez konkretnega predloga ali širše družbene ocene).

Tabela 23: Kategorije odprtih odgovorov o predlogih za izboljšavo zaščite žrtev nasilja v Sloveniji

Kategorija	Podteme
K1 Zakonodaja	Strožje kazni za povzročitelje Kazensko pregonljive oblike psihičnega nasilja Hitrejši sodni postopki, manj birokracije Obvezne obravnave povzročiteljev po prestani kazni Popolnejša zakonska definicija nasilja
K2 Dostop do pomoči žrtvam	Lažji dostop do psihološke pomoči Finančna pomoč žrtvam Več kriznih centrov in varnih namestitev Brezplačna pravna pomoč
K3 Ozaveščanje javnosti	Kampanje v medijih, šolah, na delovnem mestu Ozaveščanje o psihičnem nasilju Normalizacija iskanja pomoči in detabuizacija nasilja Informiranje o tem, kaj pomeni zdrav odnos
K4 Ukrepi institucij	Usposabljanje strokovnih delavcev (policija, CSD, zdravniki) Večja pooblastila institucij za takojšnje ukrepanje Boljša medsebojna usklajenost (policija–CSD–sodišča) Odprava dvomov v resničnost izpovedi žrtve
K5 Preprečevanje nasilja	Izobraževanje v OŠ in srednjih šolah o odnosih in nasilju Zgodnja prepoznava tveganih vzorcev Preventivne delavnice in vzgoja za nenasilje
K6 Položaj žrtve	Varne točke za umik Pomoč žrtvi tudi brez prijave Psihološka krepitev in opolnomočenje žrtev Odprava krivdnih občutkov in normalizacije nasilja
K7 Položaj povzročitelja	Odstranitev povzročitelja iz skupnega bivališča Obvezna psihoterapija ali delavnice Prepoved približevanja že ob sumu nasilja Nadzor nad večkratnimi povzročitelji

Hipotezo lahko delno potrdim. Skupaj so področja zakonodaje (K1), dostopa do pomoči (K2) in ozaveščanja javnosti (K3) zajela 58 od 110 odgovorov, kar predstavlja 52,7 % vseh veljavnih odgovorov. To pomeni, da je več kot polovica anketirancev predlagala izboljšave na področjih, opredeljenih v hipotezi.

Ob tem pa so anketiranci izrazili tudi močne potrebe po spremembah na drugih področjih, predvsem pri položaju žrtve, kar je predstavljalo največjo posamezno kategorijo. Ta rezultat kaže na pomembno vlogo čustvene, psihološke in varnostne podpore žrtvam nasilja, ki presega le strukturne ali sistemske rešitve.

Tabela 24: Frekvence kategorij o predlogih za izboljšavo zaščite žrtev nasilja v Sloveniji

Kategorija	Frekvenca	Odstotek (%)
K1 Zakonodaja	24	22,9
K2 Dostop do pomoči žrtvam	15	14,3
K3 Ozaveščanje javnosti	25	19,0
K4 Ukrepi institucij	17	23,8
K5 Preprečevanje nasilja	9	8,6
K6 Položaj žrtve	32	30,5
K7 Položaj povzročitelja	9	8,6
K8 Ostalo	24	22,9

Raziskovalno vprašanje 9: Kako so se osebe odzivale na prisilni nadzor s strani partnerja_ke v intimnopartnerskem odnosu?

Hipoteza 15: Velik delež oseb, ki so bile izpostavljene prisilnemu nadzoru, poroča, da vedenj med odnosom niso prepoznavale kot nadzorovalnih.

Za preverjanje te hipoteze sem analizirala odgovore na postavko Q8f, ki meri subjektivno zaznavo nadzorovalnega vedenja med samim trajanjem odnosa in odzivom nanj (tabela 25). V analizo so bile vključene samo osebe, ki so predhodno poročale o doživljanju prisilnega nadzora.

Tabela 25: Frekvence odzivov na prisilni nadzor

Odziv na prisilni nadzor	Frekvenca	Veljavni % (N=78)	Ustrezni % (N=135)
Poskušal_a sem se prilagoditi in izogniti konfliktom.	45	58 %	33 %
Postavil_a sem meje in se upiral_a nadzoru.	34	44 %	25 %
Poskušal_a sem se pogovoriti in iskati rešitve.	40	51 %	30 %
Poskušal_a sem prekiniti odnos.	19	24 %	14 %
Nisem vedel_a, kako se odzvati.	17	22 %	13 %
Nadzorovalnih vedenj med trajanjem odnosa nisem prepoznaval_a.	8	10 %	6 %

Odgovori so bili kategorizirani na:

- prepoznavanje nadzora (n = 70)
- neprepoznavanje nadzora (n = 8)

Skupno število veljavnih primerov je bilo 78, kar pomeni, da številni anketiranci (N = 204; 72,3 %) na vprašanje niso odgovorili ali pa niso ustrezali kriteriju vključitve (npr. niso bili izpostavljeni nadzoru ali so imeli manjkajoče podatke).

Za statistično preverjanje razmerja med obema kategorijama sem uporabila binomski test, ki preverja, ali je delež posamezne kategorije statistično različen od pričakovanega deleža (0,50).

Rezultat testa:

prepoznavanje nadzora: 89,7 %

neprepoznavanje nadzora: 10,3 %

p = 0,006 (dvostransko)

Rezultati kažejo, da je velika večina oseb, ki so bile izpostavljene prisilnemu nadzoru, prepoznala vedenja kot nadzorujoča že v času odnosa. Le manjši delež (10,3 %) poroča, da vedenj ni prepoznal kot nadzorovalnih, kar pomeni, da hipoteze ni mogoče potrditi.

Čeprav je v teoretični literaturi pogosto izpostavljeno, da žrtve psihološkega in nadzorovalnega nasilja zaradi subtilnosti vedenj pogosto ne prepoznajo, podatki iz mojega vzorca kažejo drugače: večina respondentov je že v času odnosa zaznavala prisilni nadzor kot nekaj zaskrbljujočega.

Hipoteza 16: Osebe, ki so zaznale prisilni nadzor že v zgodnji fazi odnosa (manj kot 1 leto), pogosteje poročajo o prekinitvi odnosa kot tiste, ki so ga zaznale pozneje.

Za preverjanje te hipoteze sem analizirala povezavo med časom začetka prisilnega nadzora (spremenljivka Q7Z.2) in informacijami o tem, ali je bila partnerska zveza kasneje prekinjena (spremenljivka Q9.1). Spremenljivko o času začetka nadzora sem razdelila na dve kategoriji: v manj kot 1 letu in po 1 letu ali več. Spremenljivko o prekinitvi odnosa pa na: odnos je še trajal in odnos je bil prekinjen. Podatki so prikazani v tabeli 26.

Tabela 26: Poskus prekinitve odnosa na podlagi časovnega zaznavanja pričetka prisilnega nadzora

Čas zaznanega pričetka nadzora (Q7)	N (Q8)	Q8d: Poskušal_a prekiniti odnos (f)	Odstotek (%)
V manj kot 1 letu (Q7)	47	9	19
Po več kot 1 letu (Q7)	31	10	32
Vsi, ki so doživeli nadzor (Q8)	78	19	24

V analizo je bilo vključenih 78 veljavnih primerov, kar predstavlja 27,7 % celotnega vzorca (N = 282). Preostalih 204 oseb ni odgovorilo ali je imelo manjkajoče podatke za eno ali obe vključeni spremenljivki.

- Med tistimi, ki so zaznali prisilni nadzor v manj kot 1 letu (n = 47), jih je 9 (19,1 %) prekinilo odnos, 38 pa je bilo še vedno v odnosu (80,9 %).
- Med tistimi, ki so zaznali nadzor po enem letu ali več (n = 31), jih je 10 (32,3 %) prekinilo odnos, 21 pa jih je ostalo v odnosu (67,7 %).

Pearsonov χ^2-test ni pokazal statistično značilne razlike med skupinama: $\chi^2(1) = 1{,}945$; $p = 0{,}163$. Tudi Fisherjev eksaktni test ni potrdil razlik (p = 1,190).

Rezultati kažejo, da je med obema skupinama razmeroma majhna razlika v deležu oseb, ki so prekinile odnos, glede na to, kdaj so zaznale prisilni nadzor. Čeprav je v obeh skupinah večina anketirancev poročala o prekinitvi odnosa (okoli 63–64 %), razlika ni statistično značilna.

Na podlagi rezultatov hipoteze ni mogoče potrditi. Zaznava prisilnega nadzora v zgodnji fazi partnerskega odnosa ni bila povezana z večjo verjetnostjo prekinitve odnosa, vsaj ne v okviru tega vzorca. Kljub temu se zdi, da v obeh primerih večina anketirancev, ki so doživeli nadzor, odnos pozneje prekine – kar podpira potrebo po zgodnjem prepoznavanju nasilnih vzorcev.

5 RAZPRAVA

5.1 Povezava med empiričnimi ugotovitvami in teorijo

Namen moje raziskave je bil prepoznati pojav prisilnega nadzora kot specifične in pogosto prikrite oblike nasilja v intimnopartnerskih odnosih ter osvetliti razlike med posameznimi skupinami glede na demografske in psihosocialne značilnosti. V teoretičnem delu sem se oprla na temeljna dela avtorjev, kot so Stark (2007), Johnson (1995), Ignjatović (2019), WHO (2021) in drugih, ki poudarjajo, da je prisilni nadzor kompleksen pojav, ki presega klasično razumevanje nasilja kot fizične prisile. Skozi analizo empiričnih podatkov sem ugotovila, da so mnoge teoretske trditve več kot upravičene.

Zelo pomembna ugotovitev je, da prisilni nadzor ni nekaj redkega ali omejenega na peščico izjemnih primerov. Čeprav so povprečne ocene pogostosti posameznih oblik nadzora v mojem priložnostnem vzorcu (232 oseb) odraslih relativno nizke, podrobnejši pregled razporeditev odgovorov razkrije, da obstaja skupina respondentk in respondentov (23 oseb), ki so določene oblike nadzora doživljali pogosto ali celo zelo pogosto. S tem se potrjuje Starkova (2007) teza o kontinuiranem, skritem, a izredno invazivnem nadzoru (str. 5), ki lahko deluje tiho in postopno, dokler ne prepoji skoraj vseh vidikov življenja žrtve.

Najpogosteje doživeti obliki prisilnega nadzora sta bili omejevanje prostočasnih dejavnosti in omejevanje stikov z družino ali s prijatelji. To povsem sovpada s Starkovim (2012) konceptom »mikroupravljanja življenja žrtve« (str. 9), kar me je osebno pretreslo, saj kaže, kako lahko partner s subtilnimi, a konstantnimi pritiski izloča žrtev iz njene socialne mreže. Takšna dinamika ima močne posledice na samozaznavo, avtonomijo in občutek varnosti, kar potrjuje tudi literatura, npr. WHO (2021, str. 6), ki poudarja, da je socialna izolacija osrednje orodje prisilnega nadzora. Čeprav ti konstrukti niso bili neposredno merjeni, rezultati moje raziskave kažejo, da so anketiranci pogosto poročali o občutkih tesnobe, depresije, razdražljivosti in dvomih v lastno mnenje, kar nakazuje na vpliv prisilnega nadzora na psihološko stabilnost in občutek lastne vrednosti.

Poleg tega rezultati nakazujejo, da nadzor ni enodimenzionalen. Nadzor nad telesom in zdravjem, nad uporabo tehnologije, ekonomski nadzor, izsiljevanje ter kaznovanje ob uporu – vse to so taktike, ki se, kot se je pokazalo v moji raziskavi, pogosto pojavljajo skupaj. Čeprav korelacijske analize med posameznimi oblikami prisilnega nadzora nisem izvedla, so opisni podatki pokazali, da več anketirancev poroča o več oblikah nadzora hkrati. To nakazuje, da se

lahko te taktike prepletajo, kar sovpada z razumevanjem prisilnega nadzora kot kompleksnega, večplastnega pojava (Stark, 2007; WHO, 2021, str. 12, 22).

Pomembna ugotovitev je tudi, da prisilni nadzor ni bil bistveno pogostejši med osebami z nižjo izobrazbo. To me je presenetilo, saj sem glede na literaturo (npr. WHO, 2016) pričakovala večjo ranljivost pri tej skupini. Ta rezultat kaže, da prisilni nadzor presega ekonomske in izobraževalne okvire, kar pomeni, da ne prizadene le socialno šibkejših, temveč se lahko pojavlja tudi v t. i. privilegiranih skupinah. Gre torej za strukturen in družbeno vsajen pojav, ki je globoko povezan z družbenimi normami patriarhata, kjer se ohranja neenakost moči med spoloma, ter z idejami o moški dominantnosti in ženski podrejenosti. Te norme omogočajo, da se nadzorovalna vedenja pogosto opravičujejo kot »skrb« ali »partnerjeva pravica«, kar še dodatno otežuje njihovo prepoznavo.

To zame odpira pomembno vprašanje za prakso: ali imamo kot družba in strokovna skupnost orodja, ki bi dovolj subtilno zaznala tak nadzor v vseh družbenih slojih? Eden od možnih pristopov bi lahko bil razvoj presejalnih vprašalnikov, ki vključujejo indikatorje za prikrite oblike nadzora, kot so izolacija, nadzor nad tehnologijo, odločanjem ali financami. Taka orodja bi lahko uporabljali na različnih vstopnih točkah, recimo v zdravstvu, socialnem varstvu, izobraževalnih institucijah ali pravosodju, ob ustreznem usposabljanju strokovnih delavcev. Pomembna je tudi širša družbena ozaveščenost, da bi se nadzor kot oblika nasilja sploh prepoznal kot resen problem, ne pa kot »normalen del odnosa«.

Eden od najmočnejših rezultatov moje raziskave je vpliv prisilnega nadzora na socialno mrežo žrtve. Kar 45 % tistih anketirancev, ki so poročali o doživljanju prisilnega nadzora, je doživelo zmanjšanje stikov z družino, skoraj 40 % pa poslabšanje širših družbenih odnosov. Ne gre le za statistiko, gre za resnične posameznice in posameznike, ki so izgubljali podporne osebe, kar potrjuje Starkovo (2007) trditev, da je socialna osama temeljna strategija prisilnega nadzora (str. 12). Brez opornih oseb je nasilje težko prepoznati, še težje pa iz njega izstopiti. Vpliv prisilnega nadzora se ne omejuje le na neformalne stike z družino in s prijatelji, temveč pogosto poseže tudi v formalne socialne mreže, kar podrobneje obravnavam v nadaljevanju.

Pri analizi rezultatov me je nagovoril podatek, da večina anketiranih, ki so doživeli prisilni nadzor, ni poiskala formalne pomoči. Le 11 % jih je zaupalo strokovnjakom. Ta rezultat potrjuje ugotovitve Ignjatović (2019, str. 395), da sistem pogosto ne nagovarja žrtev prisilnega nadzora, ki ne kažejo fizičnih znakov nasilja. Mnoge žrtve ostanejo ujete v tišini, saj njihovo trpljenje ni »vidno«, zato ga tudi okolica ne zazna kot alarmantno. Kot bodočo socialno delavko me to posebej nagovarja. Menim, da je na tem mestu velik prostor za napredek, kjer moramo kot stroka storiti več: z izboljšanjem prepoznavanja prikritih oblik nadzora, razvojem orodij za

oceno tveganja tudi pri odsotnosti fizičnega nasilja, boljšo medinstitucionalno povezanostjo in ustvarjanjem varnega prostora, kjer lahko žrtve spregovorijo brez strahu, da jim ne bomo verjeli ali jih ne bomo razumeli.

Prav tako lahko z rezultati svoje raziskave potrdim tudi Johnsonovo tipologijo nasilja (1995). V moji raziskavi sem zaznala, da prisilni nadzor ni bil epizodičen, ampak kontinuiran in strukturiran, kar ga loči od t. i. situacijskega nasilja (str. 285). Pomembno je, da sem to razliko empirično dokazala, saj lahko v praksi vodi k bolj ustreznim oblikam pomoči in zaščite. To, da se nadzor pogosto začne že v prvih mesecih razmerja (kot je poročalo veliko sodelujočih), sovpada s tezo Wiener (2017, str. 97), da je zgodnji pojav nadzora pogosto spregledan.

Spolne razlike so bile statistično značilne pri več oblikah prisilnega nadzora: ženske so pogosteje doživljale digitalni nadzor, ekonomsko omejevanje in nadzor nad telesom. Ta ugotovitev potrjuje feministično razumevanje nasilja kot produkta družbene neenakosti (Ignjatović, 2019, str. 390). Osebno mi ta vidik raziskave ni le pritrdilen, ampak tudi opozorilen – še vedno živimo v družbi, kjer se nadzor nad ženskami pogosto opravičuje kot skrb ali pravica moškega partnerja.

Sklenem lahko, da rezultati moje raziskave z visoko stopnjo konsistence potrjujejo teoretična izhodišča. Hkrati pa nakazujejo nujnost sprememb v praksi in zakonodaji, tako na področju prepoznavanja kot tudi zaščite žrtev prisilnega nadzora. Zlasti pomembna ugotovitev se nanaša na visoko stopnjo normalizacije nadzorovalnih vedenj, ki sem jo zaznala v odgovorih anketirancev. Statistično značilne razlike med spoloma so se pokazale pri trditvah, kot so nadzor uporabe spleta in družabnih omrežij (19,0 % moških ter 6,6 % žensk se je strinjalo), omejevanje druženja (26,2 % moških in 2,4 % žensk) ter nadzor zaradi varnosti (26,2 % moških in 4,2 % žensk). Skupni indeks normalizacije nadzora je bil statistično značilno višji pri moških, kar kaže, da so moški v povprečju bolj pogosto dojemali nadzor kot upravičeno ali razumljivo vedenje. Ta normalizacija prispeva k neprepoznavanju prisilnega nadzora tako pri žrtvah kot tudi v strokovni praksi, saj se nadzor pogosto ne prepozna kot nasilje. Zato je smiselno in nujno, da bi bile prihodnje intervencije usmerjene ne le v zaščito žrtev, temveč tudi v ozaveščanje o prikritih oblikah nadzora, njihovi normalizaciji ter spremembi širših družbenih pogledov na »dopustno« vedenje v odnosih.

5.2 Kritična analiza metodologije

Čeprav podatki, zbrani v tej raziskavi, nudijo dragocen vpogled v pojav prisilnega nadzora v intimnopartnerskih odnosih, je treba rezultate razumeti v luči določenih metodoloških omejitev,

ki vplivajo na njihovo veljavnost in posplošljivost. V nadaljevanju predstavim ključne metodološke prednosti in slabosti, njihovo vsebinsko težo ter izpeljem ustrezne sklepe.

Prva pomembna omejitev raziskave je način zbiranja podatkov preko spletnega vprašalnika, ki je bil prostovoljno dostopen udeležencem. Tak način zajema praviloma izključi populacije, ki nimajo dostopa do interneta ali ustrezne digitalne pismenosti. To pomeni, da v vzorcu morda niso zastopane osebe z nižjo izobrazbo, starejši uporabniki, marginalizirane skupine in tisti, ki so že globoko izolirani od podpornih okolij, torej ravno tisti, ki so lahko najbolj ranljivi za prisilni nadzor.

Čeprav je bil vzorec po številu dovolj velik za osnovne statistične analize, ni reprezentativen za slovensko populacijo, saj ni bil izbran po načelih verjetnostnega vzorčenja. To pomeni, da ni mogoče posploševati ugotovitev na celotno populacijo, temveč le na tiste, ki so bili pripravljeni govoriti o tej temi in imajo dostop do digitalnega okolja oziroma so dobili povabilo k izpolnjevanju ankete. Ta omejitev zmanjšuje zunanjo veljavnost rezultatov, a hkrati potrjuje opozorilo Ignjatović (2019, str. 395), da institucionalne raziskave pogosto spregledajo ravno prikrite in ranljive primere.

Druga metodološka omejitev zadeva same konstrukte, ki so bili merjeni. Prisilni nadzor je večdimenzionalen in dinamičen pojav, ki ga je težko zajeti le z zaprto anketno lestvico. Čeprav je vprašalnik vseboval raznolike postavke, te ne morejo zajeti konteksta, intenzivnosti, dolgotrajnosti in psiholoških posledic nadzora, pa tudi novih oblik prisilnega nadzora, ki se morda pojavljajo. Manjka tudi razumevanje subjektivne izkušnje žrtve, ki je po Starku (2007, str. 12) ključno za razumevanje resničnega vpliva nadzora. Kombinacija kvantitativnih in kvalitativnih metod bi zato omogočila bolj poglobljeno razumevanje. Poleg tega sem v vprašalniku kljub širokemu naboru postavk spregledala nekatere ključne dimenzije prisilnega nadzora, ki so bile v teoretičnem delu izpostavljene kot pomembne. Ena izmed njih je spolno nasilje oziroma reproduktivna kontrola, ki po literaturi predstavlja eno najinvazivnejših oblik nadzora, a v raziskavi ni bila posebej merjena. V prihodnje bi morala raziskava vključevati vprašanja, ki zajemajo prisilo k spolnim odnosom, nadzor nad rabo kontracepcije ali prisilne nosečnosti. Manjkajoči so bili tudi bolj poglobljeni indikatorji za občutek ujetosti, izgubo nadzora nad lastnim življenjem in zmanjšanje osebne avtonomije, kar bi morala biti sestavni del raziskovalnega instrumenta. V kombinaciji z možnostjo odprtih odgovorov bi to omogočilo bolj celovit uvid v doživljanje prisilnega nadzora.

Tretja pomembna omejitev izhaja iz uporabe samoocenjevalnega vprašalnika, kar lahko vpliva na točnost podatkov. Zaradi občutljivosti teme obstaja tveganje, da udeleženci ne poročajo odkrito, bodisi zato, ker nasilja ne prepoznajo kot takega bodisi ker jih je sram ali se bojijo

posledic razkritja. Možno je tudi, da nekateri zmanjšujejo pomen določenih vedenj, ker jih razumejo kot »normalne« v kontekstu razmerja. Ta možnost pristranskosti v odgovorih pomeni, da so lahko nekatere oblike nadzora v rezultatih podcenjene – zlasti tiste bolj subtilne, kot so manipulacija, grožnje ali dolgotrajno psihološko ustrahovanje.

Poleg tega je raziskava zasnovana kot presečna študija, kar pomeni, da podatki ne omogočajo sklepov o vzročnosti ali spremembah skozi čas. Ne morem torej sklepati, da npr. socialna izolacija vodi v večjo izpostavljenost nadzoru, temveč le ugotavljam njihovo sočasno prisotnost. Za zanesljivejšo oceno bi bila potrebna longitudinalna študija, ki bi spremljala spremembe v intimnopartnerskih odnosih skozi čas. Naj omenim še enega od manjkajočih podatkov v raziskavi, in sicer spol povzročitelja nadzora, kar bi omogočilo bolj neposredno preverjanje teoretskih domnev o vlogi moških kot izvajalcev prisilnega nadzora (npr. Johnson, 1995; Ignjatović, 2019). Ker vprašalnik ni vseboval tega vprašanja, sem le posredno sklepala iz spola udeležencev.

Kljub navedenim omejitvam lahko sklepam, da rezultati raziskave nudijo veljaven vpogled v razširjenost in naravo prisilnega nadzora med osebami, ki imajo dostop do interneta ter so pripravljene sodelovati v raziskavi o nasilju. Notranjo veljavnost raziskave potrjuje dejstvo, da so bili podatki medsebojno konsistentni: različne oblike nadzora so bile pogosteje prisotne pri istih podskupinah (npr. finančno nestabilnih, psihološko obremenjenih oseb). Rezultati so bili tudi sistematični, saj so se ključne ugotovitve, kot so pogostejše doživljanje prisilnega nadzora pri ženskah, povezava med finančno nestabilnostjo in večjo izpostavljenostjo nadzoru, visoka stopnja socialne izolacije ter nizek delež iskanja formalne pomoči, pojavljale konsistentno skozi različne dele analize. Ti vzorci so se večkrat ponovili v povezavi z različnimi spremenljivkami, kar kaže na notranjo logiko in ujemanje podatkov, ne pa na naključne izide. Poleg tega se ugotovitve v veliki meri ujemajo z uveljavljenimi teoretičnimi okvirji o prisilnem nadzoru, kar dodatno podpira veljavnost rezultatov. Zaradi metodoloških omejitev sem previdna pri posploševanju rezultatov na celotno populacijo, zlasti na skupine z dodatnimi dejavniki ranljivosti, kot so starejše osebe, osebe z nizko pismenostjo, tujci in tujke, posamezniki iz ruralnih okolij, brezposelni ter druge osebe, ki so socialno, ekonomsko ali kulturno izključene, med njimi še posebej ženske, ki se pogosto soočajo z večplastnimi oblikami diskriminacije.

Menim, da raziskava odpira pomembna vprašanja in potrjuje ključne teoretične predpostavke, vendar se njene ugotovitve nanašajo predvsem na zaznavanje ter doživljanje prisilnega nadzora pri demografsko omejeni skupini. Nadaljnje raziskave bi morale to razširiti z metodološko raznolikostjo, reprezentativnimi vzorci in večjo kvalitativno poglobitvijo. Poleg že navedenih omejitev bi morala v prihodnje raziskava vključiti še nekatere dodatne vsebinske izboljšave

vprašalnika. Čeprav sem merila, kdaj se je nadzor začel v odnosu, bi bilo pomembno, da bi dodatno zajela tudi trajanje prisilnega nadzora, njegovo stopnjevanje in subjektivno doživljanje sprememb skozi čas. Lahko bi vključila tudi vprašanja o okoliščinah, ki so žrtvam omogočile (ali preprečile) izhod iz odnosa, kar bi omogočilo globlje razumevanje dejavnikov tveganja in zaščite. Poleg tega v vprašalniku nisem zajela, ali so imeli anketiranci/anketiranke otroke in kako je prisilni nadzor vplival na njihovo starševsko vlogo ali na otroke same, kar je pomembna dimenzija pri obravnavi nasilja v družini. Nenazadnje je bila raziskava skoraj izključno kvantitativna, kar je seveda omejilo možnost poglobljenega razumevanja izkušenj žrtev.

V prihodnje bi morala vključiti več odprtih vprašanj ali pa kombinirati vprašalnik s kvalitativnimi intervjuji, da bi zajela tudi tiste vidike prisilnega nadzora, ki jih zaprte postavke težko merijo.

Na podlagi izvedene raziskave lahko zaključim, da sem s pridobljenimi podatki odgovorila na večino zastavljenih raziskovalnih vprašanj. Pri prvem raziskovalnem vprašanju sem ugotovila, da se pogostost doživljanja prisilnega nadzora statistično značilno razlikuje glede na spol, pri čemer so bile ženske bolj izpostavljene določenim oblikam nadzora, kot so digitalni nadzor, omejevanje dostopa do zdravstva in preprečevanje zaposlitve. Pri interpretaciji teh razlik moram upoštevati tudi dejstvo, da je bil vzorec moških precej manjši (n = 42) v primerjavi z ženskami (n = 166), kar lahko vpliva na stabilnost in zanesljivost statističnih primerjav med spoloma.

Večina raziskovalnih vprašanj je bila podprta z jasnimi, s statistično analiziranimi podatki. Pri prvem vprašanju so se pokazale pomembne razlike glede na spol, ženske so bile pogosteje izpostavljene različnim oblikam nadzora, medtem ko starost in stopnja izobrazbe nista pokazali statistično značilnih razlik, kar potrjuje, da je lahko prisilni nadzor prisoten v vseh družbenih skupinah. Tudi začetki nadzora v zgodnjih fazah razmerja so bili skladni z obstoječo literaturo, ob tem pa je pomembna ugotovitev, da je približno tretjina tistih, ki so doživeli nadzor, razmerje že prekinila.

Finančna odvisnost se je statistično značilno povezovala s pojavom finančnega nadzora, ne pa tudi z drugimi oblikami. Vprašanja, ki so obravnavala duševno zdravje in vpliv na delo ali študij, temeljijo na samoocenah, zato so sklepi o teh povezavah bolj omejeni ter bi jih bilo treba v prihodnje raziskati z dopolnilnimi metodami. Pri oceni sistemskih odzivov in strategij pomoči (RV 6–9) gre predvsem za zaznave ter subjektivna mnenja anketirancev, kljub temu pa njihova vsebinska konsistentnost in skladnost s teoretskimi okvirji omogočata utemeljene interpretacije. Posebej pomembna ugotovitev je bila visoka stopnja normalizacije nadzora, kar potrjuje potrebo po večjem družbenem ozaveščanju in strokovni občutljivosti za prikrite oblike nasilja.

Sklepno lahko rečem, da moji empirični podatki ne le odgovarjajo na zastavljena raziskovalna vprašanja, temveč pomembno dopolnjujejo obstoječe teoretične uvide o prisilnem nadzoru kot prikriti, spregledani obliki nasilja, ki zahteva natančnejše prepoznavanje, sistematično obravnavo in bolj celostne institucionalne odzive.

6 SKLEPI

- Prisilni nadzor je relativno razširjena in večdimenzionalna oblika nasilja v intimnopartnerskih odnosih pri tretjini anketiranih oseb, ki vključuje omejevanje svobode, odločanja, gibanja, socialnih stikov ter avtonomije posameznika.
- Najpogosteje doživete oblike nadzora anketiranih oseb so bile omejevanje prostočasnih dejavnosti, omejevanje stikov z družino in s prijatelji, nadzor nad telesom ter zdravjem in kaznovanje ob izražanju nestrinjanja.
- Ženske v vzorcu so bistveno pogosteje poročale o doživljanju prisilnega nadzora kot moški, zlasti na področjih digitalnega nadzora, ekonomske odvisnosti in odločanja o lastnem telesu.
- Statistično značilnih razlik glede na stopnjo izobrazbe med anketiranimi ni bilo, kar nakazuje, da se lahko prisilni nadzor pojavlja v vseh družbenih slojih.
- Respondenti z nižjo finančno stabilnostjo so bili pogosteje izpostavljeni posameznim oblikam prisilnega nadzora, pri čemer se je statistično značilna razlika pokazala pri finančnem nadzoru. Pri drugih oblikah nadzora so razlike obstajale, vendar niso dosegle statistične značilnosti.
- Psihološke posledice prisilnega nadzora, ki so jih zaznale/zaznali anketiranke/anketiranci, so vključevale občutke tesnobe, strahu, depresije, negotovosti, dvomov vase in zmanjšanega samospoštovanja ter samozavesti.
- Velik delež anketirancev je poročal o zmanjšanju socialne mreže in težavah na delovnem ali študijskem področju, tudi če razlike niso bile vedno statistično značilne.
- Večina anketiranih žrtev ni poiskala strokovne pomoči ali se je zanašala izključno na neformalne vire podpore, kot so prijatelji in družina.
- Formalno pomoč je poiskala le manjšina anketiranih žrtev, predvsem v obliki psihološke podpore, medtem ko so bile druge oblike (pravna, socialna, zdravstvena) redko uporabljene.
- Prisilni nadzor se je pri večini anketirancev začel že v prvem letu partnerskega odnosa, čeprav razlika glede na poznejši začetek ni bila statistično značilna.
- Med anketiranimi moškimi in ženskami obstajajo pomembne razlike v stopnji normalizacije nadzorovalnih vedenj, pri čemer so moški pogosteje izrazili strinjanje z vedenji, ki opravičujejo nadzor.
- Večina anketirancev ocenjuje sistem zaščite žrtev nasilja v Sloveniji kot neučinkovit, kar kaže na nizko zaupanje v obstoječe institucije.

- V odprtih odgovorih so anketiranci najpogosteje predlagali spremembe na področju zakonodaje, večjo dostopnost pomoči, izboljšanje položaja žrtev, ozaveščanje in učinkovitejši odziv institucij.
- Večina anketiranih, ki so bili izpostavljeni nadzoru, je nadzorovalna vedenja prepoznala že med odnosom, zato se hipoteza o neprepoznavanju nadzora v mojem vzorcu ni potrdila.

7 PREDLOGI

Na podlagi ugotovitev empirične raziskave in teoretičnih spoznanj predlagam naslednje ukrepe za izboljšanje prepoznavanja, obravnave ter preprečevanja prisilnega nadzora v intimnopartnerskih odnosih.

- Pravno priznanje prisilnega nadzora kot oblike nasilja

Prisilni nadzor bi moral biti jasno opredeljen kot samostojna oblika nasilja v slovenski zakonodaji, po vzoru držav, kot so npr. Združeno kraljestvo, Kanada in Avstralija. Zakonska podlaga bi omogočila boljšo zaščito žrtev in ustrezno obravnavo primerov, ki ne vključujejo fizičnega nasilja.

- Razvoj presejalnih orodij za strokovnjake

Priporočam uvedbo presejalnih vprašalnikov, ki vključujejo dimenzije prisilnega nadzora (socialna izolacija, ekonomski nadzor, digitalni nadzor, omejevanje gibanja, manipulacija). Takšna orodja naj uporabljajo strokovnjaki v socialnem delu, zdravstvu in izobraževanju.

- Krepitev prepoznavnosti in dostopnosti pomoči

Velik delež anketirancev ni poiskal pomoči, zato je ključno izboljšati informiranje o možnostih pomoči, zlasti prek družbenih omrežij, medijev in izobraževalnih ustanov. Priporočam tudi vzpostavitev anonimnih in varnih kanalov za pomoč, prilagojenih mladim ter tehnološko pismenim populacijam.

- Izobraževanje in ozaveščanje mladih

Preventivni programi v srednjih šolah in na fakultetah bi morali vsebovati vsebine o zdravi intimnopartnerski dinamiki, mejah, nadzoru ter nasilju. Pomembno je poudariti, da ljubosumje in nadzor nista izraz skrbi ali ljubezni, temveč zgodnja opozorilna znaka nasilnega vedenja.

- Usposabljanje strokovnih delavcev

Socialni delavci, učitelji, zdravstveno osebje in drugi strokovnjaki, ki prihajajo v stik z žrtvami, potrebujejo dodatno usposabljanje za prepoznavanje prisilnega nadzora, tudi v odsotnosti fizičnega nasilja. Predlagam redne delavnice, supervizije in medsektorsko sodelovanje.

- Krepitev neformalnih podpornih mrež

Ker mnoge žrtve poiščejo pomoč najprej v prijateljskem ali družinskem krogu, je pomembno ozaveščati tudi širšo javnost, kako prepoznati znake prisilnega nadzora in kako ustrezno podpreti bližnje.

- Vključitev izkušenj žrtev v oblikovanje politik

Predlagam večjo vključitev oseb z izkušnjo nasilja v oblikovanje zakonodajnih, preventivnih in podpornih mehanizmov. S tem se zagotovi, da so rešitve resnično usklajene s potrebami tistih, ki so najbolj prizadeti.

- Podpora raziskavam in longitudinalnim študijam

Prisilni nadzor kot pojav zahteva poglobljeno raziskovanje. Predlagam spodbujanje dolgoročnih (longitudinalnih) raziskav, ki bi omogočile razumevanje razvojne dinamike nadzora, njegovih posledic in učinkov različnih oblik pomoči.

8 SEZNAM VIROV IN LITERATURE:

1. Australia's National Research Organisation for Women's Safety. (2021). Defining and responding to coercive control: Policy brief (ANROWS Insights, 01/2021). *ANROWS*. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://www.anrows.org.au/publication/defining-and-responding-to-coercive-control/
2. Beckwith, S., Lowe, L., Wall, L., Stevens, E., Carson, R., Kaspiew, R., MacDonald, J. B., McEwen, J., Willoughby, M., & Gahan, L. (2023). *Coercive control literature review*. Australian Institute of Family Studies. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://aifs.gov.au/research/research-reports/coercive-control-literature-review
3. Black, M. C., Basile, K. C., Breiding, M. J., Smith, S. G., Walters, M. L., Merrick, M. T., Chen, J., & Stevens, M. R. (2011). *The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS): 2010 summary report*. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://www.nsvrc.org/publications/NISVS-2010-summary-report
4. Boxall, H., & Morgan, A. (2021). Experiences of coercive control among Australian women. *Australian Institute of Criminology.* Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://www.aic.gov.au/sites/default/files/2021-03/sb30_experiences_of_coercive_control_among_australian_women_v2.pdf
5. Campbell, J. C., Webster, D., Koziol-McLain, J., Block, C., Campbell, D., Curry, M. A., ... Laughon, K. (2003). Risk factors for femicide in abusive relationships: Results from a multisite case control study. *American Journal of Public Health, 93*(7), 1089–1097. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://ajph.aphapublications.org/doi/abs/10.2105/AJPH.93.7.1089
6. Društvo SOS. (2023). *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://drustvo-sos.si/wp-content/uploads/2024/02/drustvo-sos-prirocnik-za-delo-z-zenskami-in-otroki-z-izkusnjo-nasilja.pdf
7. Dutton, M. A. & Goodman, L. A. (2005). Coercion in Intimate Partner Violence: Toward a New Conceptualization. *Sex Roles, 52,* 743-756. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://doi.org/10.1007/s11199-005-4196-6
8. Garcia-Moreno, C., Jansen, H. A. F. M., Ellsberg, M., Heise, L., & Watts, C. (2005). *WHO multi-country study on women's health and domestic violence against*

women: Initial results on prevalence, health outcomes, and women's responses. Geneva: World Health Organization. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://www.who.int/publications/i/item/924159358X

9. Gutowski, E. R. & Goodman, L. A. (2022). Coercive control in the courtroom: The legal abuse scale. *Journal of Family Violence*, 37(2), 89–103. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35611345/
10. Heise, L., & Garcia-Moreno, C. (1998). Violence against women: An integrated, ecological framework. *Violence Against Women, 4*(3), 262–290. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://www.researchgate.net/publication/11127184_Violence_Against_Women_An_Integrated_Ecological_Framework
11. Ignjatović, T. (2019). Violence against women in intimate partner relationships and institutional response to women's needs. *Primenjena psihologija, 12*(4), 385-408. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://www.researchgate.net/publication/338634608_Violence_against_women_in_intimate_partner_relationships_and_institutional_response_to_women's_needs
12. Johnson, H., Gilboe, M., & Dawson, M. (2017). Intimate femicide: The role of coercive control. *Journal of Interpersonal Violence, 32*(5), 789–813. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://www.researchgate.net/publication/315944626_Intimate_Femicide_The_Role_of_Coercive_Control
13. Johnson, M. P. (1995). Patriarchal terrorism and common couple violence: Two forms of violence against women in intimate relationships. *Journal of Marriage and the Family, 57*(2), 283-294. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://bpb-us-e1.wpmucdn.com/sites.psu.edu/dist/3/172346/files/2023/09/1995-JMF.pdf
14. Johnson, M. P. (2008). A typology of domestic violence: Intimate terrorism, violent resistance, and situational couple violence. *Northeastern University Press*. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://viewer-ebscohost-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/EbscoViewerService/ebook?an=473143&callbackUrl=https%3a%2f%2fresearch.ebsco.com&db=e000xww&format=EB&profId=ehost&lpid=&ppid=&lang=sl&location=https%3a%2f%2fresearch-ebsco-com.nukweb.nuk.uni-lj.si%2fc%2fvw7ceg%2fsearch%2fdetails%2fhb3mr5j6kb%3fdb%3de000xww&isPLink=False&requestContext=&profileIdentifier=vw7ceg&recordId=hb3mr5j6kb
15. Kazenski zakonik (KZ-1). (2008). *Uradni list Republike Slovenije*, (55/2008). Pridobljeno 7. 3. 2025 s: https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO5050

16. Kelly, L. & Westmorland, N. (2016). Naming and defining domestic violence: Lessons from research with violent men. *Feminist Criminology, 11*(3), 271–290. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1057/fr.2015.52
17. Kennedy, A. C., Adams, A. E., Bybee, D., Campbell, R., Sullivan, C. M., & Greeson, M. R. (2023). The trauma and mental health impacts of coercive control: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Family Violence*. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10666508/
18. Myhill, A. (2015). Measuring coercive control: What can we learn from national population surveys? *Violence Against Women*, *21*(3), 355–375. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://doi.org/10.1177/1077801214568032
19. Postmus, J. L., Hoge, G. L., Breckenridge, J., Sharp-Jeffs, N., Chung, D. (2020). *Economic Abuse as an Invisible Form of Domestic Violence: A Multicountry Review*. Trauma, Violence, & Abuse, 21(2), 261–283. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29587598/
20. Pravilnik o prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju. (2014). *Uradni list Republike Slovenije*, (49/14). Pridobljeno 7. 3. 2025 s: https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=PRAV12023zakonodaja.sio.si
21. Schultz, T., Lien, A., & Bouchard, T. (2020). Women exiting prostitution: Reports of coercive control in intimate relationships. *Dignity: A Journal of Analysis of Exploitation and Violence, 5*(3), 1–17. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://digitalcommons.uri.edu/dignity/vol5/iss3/8/
22. Skupnost centrov za socialno delo Slovenije. (2024**).** *Katalog javnih pooblastil, nalog po zakonu in storitev, ki jih izvajajo centri za socialno delo po ZSV in ZDOsk.* Ljubljana: Skupnost CSD. Pridobljeno 25. 4. 2025 s https://www.scsd.si/katalogi/katalog-javnih-pooblastil/
23. Stark, E. (2007). *Coercive control: How men entrap women in personal life*. Oxford University Press. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://research-ebsco-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/c/vw7ceg/search/details/bvasul74bj?db=e000xww
24. Stark, E., & Hester, M. (2009). *Coercive control: The entrapment of women in personal life.* New York, NY: Oxford University Press. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://books.google.si/books/about/Coercive_Control.html?id=8h0TDAAAQBAJ&redir_esc=y

25. Stark, E., & Hester, M. (2019). Coercive control: Update and review. *Violence Against Women*, 25(1), 81–104. Pridobljeno 29. 11. 2024 s https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1077801218816191
26. Stewart, D. E., Vigod, S. N., & Riazantseva, E. (2020). Recognizing and responding to intimate partner violence: An update. *Canadian Journal of Public Health, 111*(5), 563–567. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7890590/
27. Svet Evrope. (2011). *Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju in boju proti nasilju nad ženskami in nasilju v družini* (CETS št. 210). Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://rm.coe.int/1680462542
28. Sweet, P. L. (2019). The sociology of gaslighting. *American Sociological Review*, 84(5), 851–875. Pridobljeno 10. 3. 2025 s https://doi.org/10.1177/0003122419874843
29. Štirn, M., & Minič, M. (ur.). (2017). *Psihosocialna podpora žrtvam nasilja v družini in nasilja zaradi spola: Priročnik*. Ljubljana: ISA institut. Pridobljeno 26. 4. 2025 s https://firstaction.eu/wp-content/uploads/2017/04/Psihosocialna-podpora.pdf
30. Tarzia, L. & Hegarty, K. (2021). A conceptual re-evaluation of reproductive coercion: Centring intent, fear and control. *Reproductive Health, 18*, 87. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://reproductive-health-journal.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12978-021-01143-6
31. Tolmie, J., Bainbridge, H., & Ragusa, A. T. (2024). Understanding intimate partner violence: Why coercive control requires a social and systemic entrapment framework. *Violence Against Women, 30*(1), 54–74. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10666472/
32. United Nations. (1993). *Declaration on the elimination of violence against women*. 85th plenary meeting. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.21_declaration%20elimination%20vaw.pdf
33. Verschuere, B., van Horn, J. E., & van der Meijden, E. (2018). The role of control in intimate partner violence: A study in Dutch forensic outpatients. *Journal of Interpersonal Violence, 36*(7–8), 3400–3410. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7970209/
34. Wiener, C. (2017). Seeing What is 'Invisible in Plain Sight': Policing Coercive Control. *The Howard Journal of Crime and Justice*, 56(4), 500–515. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/hojo.12227

35. World Health Organization (WHO). (2010). *Preventing intimate partner and sexual violence against women*: *Taking action and generating evidence*. Geneva/London: WHO/London School of Hygiene and Tropical Medicine. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/44350/9789241564007_eng.pdf?sequence=1
36. World Health Organization (WHO). (2019). *Intimate partner and sexual violence against women: Evidence brief.* World Health Organization. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/329889/WHO-RHR-19.16-eng.pdf?sequence=1
37. World Health Organization (WHO). (2021). *Global, regional and national prevalence estimates for violence against women*. Geneva: World Health Organization. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/341338/9789240026681-eng.pdf?sequence=1
38. Youngs, J. (2015). Domestic violence and the criminal law: Reconceptualising reform. *The Journal of Criminal Law, 79*(1), 55–70. Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0022018314566746icid=int.sj-full-text.similar-articles.1
39. Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol). (2013). *Uradni list Republike Slovenije*, (15/2013). Pridobljeno 7. 3. 2025 s: https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO6314
40. Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND). (2008). *Uradni list Republike Slovenije*, (16/2008). Pridobljeno 7. 3. 2025 s: https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO5084
41. Zakon o socialnem varstvu (ZSV). (1992*).* Uradni list Republike Slovenije, (54/1992). Pridobljeno 7. 3. 2025 s https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO869
42. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju nasilja v družini (ZPND-A). (2016). *Uradni list Republike Slovenije*, (68/2016). Pridobljeno 7. 3. 2025 s: https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO7373

9 PRILOGE

9.1 PRILOGA A (TABELA SPREMENLJIVK)

Tabela 27: Tabela spremenljivk

IME SPREMENLJIVKE	INDIKATOR/JI	MODALITETE
Prisotnost v intimnopartnerskem razmerju	S križcem označen odgovor na vprašanje: Ali ste trenutno oziroma ste bili v preteklosti v intimnopartnerskem razmerju?	• Da • Ne (če označite "Ne", se vam ni treba udeležiti ankete.)
Spol	S križcem označen odgovor na vprašanje: Spol:	• Ženski • Moški • Nebinaren • Ne želim odgovoriti
Starost	S križcem označen odgovor na vprašanje: Starost:	• 18– pod 25 let • 25– pod 35 let • 35– pod 45 let • 45– pod 55 let • 55– pod 65 let • 65+ let
Stopnja izobrazbe	S križcem označen odgovor na vprašanje: Stopnja izobrazbe:	• I. stopnja – Nedokončana osnovna šola (do zaključenega 7. ali 8. razreda) • II. stopnja – Dokončana osnovna šola ali nedokončana srednja šola / NPK raven 2 • III. stopnja – Dvoletni srednješolski program z zaključnim izpitom / NPK raven 3 • IV. stopnja – Poklicna srednja šola z zaključnim izpitom / NPK raven 4 • V. stopnja – Končana srednja šola (matura, 3+2 program) / Mojstrski, poslovodski ali delovodski izpit / NPK raven 5 • VI. stopnja – Končana višja šola • VI/1 – Višješolski program (do 1994), višješolski strokovni program • VI/2 – Visokošolski strokovni ali univerzitetni program (1. bolonjska stopnja) • VII. stopnja – Magisterij stroke (2. bolonjska stopnja) ali specializacija po visokošolskem programu • VIII/1 – Magisterij znanosti ali specializacija po univerzitetnem programu • VIII/2 – Doktorat znanosti

Trenutni zaposlitveni status	S križcem označen odgovor na vprašanje: Trenutni zaposlitveni status:	• Zaposlen_a za polni delovni čas. • Zaposlen_a za krajši delovni čas. • Samozaposlen_a. • Brezposelen_na. • Študent_ka. • Upokojenec_ka.
Izpostavljenost različnim oblikam prisilnega nadzora	• Z vrednostjo od 1 do 5 označena pogostost partnerjevih vedenj pri vprašanju: V naslednjih vprašanjih označite, kako pogosto ste doživeli spodaj navedena vedenja s strani partnerja: Partner mi je omejeval stike z družino ali prijatelji. • Partner je nadzoroval mojo uporabo telefona, interneta ali družbenih omrežij. • Partner mi je preprečeval da se zaposlim. • Partner mi je preprečeval da odločam o denarju. • Partner me je izsiljeval (npr. z ločitvijo od otrok, samopoškodovanjem, fizičnim nasiljem). • Partner mi je grozil (npr. z ločitvijo od otrok, samopoškodovanjem, fizičnim nasiljem). • Partner je uporabljal tehnologijo za nadzor nad mano (sledenje, vohunjenje). • Partner me je kaznoval, če sem mu nasprotovala ali se mu uprla. • Partner je omejeval moje pravice pri odločitvah o mojem telesu ali zdravju. • Partner je uporabljal pravni sistem (npr. skrbništvo nad otroki) kot obliko nadzora. • Nadzor partnerja se je sčasoma stopnjeval in prešel v fizično nasilje. • Partner_ka je omejeval_a moje prostočasne dejavnosti in hobije.	Lestvica: 1 - Nikoli 2 - Redko 3 - Včasih 4 - Pogosto 5 – Zelo pogosto
Pričetek prisilnega nadzora	S križcem označen odgovor na vprašanje: Koliko časa po začetku intimnopartnerskega odnosa so se začela pojavljati zgoraj navedena vedenja prisilnega nadzora?	• V prvem mesecu. • Po nekaj mesecih. • Po letu dni. • Po več kot 1 do 4 letih. • Po več kot 4 do 5 letih. • Nadzora nisem doživljal_a.
Odziv na nadzorovalna vedenja partnerja	S križcem označen(i) odgovor(i) na vprašanje: Kako ste se odzvali na nadzorovalna vedenja s strani partnerja?	• Poskušal_a sem se prilagoditi in izogniti konfliktom. • Postavil_a sem meje in se upiral_a nadzoru. • Poskušal_a sem se pogovoriti in iskati rešitve. • Poskušal_a sem prekiniti odnos. • Nisem vedel_a kako se odzvati.

		• Nadzorovalnih vedenj med trajanjem intimnopartnerskega odnosa nisem prepoznaval_a. • Drugo:_____
Razmišljanje o prekinitvi odnosa	S križcem označen odgovor na vprašanje: Ali kdaj razmišljate, da bi prekinili razmerje s partnerjem_ko zaradi prej navedenega nadzorovalnega vedenja (prisilnega nadzora) do vas?	• Da, resno razmišljam o prekinitvi odnosa. • Da, vendar upam, da bo kmalu bolje. • Ne, nikoli nisem razmišljal_a o prekinitvi odnosa. • Nisem več v razmerju s to osebo.
Vpliv partnerskega odnosa na čustveno počutje in občutek lastne vrednosti	S križcem označen odgovor na posamezne postavke vprašanja: Prosim ocenite, kako je intimnopartnerski odnos z elementi prisilnega nadzora vplival na vaše čustveno počutje in občutek lastne vrednosti: • Pogosteje sem doživljal_a občutke tesnobe. • Pogosteje sem doživljal_a občutke strahu. • Pogosteje se doživljal_a občutke depresije (potrtost, žalost,brezvoljnost). • Pogosteje sem bil_a razdražljiv_a in se hitreje ujezil_a. • Pogosteje sem občutil_a dvom v lastno mnenje in znanje. • Pogosteje sem občutil_a negotovost glede lastne prihodnosti in življenskih ciljev. • Moje samospoštovanje se je občutno zmanjšalo. • Moja samozavest se je občutno zmanjšala.	Lestvica: 1 – Se popolnoma ne strinjam. 2 – Niti se strinjam. 3 – Niti se strinjam niti se ne strinjam. 4 – Se strinjam. 5 – Se popolnoma strinjam.
Finančni položaj	S križcem označen odgovor na vprašanje: Kako bi opisali vaš finančni položaj med odnosom s partnerjem, ki je vršil zgoraj navedena ravnanja (prisilnega nadzora) do vas?	• Finančno stabilen_na (sem brez večjih finančnih težav, z lastnimi financami). • Finančno nestabilen_na (imam težave v pokrivanju stroškov). • Povsem finančno odvisen_na od partnerja. • Finančno podpiram partnerja_ko. • Drugo:_____
Vir zaupanja stiske	S križcem označen/i odgovor/i na vprašanje ali zabeležen odprti odgovor: Komu ste zaupali svojo stisko, povezano s prisilnim nadzorom v intimnopartnerskem razmerju? *(Označite vse možnosti, ki ustrezajo vaši izkušnji.)*	• Prijateljicam/prijateljem. • Svojim staršem/družini. • Svojim otrokom. • Sodelavkam/sodelavcem. • Strokovnjaku_inji (npr. terapevtu_ki, socialnem delavcu/delavki, svetovalcu_ki). • Nikomur nisem zaupala svoje stiske. • Drugo (prosim, navedite):

Vpliv intimnopartnerskega odnosa s prisilnim nadzorom na družabne odnose in delo	S križcem označen odgovor na posamezne postavke vprašanja: Prosim označite, kako močno je partnerski odnos s prisilnim nadzorom vplival na vaše družabne odnose, občutke povezanosti z drugimi ter vaše delovno oz. izobraževalno življenje: • Moj krog prijateljev, družine ali sodelavcev se je zaradi odnosa bistveno zmanjšal. • Partner je neposredno ali posredno omejeval moje druženje, kar je vodilo v izolacijo. • Moji odnosi z družino so se zaradi odnosa poslabšali. • Moji stiki z družino so se zmanjšali. • Obseg mojih socialnih stikov se je zmanjšal, vendar sem ohranil_a ključne odnose. • Zanemarjal_a sem delo v službi, izobraževanji ali svoj poklic. • Moja sposobnost za delo ali študij se je zmanjšala (težave s koncentracijo, motivacijo ali psihičnim počutjem).	Lestvica: • V zelo majhni meri ali nič • V majhni meri • Srednje • V veliki meri • V zelo veliki meri
Občutenje podpore družine	Z vrednostjo od 1 do 5 označeno občutenje pri vprašanju: Kako močno ste občutili podporo družine v času odnosa?	Lestvica: 1 – Zelo šibko 2 - Šibko 3 – Niti šibko niti močno 4 - Močno 5 – Zelo močno
Iskanje strokovne pomoči	S križcem označen odgovor na vprašanje: Ali ste v želji po prekinitvi intimnopartnerskega odnosa, poiskali strokovno pomoč?	• Da • Ne • Želela sem, a nisem vedela, kje jo dobiti • Drugo
Vir strokovne pomoči	S križcem označen odgovor na vprašanje: Kje ste prejeli strokovno pomoč? *(Označite vse možnosti, ki ustrezajo vaši izkušnji.)*	• Psihološka ali psihoterapevtska pomoč (npr. individualna, skupinska ali družinska terapija). • Socialna pomoč ali podpora (npr. center za socialno delo, nevladne organizacije, varne hiše, krizni centri). • Pravna pomoč (npr. pravni nasveti, brezplačna pravna pomoč, postopki zaščite). • Zdravstvena pomoč (npr. osebni zdravnik, psihiatrično zdravljenje, urgenca). • Policija ali pravosodni sistem (npr. prijava nasilja, prepoved približevanja, sodni postopki). • Podpora v delovnem okolju ali na izobraževalni ustanovi (npr. svetovalna služba, kadrovska služba). • Drugo (prosim, navedite):

Občutenje strokovne pomoči	S križcem označen odgovor na vprašanje: Kako močno ste občutili strokovno podporo v času odnosa?	Lestvica: • Zelo šibko • Šibko • Niti šibko niti močno • Močno • Zelo močno
	S križcem označen odgovor posameznih postavk na vprašanje: Kaj menite o naslednjih izjavah o intimnopartnerskih odnosih? (Ocenite na lestvici 1-5, kjer 1 pomeni "sploh se ne strinjam" in 5 pomeni "popolnoma se strinjam"): • Partner ima pravico vedeti, kje sem in s kom sem ves čas. • Ljubeč partner bi moral imeti dostop do mojih družbenih omrežij in sporočil. • Če partner izrazi ljubosumje in želi omejiti moja druženja, to pomeni, da mu je mar zame. • Moški so po naravi bolj zaščitniški in morajo nadzorovati partnerko za njeno varnost. • Partner_ka ima pravico odločati o tem, kako njegov_a partner_ka zapravlja denar. • V vsakem razmerju mora eden od partnerjev sprejemati glavne odločitve, drugi pa jih mora spoštovati. • Če me partner_ka ponižuje ali žali, je to lahko upravičena posledica mojega vedenja. • Partner _ka me ima pravico kaznovati, če mu/ji nasprotujem ali ne upoštevam njegovih/njenih želja.	Lestvica: • Sploh se ne strinjam • Se ne strinjam • Niti se ne strinjam niti se strinjam • Se strinjam • Popolnoma se strinjam
Ocena kakovosti zaščite žrtev nasilja v intimnopartnerskih odnosov v Sloveniji	Z vrednostjo od 1 do 5 označena ocena na vprašanje: Kako ocenjujete zaščito žrtev nasilja v intimnopartnerskih odnosih v Sloveniji?	1 – Zelo slabo 2 – Slabo 3 – Niti dobro niti slabo 4 – Zelo dobro 5 – Odlično
Potrebne spremembe pri zaščiti žrtev	Odprt odgovor na vprašanje: Kaj bi bilo v Sloveniji treba po vašem mnenju spremeniti, da bi bolje zaščitili žrtve?	Odprti odgovor: _____

9.2 PRILOGA B (MERSKI INSTRUMENT)

Anketni vprašalnik o prisilnem nadzoru v intimnopartnerskih odnosih

Pozdravljeni, sem Katarina Avguštin, študentka 4. letnika Fakultete za socialno delo Univerze v Ljubljani. V okviru svoje diplomske naloge raziskujem prisilni nadzor kot sistematično obliko nasilja v intimnopartnerskih odnosih. Glavni namen raziskave je bolje razumeti, kako se tovrstna prikrita oblika nasilja kaže v vsakdanjem življenju žrtev ter kakšne so njegove posledice.

Vse polnoletne osebe, ki ste trenutno ali ste v preteklosti bile v intimnopartnerskem odnosu, vabim k izpolnjevanju anketnega vprašalnika, kjer bom spraševala o vaših morebitnih izkušnjah z nadzorom v intimnopartnerskih odnosih, in vplivu le tega na vaše življenje. Izkušnja z nasiljem v intimnopartnerskem odnosu ni pogoj za sodelovanje.

Anketa je popolnoma anonimna – v njej ne zbiram nobenih podatkov, ki bi omogočali vašo identifikacijo. Zbrani podatki bodo uporabljeni izključno za potrebe moje zaključne študijske naloge.

Čas reševanja ankete: približno 6 minut.

Vaše sodelovanje mi bo v veliko pomoč pri osvetljevanju te pomembne tematike. Za vsa vprašanja me lahko kontaktirate v zasebno sporočilo ali preko e-pošte na: ka5155@student.uni-lj.si.

Hvala za vaš čas in zaupanje!

Q1 - Ali ste trenutno oziroma ste bili v preteklosti v intimnopartnerskem razmerju?

- Da
- Ne (če označite "Ne", se vam ni treba udeležiti ankete.)

IF (1) Q1 = [1] (DA)

Q2 - Vaš spol:

- Ženski
- Moški
- Nebinaren
- Ne želim odgovoriti

IF (1) Q1 = [1] (DA)

Q3 - Vaša starost:

- 18-pod 25 let
- 25-pod 35 let
- 35-pod 45 let
- 45-pod 55 let
- 55-pod 65 let
- 65+ let

IF (1) Q1 = [1] (DA)

Q4 - Vaša stopnja izobrazbe:

- stopnja - Nedokončana osnovna šola (do zaključenega 7. ali 8. razreda)
- II. stopnja - Dokončana osnovna šola ali nedokončana srednja šola/NPK raven 2
- III. stopnja - Dvoletni srednješolski program z zaključnim izpitom/NPK raven 3 •
  IV. stopnja - Poklicna srednja šola z zaključnim izpitom/NPK raven 4
- V. stopnja - Končana srednja šola (matura, 3+2 program)/Mojstrski, poslovodski ali delovodski izpit/NKP raven 5
- VI. stopnja - Končana višja šola
- VI/1. - Višješolski program (do 1994), višješolski strokovni program

- VI/2. - Visokošolski strokovni ali univerzitetni program (1. bolonjska stopnja)
- VII. stopnja - Magisterij stroke (2. bolonjska stopnja) ali specializacija po visokošolskem programu
- VIII/1. - Magisterij znanosti ali specializacija po univerzitetnem programu
- VIII/2. - Doktorat znanosti

IF (1) Q1 = [1] (DA)

Q5 - Trenutni zaposlitveni status:

- Zaposlen_a za polni delovni čas
- Zaposlen_a za krajši delovni čas
- Samozaposlen_a
- Brezposelen_a
- Študent_ka
- Upokojenec_ka

IF (1) Q1 = [1] (DA)

Q6 - V naslednjem vprašanju prosim označite, kako pogosto ste doživeli spodaj navedena vedenja s strani partnerja_ke.

	1-Nikoli	2-Redko	3-Včasih	4-Pogosto	5-Zelo pogosto
Partner_ka mi je omejeval_a stike z družino ali prijatelji.					
Partner_ka je nadzoroval_a mojo uporabo telefona, interneta ali družbenih omrežij.					
Partner_ka mi je preprečeval_a da se zaposlim.					
Partner_ka mi je preprečeval_a da se odločam o porabi denarja.					
Partner_ka me je grozil_a (npr. z ločitvijo od otrok, samopoškodovanjem, fizičnim nasiljem), da ostanem v odnosu.					
Partner_ka je uporabljal_a tehnologijo za nadzor nad mano (sledenje, vohunjenje).					
Partner_ka me je kaznoval_a, če sem mu_ji nasprotoval_a ali se mu_ji uprl_a.					
Partner_ka je omejeval_a moje pravice pri odločitvah o mojem telesu ali zdravju, vključno s telesno težo in/ali prehranjevalnimi navadami .					
Partner_ka je uporabljal_a pravni sistem (npr. skrbništvo nad otroki) kot obliko nadzora.					
Nadzor partnerja_ke se je sčasoma stopnjeval in prešel v fizično nasilje.					
Partner_ka je omejeval_a moje prostočasne dejavnosti in hobije.					

IF (1) Q1 = [1] (DA)

Q7 - Koliko časa po začetku intimnopartnerskega odnosa so se začela pojavljati zgoraj navedena vedenja prisilnega nadzora?

- V prvem mesecu
- Po nekaj mesecih
- Po letu dni
- Po več kot 1 do 4 letih
- Po več kot 4 do 5 letih
- Po več kot 5 letih
- Nadzora nisem doživljal_a

IF (2) Q7 = [1, 3, 4, 5, 6, 2] (Nadzora nisem doživljal_a)

Q8 - Kako ste se odzvali na nadzorovalna vedenja s strani partnerja?

(Označite vse možnosti, ki ustrezajo vaši izkušnji).

- Poskušal_a sem se prilagoditi in izogniti konfliktom.
- Postavil_a sem meje in se upiral_a nadzoru.
- Poskušal_a sem se pogovoriti in iskati rešitve.
- Poskušal_a sem prekiniti odnos.
- Nisem vedel_a, kako se odzvati.
- Nadzorovalnih vedenj med trajanjem intimnopartnerskega odnosa nisem prepoznaval_a.
- Drugo:

IF (2) Q7 = [1, 3, 4, 5, 6, 2] (Nadzora nisem doživljal_a)

Q9 - Ali kdaj razmišljate, da bi prekinili razmerje s partnerjem_ko zaradi prej navedenega nadzorovalnega vedenja (prisilnega nadzora) do vas?

- Da, resno razmišljam o prekinitvi odnosa.
- Da, vendar upam, da bo kmalu bolje.
- Ne, nikoli nisem razmišljal_a o prekinitvi odnosa.
- Nisem več v razmerju s to osebo.

IF (2) Q7 = [1, 3, 4, 5, 6, 2] (Nadzora nisem doživljal_a)

Q10 - Prosim ocenite, kako je intimnopartnerski odnos z elementi prisilnega nadzora vplival na vaše čustveno počutje in občutek lastne vrednosti:

	1-Se popolnoma ne strinjam	2-Se ne strinjam	3-Niti se ne strinjam niti se strinjam	4-Se strinjam	5-Se popolnoma strinjam
Pogosteje sem doživljal_a občutke tesnobe.					
Pogosteje sem doživljal_a občutke strahu.					
Pogosteje se doživljal_a občutke depresije (potrtost, žalost,brezvoljnost).					
Pogosteje sem bil_a razdražljiv_a in se hitreje ujezil_a.					
Pogosteje sem občutil_a dvom v lastno mnenje in znanje.					
Pogosteje sem občutil_a negotovost glede lastne prihodnosti in življenskih ciljev.					
Moje samospoštovanje se je občutno zmanjšalo.					
Moja samozavest se je občutno zmanjšala.					

IF (2) Q7 = [1, 3, 4, 5, 6, 2] (Nadzora nisem doživljal_a)

Q11 - Kako bi opisali vaš finančni položaj med odnosom s partnerjem, ki je vršil zgoraj navedena ravnanja (prisilnega nadzora) do vas?

- Finančno stabilen_na (sem brez večjih finančnih težav, z lastnimi financami)
- Finančno nestabilen_na (imam težave v pokrivanju stroškov)
- Povsem finančno odvisen_na od partnerja_ke

- Finančno podpiram partnerja_ko
- Drugo:

IF (2) Q7 = [1, 3, 4, 5, 6, 2] (Nadzora nisem doživljal_a)

Q13 - Komu ste zaupali svojo stisko, povezano s prisilnim nadzorom v intimnopartnerskem razmerju?

(Označite vse možnosti, ki ustrezajo vaši izkušnji).

- Prijateljicam/prijateljem
- Svojim staršem/družini
- Svojim otrokom
- Sodelavkam/sodelavcem
- Strokovnjaku_inji (npr. terapevtu_ki, socialnem delavcu/delavki, svetovalcu_ki)
- Nikomur nisem zaupal_a svoje stiske
- Drugo:

IF (2) Q7 = [1, 3, 4, 5, 6, 2] (Nadzora nisem doživljal_a)

Q14 - Prosim označite, kako močno je partnerski odnos s prisilnim nadzorom vplival na vaše družabne odnose, občutke povezanosti z drugimi ter vaše delovno oz. izobraževalno življenje:

	1-V zelo majhni meri ali nič	2-V majhni meri	3-Srednje	4-V veliki meri	5-V zelo veliki meri
Moj krog prijateljev, družine ali sodelavcev se je bistveno zmanjšal.					
Partner je neposredno ali posredno omejeval moje druženje, kar je vodilo v izolacijo.					
Moji odnosi z družino so se poslabšali.					
Moji stiki z družino so se zmanjšali.					
Zanemarjal_a sem delo v službi, izobraževanje ali svoj poklic.					
Moja sposobnost za delo ali študij se je zmanjšala (težave s koncentracijo, motivacijo ali psihičnim počutjem).					

IF (2) Q7 = [1, 3, 4, 5, 6, 2] (Nadzora nisem doživljal_a)

Q15 - Kako močno ste občutili podporo družine v času odnosa, kjer ste doživljali prisilni nadzor?

	Zelo šibko	Šibko	Niti šibko niti močno	Močno	Zelo močno
Odgovor:					

IF (2) Q7 = [1, 3, 4, 5, 6, 2] (Nadzora nisem doživljal_a)

Q16 - Ali ste, v želji po prekinitvi intimnopartnerskega odnosa, poiskali strokovno pomoč?

- Da
- Ne
- Želel_a sem, a nisem vedel_a, kje jo dobiti
- Drugo:

IF (3) Q16 = [1, 3, 4] (Da)

Q17 - Kje ste prejeli strokovno pomoč?

(Označite vse možnosti, ki ustrezajo vaši izkušnji)

- Psihološka ali prihoterapevtska pomoč (npr. individualna, skupinska ali družinska terapija ipd.).
- Socialna pomoč ali podpora (npr. center za socialno delo, nevladne organizacije, varne hiše, krizni centri).
- Pravna pomoč (npr. pravni nasveti, brezplačna pravna pomoč, postopki zaščite).
- Zdravstvena pmoč (npr. osebni zdravnik, psihiatrično zdravljenje, urgenca).
- Policija ali pravosodni sistem (npr. prijava nasilja, prepoved približevanja, sodni postopki).
- Podpora v delovnem okolju ali na izobraževalni ustanovi (npr. svetovalna služba, kadrovska služba).
- Drugo:

IF (3) Q16 = [1, 3, 4] (Da)

Q18 - Kako močno ste občutili strokovno podporo v času odnosa?

	1-Zelo šibko	2-Šibko	3-Niti šibko niti močno	4-Močno	5-Zelo močno
Odgovor:					

IF (1) Q1 = [1] (DA)

Q19 - Kaj menite o naslednjih izjavah o intimnopartnerskih odnosih? (Ocenite na lestvici 1-5, kjer 1 pomeni "sploh se ne strinjam" in 5 pomeni "popolnoma se strinjam")

	1-Sploh se ne strinjam	2-Se ne strinjam	3-Niti se ne strinjam niti se strinjam	4-Se strinjam	5-Popolnoma se strinjam
Partner ima pravico vedeti, kje sem in s kom sem ves čas.					
Ljubeč partner bi moral imeti dostop do mojih družbenih omrežij in sporočil.					
Če partner izrazi ljubosumje in želi omejiti moja druženja, to pomeni, da mu je mar zame.					
Moški so po naravi bolj zaščitniški in morajo nadzorovati partnerko za njeno varnost.					
Partner_ka ima pravico odločati o tem, kako njegov_a partner_ka zapravlja denar.					
V vsakem razmerju mora eden od partnerjev sprejemati glavne odločitve, drugi pa jih mora spoštovati.					
Če me partner_ka ponižuje ali žali, je to lahko upravičena posledica mojega vedenja.					
Partner _ka me ima pravico kaznovati, če mu/ji nasprotujem ali ne upoštevam njegovih/njenih želja.					

IF (1) Q1 = [1] (DA)

Q20 - Kako ocenjujete zaščito žrtev nasilja v intimnopartnerskih odnosih v Sloveniji?

	1-Zelo slabo	2-Slabo	3-Niti dobro niti slabo	4-Dobro	5-Zelo dobro
Odgovor:					

IF (1) Q1 = [1] (DA)

Q21 - Kaj bi bilo v Sloveniji treba po vašem mnenju spremeniti, da bi bolje zaščitili žrtve?

_____